

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

InCrea+ Projektas

Inclusive CREAtivity through educational artmaking

Projekto numeris 2020-1-LT01-KA227-SCH-094736

Programos veiklos

Šis darbas yra licencijuotas pagal Autorinių teisių licenciją Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Šis projektas buvo finansuojamas, panaudojant Europos Sąjungos suteiktą paramą. Čia pateikta medžiaga atspindi tik konkretaus autoriaus nuomonę, ir Europos komisija negali būti laikoma atskaitinga už bet kokį šios šiame dokumente pateiktos informacijos panaudojimą.

Project's main information

PAVADINIMAS: "Inclusive CREAtivity through educational artmaking" – InCrea+ project

Ref. No. 2021-1-LT01-KA220-VET-000034724

TRUKMĖ: March 2021 – February 2023

Funded under: Erasmus+ programme - Cooperation for Innovation, KA227 – Partnerships for Creativity.

Project partners:

- EuroEd Fundatia, Iasi (Romania)
- Фондация за развитие на културния и бизнес потенциал на гражданското общество (CUBU Foundation), Sofia (Bulgaria).
- Kauno Juozo Grušo meno gimnazija, Kaunas (Lithuania).
- Università degli Studi di Padova, Padova (Italy).
- Besime Özderici Ortaokulu, Melikgazi (Turkey).
- Trakų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba, Trakai (Lithuania).
- Associació Meraki Projectes de València, Valencia (Spain)

Pagrindinė projekto informacija

Pavadinimas: Inclusive CREAtivity through educational artmaking – InCrea+ projektas

Projekto numeris: 2021-1-LT01-KA220-VET-000034724

Trukmė: 2021 metų kovas – 2023 metų vasaris

Finansavimas: Erasmus+ programa – Inovacijų partnerystė, KA-227 – Kūrybingumo partnerystė

Projekto partneriai:

- EuroEd Fundatia, Jasai (Rumunija)
- Фондация за развитие на културния и бизнес потенциал на гражданското общество (CUBU Foundation), Sofija (Bulgarija)
- Kauno Juozo Grušo meno gimnazija, Kaunas (Lietuva)
- Università degli Studi di Padova, Paduja (Italija)
- Besime Özderici Ortaokulu, Melikgazi (Turkija)
- Trakų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba, Trakai (Lietuva)
- Associació Meraki Projectes de València, Valensija (Ispanija)

Autoriai

Ailincăi Alina, Ceylan Demet, Erbası Hacer, Erdogan Seyit Ahmet, Ferrari Lea, Gheorghiu Irina, Gleeson Aoife, Jachimovič Andželika Teresa, Klingaitė Rasa, Kocer Ömer, Lavickienė Aušra, Matonyte Monika, Rumšas Armandas, Sariaslan Erdem, Sgaramella Teresa Maria, Staneva Zornitsa, Tsvetkova Ivana, Uixera Cotano Laura, Vatavu Mihaela Constantina.

Svetainė bei socialinės medijos

Svetainė: <https://increaplus.eu/>

Facebook paskyra: <https://www.facebook.com/InCreaplus/>

Baigta 2022 rugsėjį

TURINYS

Įvadas	5
Iššūkiai įtraukumui: KULTŪRINIAI	6
VEIKLA 1: Bendradarbiavimo komiksai	6
VEIKLA 2: Širdį sušildanti įvairovės veikla	7
VEIKLA 3: Kalbančių spalvotų pieštukų dėžutė	8
VEIKLA 4: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje	10
ACTIVITY 5: Aš pažįstu savo šalį	11
VEIKLA 6: Lobio ieškojimas	12
VEIKLA 7: Mūsų šaknys	14
VEIKLA 8: Aš esu visumos dalis	17
Iššūkis įtraukumui: SOCIALINIS	18
VEIKLA 1: Vieno žodžio istorijos	18
VEIKLA 2: Įvairovės grandinė	18
VEIKLA 3: Tai mano apelsinas!	19
VEIKLA 4: Kūno baldai	20
VEIKLA 5: Reikšmingojo savęs autoportretas	22
VEIKLA 6: suvenyras "Kalėdinis žaisliukas".	23
VEIKLA 7: Poetų grupė	24
VEIKLA 8: Didis mano tautos žmogus	25
Iššūkis įtraukumui: SOCIOEKONOMINIS	28
VEIKLA 1: Miesto rajonai. Rajonų įkvėptas menas	28
VEIKLA 2: Reikšmingojo savęs autoportretas	29
VEIKLA 3: Didaktiniai žaidimai	30
VEIKLA 4: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje	31
VEIKLA 5: Teatro įtraukimo žaidimai	33
Iššūkis įtraukumui: FIZINIS	38
VEIKLA 1: Įtraukusis sustingimo šokis	38
VEIKLA 2: Sukurk pats ir pagrok pats	39
VEIKLA 3: Superįvairus	40
VEIKLA 4: Teatro žaidimai nematant	41
VEIKLA 5: Problemų gaudyklė	46
Iššūkis įtraukumui: KOGNITYVINIS	48
VEIKLA 1: Klasės kratinyš	48
VEIKLA 2: Teatro pamoka /Teatro studija	49

VEIKLA 3: Poezijos knygos rašymas su fonine muzika	51
VEIKLA 4: Įtraukusis sienos meno projektas	52
VEIKLA 5: Meno skrynelė	56
Iššūkis įtraukumui: ELGESIO	57
VEIKLA 1: Batika. Tapyba ant šilko	57
VEIKLA 2: Mano įsivaizduojamo herojaus namas	58
VEIKLA 3: Visa apimančios muzikos dirbtuvėlės	60
VEIKLA 4: Suvenyras "Kalėdinis žaisliukas".	67
Iššūkis įtraukumui: GABUMAI	68
VEIKLA 1: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje	68
VEIKLA 2: Didaktiniai žaidimai	69
VEIKLA 3: Keramikos dirbtuvėlė	70
VEIKLA 4: Ką reiškia būti gabiam?	75
Iššūkis įtraukumui: TALENTAS	77
VEIKLA 1: Kūno baldai	77
VEIKLA 2: Reikšmingojo savęs autoportretas	78
VEIKLA 3: Paslėptosios pusės ieškojimas	79
VEIKLA 4: Talentai veikia! Kelionė į ateitį	81

Ivadas

InCrea+ siekia suteikti inovatyvų požiūrį į įtraukujį ugdymą bei gerovės plėtrą pasitelkiant edukacinį menų ugdymą bei menų praktiką. Viena iš InCrea+ siūlomo proceso dalių yra sukurta programa, kurioje pateikiamos jau parengtos vartojimui mokymo veiklos, sutelktos į svarbiausius iššūkius įtraukumui: kultūrinius, socialinius, socioekonominius, fizinius, kognityvinius, elgesio, gabumų bei talento. Tikimasi, kad šios veiklos padės gausiau įgyvendinti menines edukacines veiklas, kurios prisidės prie įtraukumo bei gerovės puoselėjimo.

Šiame rinkinyje pateikiamos veiklos yra sugrupuotos pagal pradinį iššūkį įtraukumui, kuris yra pasitelkiamas kaip atskaitos taškas. Tačiau vertėtų atkreipti dėmesį, kad daugelis šių veiklų padeda sumažinti įvairius barjerus, su kuriais įtraukumas susiduria. Tokiu būdu šios veiklos gali būti panaudotos daugelio skirtingų iššūkių sprendimui.

Visos veiklos pateikiamos panaudojant tą pačią struktūrą ir vienodą formatą. Pateikiama informacija apie medžiagas, resursus bei laiką, kurio reikės užduočiai atlikti. Greta pristatomas ir veiklos įgyvendinimo etapų paaiškinimas. Veiklas taip pat galima adaptuoti, remiantis mokinių poreikiais, atsižvelgiant į organizacijos resursus arba į norą įtraukti ekspertus ar bendradarbiauti su vietos bendruomene.

Iššūkiai įtraukumui: KULTŪRINIAI

VEIKLA 1: Bendradarbiavimo komiksai

PAVADINIMAS	Bendradarbiavimo komiksai
TIKSLAS	Ši bendradarbiavimo veikla siekia pašalinti kultūrinius barjerus, su kuriais susiduria įtraukusis ugdymas bei siekia sustiprinti tarpkultūrinį bendravimą tarp klasiokų. Šios veiklos tikslas yra grupėse sukurti komiksų ciklą. Mokiniai dirba kartu, planuodami ir kurdami, piešdami ir rašydami dialogą, penkių paveikslėlių komiksui. Šis komiksas paremtas konkrečia sritimi ar tema, dėl kurios mokykloje gali kilti problemos ar konfliktai. Mokiniai aktyviai įsitraukia į problemos nagrinėjimą bei randa kūrybinių sprendimų, aptarinėdami įvairias temas ir mintis kartu.
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	2x60 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Visa klasė užsiima smegenų šturmu ir svarsto apie scenarijus ar situacijas mokykloje, kuomet gali iškilti problemų, konfliktų, mokinių neįtraukimo į bendravimą ir t.t. Visos idėjos surašomos ant lentos. 2. Mokiniai padalinami į grupes po 5 mokinius. Kiekviena grupelė pasirenka sritį ar temą, kuri juos labiausiai domina. Tuomet jie pradeda kurti šiai idėjai planą, siūlydami minčių ir (jei reikia) užsirašydami jas. 3. Mokiniais paaiškinama, kad jų komiksas susidarys iš 5 blokelių. Jame bus pradžia, vidurys, pabaiga ir dar du „eigos“ blokeliai, leidžiantys vystyti pasakojimą (1. Pradžia; 2. Plėtra; 3. Vidurys; 4. Plėtra; 5. Pabaiga). Mokiniai pirmiausia aptaria pradžią ir pabaigą, tuomet vidurinę vaizdą ir galiausiai plėtos. 4. Tuomet mokiniai pradeda kurti komiksą. Kiekvienai grupei duodamas lapas su 5 tuščiais blokeliais. Kiekvienas mokinys gali arba būti atsakingas už vieną blokelį – arba mokiniai gali pasiskirstyti vaidmenimis – pavyzdžiui, vienas atsakingas už piešimą, kitas – už tekstų rašymą ir t.t. Mokiniai turi bendrauti ir bendradarbiauti, kad būtų pasiekta, jog komikso istorija nuosekliai plėtotųsi nuo vieno blokelių prie kito. 5. Komiksus galima klasei pristatyti žodžiu, juos iškabinti visiems pasižiūrėti klasėje ar koridoriuje, ar netgi skenuoti ir publikuoti mokyklos internetinėje svetainėje arba žurnale.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Atspausdinti balto fono komiksų kvadratėliai su 5 langeliais (po vieną juostelę 5 mokinių grupei), baltas popierius, pieštukai, rašikliai, kreidelės, markeriai, liniuotės, lipni juosta.
VERTINIMAS	• Ar kiekviena grupė sukūrė komiksų ciklą apie tai, kaip spręsti konfliktą? • Koku lygiu mokiniai pozityviai bendradarbiavo? • Koku mastu ši veikla skatino tarpkultūrinę komunikaciją?
ŠALTINIS	https://www.learningforjustice.org/classroom-

[resources/lessons/cooperative-comics](#)

VEIKLA 2: Širdį sušildanti įvairovės veikla

PAVADINIMAS	Širdį sušildanti įvairovės veikla
VEIKLOS TIKSLAS	Tai linksma ir lengva meninė veikla (smulkiosios motorikos veikla), padedanti mokyti mokinius apie įvairovę. Siekiant palaikyti įtraukiosios klasės aplinką, svarbu mokinius pamokyti, kad žmonės būna įvairiausių formų, dydžių bei odos spalvų. Kalbos apie įvairovę pamatinė mintis yra ta, kad visi žmonės yra lygūs ir kad kiekvienas nusipelno pagarbos, rūpesčio ir dėmesio. Veiklos tikslas yra suteikti mokiniams galimybę kurti vaizdinę meninę reprezentaciją kažko, kas jiems yra reikšminga ar svarbu. Ši bendradarbiavimo veikla skirta pašalinti kultūrinius barjerus tam, kad būtų galima puoselėti įtraukumą ir stiprinti tarpkultūrinę sąveiką tarp klasiokų. Norima, kad mokiniai pamatytų, jog visų odos spalvų žmonės yra verti gerumo, tolerancijos, empatijos ir meilės. Vyresnieji mokiniai gali kurti kiek įmanoma daugiau odos spalvų, maišydami dažus. Taip mokiniams parodome, kad jie visi yra sukurti iš tų pačių pagrindinių komponentų, kad ir kokia būtų jų odos spalva.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Kultūriškumas – skatinamas kūrybinis mąstymas, lavinami motoriniai ir komandinio darbo įgūdžiai, kuriama empatija.
MENO SRITIS	Plastinis menas
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	- Prieš pradėdami šią veiklą su mokiniais, pirmiausia klasėje aptarkite tai, kaip su žmonėmis kartais elgiamasi skirtingai tik dėl jų odos spalvos. Užakcentuokite mintį, kad bet kokios odos spalvos žmonės yra vertingi ir svarbūs žmonės! - Sušlapinkite teptuką ir pradėkite piešti geltoną juostą savo puslapyje. - Po truputėlį maišykite spalvas vieną su kita ir sukurkite unikalų odos atspalvį. Atkreipkite dėmesį, kad kiekvieną kartą privaloma pridėti bent menką lašelį dažų. - „Keliaukite“ per puslapį ir eksperimentuodami sukurkite kiek įmanoma daugiau odos atspalvių. Nukopijuokite visus šiuos etapus sukurdami antrą puslapį (jei jau baigtos asmeninės mokinių sukurtos įvairovės širdys ant A4 formato lapo). - Kuomet dažai jau nudžiūvo, iškirpkite kiekvienos spalvos juostelę. - Iškirpkite širdį centre pagal širdies formelę, kurią davė mokytoja(s). - Ant kitos lapo pusės, juosteles suklijuokite skersai širdies. Nepalikite tarpų. Geriausia kirpti ir klijuoti už viršaus ir apačios taip, kad juosteles vis dar būtų galima supinti, prakišant kitas juosteles skersai po apačia. - Paskutines juosteles klijuokite horizontaliai taip, kad kas antrą kartą juostelė būtų prakišama apačioje, o kas antrą kartą liktų viršuje. - Aptarkite, kiek buvo sukurta spalvų ir atspalvių. Paprašykite mokinių, kad jie rastų atitikmenį savo odos spalvai.

MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Kad kiekvienas mokinys sukurtų širdelę ant A4 popieriaus lapo, patariame sukurti 2 puslapius spalvotų juostelių. Jei kuriamas visos klasės darbas, tuomet kiekvienas mokinys gali sukurti savo odos spalvą ir įterpti ją į visos klasės meilės širdį. - 3 balti popieriaus lapai - žirkklės - raudoni akriliniai dažai - juodi akriliniai dažai - balti akriliniai dažai - geltoni akriliniai dažai - klijai rankdarbiams - širdies forma - puodelis vandens - teptukas
VERTINIMAS	• Ar kiekvienas mokinys atvaizdavo kažką tokio, kas jam/jai asmeniškai yra reikšminga? • Ar kiekvienas mokinys trumpai pasidalino su klasiokais mintimis, paaiškindama(s) apie tai, kodėl jiems atvaizduotas dalykas yra svarbus? • Kokiu mastu mokiniai pasijuto labiau įsitraukę į kolektyvą po to, kai jie sudalyvavo šioje veikloje? • Ar mokiniai bendradarbiavo, sukurdami unikalų meno kūrinį? • Ar visi mokiniai dalyvavo pasidalindami mintimis apie tai, kuo jie yra panašūs ir kuo unikalūs?
ŠALTINIS	Pritaikyta iš https://www.teachstarter.com/au/blog/creating-an-inclusive-classroom-diversity-heart-art-activity/ Išradingojo meno mokytoja Cassie Stephens

VEIKLA 3: Kalbančių spalvotų pieštukų dėžutė

PAVADINIMAS	Kalbančių spalvotų pieštukų dėžutė
VEIKLOS TIKSLAS	Ši veikla vaikams padeda sužinoti apie įvairovę bei tai, kaip įvairovė prisideda prie mūsų pasaulio grožio ir harmonijos. Vaikai išmoksta, kad žmonės, tarytum spalvoti pieštukai dėžutėje, yra skirtingi, tačiau kiekvienas iš jų yra svarbus komandai ir joje atlieka ypatingą vaidmenį. * Istorija Kalbančių spalvotų pieštukų dėžutė Kartą maža mergaitė įžengė į parduotuvę ir labai nustebo išgirdusi iš Spalvotų Pieštukų dėžutės atsklindantį pokalbį. Ji išgirdo, kaip Geltonas Pieštukas pasakė: "Nekenčiu Žalio Pieštuko." Raudonas Pieštukas sutiko. Tuomet jis tęsė: "Nekenčiu ir Mėlyno". "Kodėl?" paklausė Geltonas Pieštukas. "Nežinau!" atkirto piktas Raudonas Pieštukas. "Pažiūrėk į šią spalvą. Rožinė! Kokia siaubinga!" sušuko Žalias Pieštukas. Mėlynas pridėjo nuo savęs: "Rožinis ir Geltonas baisūs." Geltonas, Raudonas, Žalias, Mėlynas ir Rožinis pieštukai vienbalsiai sušuko: "Nekenčiame Oranžinio Pieštuko!"

	Oranžinis Pieštukas atsakė: "Man nepatinka nė vienas iš jūsų, bet nežinau kodėl." Maža mergaitė pasimetė, bet po kurio laiko jai kilo mintis. Ji nusipirko tą dėžutę pieštukų ir grįžo namo. Tuomet pradėjo piešti ant popieriaus lapo, o pieštukai į ją dėmesingai žiūrėjo. Pirmiausia ji nupiešė mėlyną dangų ir baltus debesis bei ryškiai geltoną saulę, keletą medžių ir truputį žolės. Pieštukai tyliai ją stebėjo. Taip pat ji nupiešė raudonų plytų namą su rožinėmis durimis. Priešais namą ji nupiešė oranžinį vazoną su augalais. Piešinį užbaigė geltonos, raudonos, oranžinės ir rožinės gėlės. "Man patinka žalia žolė. Taip pat man patinka ir žali medžių lapai" pasakė Raudonas Pieštukas. Mėlynas ir Oranžinis pieštukai sutiko: „Taip, atrodo gerai. Sėkmingas piešinys.“ Mėlynas Pieštukas pasakė: „Geltona saulė nuostabi.“ Raudonas, Žalias, Mėlynas ir Rožinis pieštukai sutiko. Pieštukai dar kartą pažiūrėjo į Piešinį: „Taip, mes esame skirtingi, bet kartu mes padarome nuostabius dalykus!"
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Kultūriškumas
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Veiklos su vaikais: *Duokite kiekvienam vaikui popieriaus lapą ir jų pasirinktos spalvos pieštuką. Paprašykite, kad jie ką nors nupieštų savo nuožiūra. Tuomet paprašykite jų nupiešti kitą piešinį ant kito lapo naudojantis visais spalvotais pieštukais. Kuris piešinys atrodo geriau? *Dabar perskaitykite istoriją. *Aptarkite ją Kaip manote, kaip jautėsi Žalias Pieštukas, kuomet Geltonas Pieštukas pareiškė, kad jo nekenčia? Ko galime išmokti iš šios istorijos? * Sustatykite vaikus į ratą ir paklauskite jų: Kodėl pieštukai nesutarė? Kodėl jie nemėgo vienas kito? Ar jie patys žinojo kodėl? Ar įmanoma, kad tu nemėgtum kažkieno nesuprasdamas kodėl? * Jei visi pieštukai būtų vienodi ir tokios pačios spalvos, ar būtų įmanoma piešti gražius piešinius? Kaip atrodytų jūsų piešiniai, jei vis naudotumėte tą pačią spalvą? * Pakalbėkite apie žmones. Žmonės yra skirtingi. Kokie yra jų skirtumai? Galite panaudoti, pavyzdžiui, nuotraukas. •Ar kartu dirbantiems žmonėms reikalingi geri santykiai, kad būtų pasiekta gerų rezultatų? Kaip skirtingi žmonės prisideda prie veiksmo sėkmės? * Ar geriau dirbti vienam, ar su kitais? Kodėl? •Ko reikia kartu dirbantiems žmonėms, kurie tarpusavyje nesutaria? •Ar žmonėms, dirbantiems kartu, reikia būti panašiams, ar skirtingiems?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	* Spalvotų pieštukų dėžutė * Popieriaus lapai

VERTINIMAS	• Kokiu mastu mokiniai jaučiasi esą labiau įtraukti sudalyvavę šioje veikloje? • Kokiu mastu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo? • Kiek mokiniai sužinojo apie savo klasiokų asmeninį gyvenimą? • Ar visi mokiniai dalyvavo pasidalindami mintimis, kodėl jie yra unikalūs?
ŠALTINIS	LEAF Erasmus+ projektas

VEIKLA 4: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje

PAVADINIMAS	Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje
VEIKLOS TIKSLAS	Mokiniai ugdymosi procese susiduria su daugybe iššūkių. Klasėje turi bendrauti su bendraklasiais, kurie neretai yra labai skirtingo charakterio, gali turėti skirtingą lygį kultūrine, socialine(bendravimo), kognityvine, socioekonominė elgesio prasme. Gali būti labai talentingi arba negabūs kurioje nors meno ar kitos veiklos srityje. Skirtingų emocijų, charakterių bendraklasiai ir vaikai turintys spec. poreikių atlikdami ilgalaikį pamokų ciklo projektinį darbą, rengdami pristatymą, turi galimybę bendrauti, tartis, dalintis komandinio darbo funkcijomis pagal gebėjimus, turi galimybę teorinę ir kūrybinę užduoties dalį atlikti pasirinktoje dailės šakoje. Tai stiprina pozityvumą, plečia kultūrinį- meninį suvokimą. Dažnai pagal charakterį, nuotaiką perteikia, išlieja emocijas kurdami, lavina savo kognityvinius, elgesio, socialinius įgūdžius.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Kognityviniai, gabūs, socialiniai ir ekonominiai, elgesio, socialiniai ir kultūriniai iššūkiai.
MENO SRITIS	Dailė: piešimas, tapyba, grafika, skulptūra.
TRUKMĖ	8 pamokos
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Dailėtyrinė užduotis: pagal PowerPoint pateiktą išanalizavus dailininkų kūriniuose (pvz.: V. Van Gogas, Klodas Monė, M. K. Čiurlionis...) dangaus vaizdavimą, aptariama dangaus reikšmė turinio, nuotaikos perteikimui, pasirinktuose vaizduojamosios dailės kūriniuose: tapyboje, grafikoje, skulptūroje. Aptariamos atlikimo technikos, braižas ir t.t. 2. Raiškos užduotis: Peržiūrėjus pavyzdžius ir išnagrinėjus dangaus vaizdavimo technikų įvairovę tapybos, grafikos, skulptūros įvairių laikų menininkų kūriniuose, surinkus savo pavyzdžius, - atlikti tris kūrybinius darbus vaizduojančius dangų: nutapyti dangų, atlikti grafikos techniką, sukurti erdvinį objektą- skulptūrą, laisvai pasirenkant priemones. Sukaupią informaciją, kūrybinio proceso ir baigtų kūrybinio darbų foto naudoti, aptarti kuriamame pristatyme -PowerPoint ar Prezi pateiktyje.

	3. Pateikiamos sąlygos: kuriamos komandos, pasiskirstoma, dalinamasi funkcijomis. 4. Vertinamas komandinio darbo rezultatas - pristatymas Power Point ar Prezi pateiktyje. Joje turi būti parinkti ir aptarti, pakomentuoti pavyzdžiai, sukurta ne mažiau kaip trys kūriniai vaizduojantys dangų skirtingose vaizduojamosios dailės šakose: tapyboje, grafikoje, skulptūroje, pakomentuota, trumpai apibūdinta technika, emocija, kokiais būdais perteikta, kurių meninkų kūryba interpretuota. Kūrybinių darbų autoriai apibūdina savo emociją, patirtį, kas patiko ir t.t. 5. Vertinamas balais užduoties dalių informatyvumas, gali būti vertinamas pateikties apipavidalinimas, pristatymo sklandumas ir t.t. (Komandos nariai dalijasi patirtimis, įspūdžiais,)
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI IŠTEKLIAI	Kompiuteriai Dailės reikmenys
VERTINIMAS	• Atliekant šį projektą buvo siekiama, kad mokiniai dirbdami komandoje atskleistų savo gebėjimus sau priimtinausioje veikloje, pasitardami ir bendraudami pasidalintų atsakomybe. Socialiniai (bendravimo), socioekonominiai įgūdžiai. Renkat informaciją, atliekant kūrybines užduotis dalis mokinių, patys to nesuprasdami, pasirinko kūrinių pavyzdžius, pagal savo emocinę būseną. Komentuodami, interpretuodami išliejo savo emocijas, atskleidė savo charakterį-tarsi prisistatė klasei, patobulino, papildė komunikavimą. • Dalyvaujant komandoje turėjo galimybę atskleisti savo įgūdžius ir kūrybingumą patinkančiose veiklose kitiems komandos nariams. Sumažėjo atskirtis tarp mokinių. • Atsižvelgiant į skirtingus mokinių poreikius, nevienodą jų psichofizinę brandą, įvairius žinių ir gebėjimų lygmenis, manau, užduotis tyrinėjant meno kūrinius visiems praplėtė akiratį, mokiniai jautėsi galintys save išreikšti vaizduojant skirtingą dangų, renkant, pristatant informaciją. Ši meno forma padėjo jaustis įtrauktam. Nes dėmesys buvo sutelktas ne tik į gebėjimus, bet ir pozityvumą.
Šaltiniai	//

ACTIVITY 5: Aš pažįstu savo šalį

PAVADINIMAS	Aš pažįstu savo šalį
--------------------	----------------------

GOAL	Susipažinti su savo gyvenamąja šalimi
MENO SRITIS	Dizainas
TRUKMĖ	6 užsiėmimai po 40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Šalies žemėlapį nupieškite ant 20 mm storio putų polistirolo, apibrėždami ryškiu kontūru. 2. Aiškiai nubrėžkite regionų ribas. 3. Jei norime, galime atskiras šalies teritorijas daryti iš skirtingo storio putų polistirolo. 4. Regionus išpjauname rėžtuku ar pjūkleliu. 5. Naudojame vandens pagrindo dažus skirtingai nuspalvinti skirtingus regionus. 6. Jei regionus parodome rajonais, galima skirtinga spalva spalvinti kiekvieną rajoną. 7. Markeriu užrašome regionų pavadinimus. 8. Pritvirtiname prie sienos karštais klijais arba dvipuse lipnia juosta.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	1. 20 mm putų polistirolo 2. 10 mm putų polistirolo 3. Rėžtukas 4. Vandens pagrindo dažai, teptukas, paletė 5. Karštų klijų prietaisas ir silikonas, abipusė lipni juostelė
VERTINIMAS	1. Ar mokate regionus ir regionų dalis? 2. Ar galite pasakyti, kurios jūsų šalies dalys yra jūros pakrantėje? 3. Ar galite išvardinti artimiausius miestus prie savojo miesto?
ŠALTINIS	Originalus kūrinys

VEIKLA 6: Lobio ieškojimas

PAVADINIMAS	<i>Lobio ieškojimas</i>
TIKSLAI	Dalyviai supranta lyties stereotipus bei vaizduojamojo meno vaidmenį perduodant juos naujiems stebėtojams. <i>Iššūkiai įtraukumui (pagrindinis): kultūrinis</i> <i>Puoselėjami XXI amžiaus įgūdžiai:</i> Kritinis mąstymas ir problemų sprendimas, Socialiniai ir tarpkultūriniai įgūdžiai; medijų raštingumas

MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	2 užsiėmimai: 60 + 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Šiuolaikinė problema: Lyties stereotipų poveikis akivaizdus daugelyje visuomenės sektorių. Kalbant apie darbo pasaulį, moterys vis dar išlieka mažuma vadybinių darbų bei aukščiausio lygmens pareigose (stiklo lubų efektas). Vaizduojamoji medija yra viena iš priemonių, kuriomis yra perduodamos stereotipinės ir kontrastereotipinės žinutės visuomenei. Lyčių lygybė yra dalis tvarios raidos tikslų (SDG) bei įvairovės chartijų Žingsniai Dalis A 1. Smegenų šturmas: vadovas perskaito mokiniams šią istoriją ir tuomet paprašo paaiškinti: <i>“Tėvas ir sūnus patenka į siaubingą autoavariją, kurioje tėvas žūsta. Sūnus skubiai nuvežamas į ligoninę, ir, kuomet jau pasiruošta operacijai, chirurgas pasako: Negaliu operuoti. Šis berniukas – mano sūnus!”</i> 2. Su menais susijusios nuorodos: vadovas pristato lyčių stereotipų temą, atkreipdamas dėmesį į vaizduojamojo meno vaidmenį perduodant stereotipus. Pateikiama keletas vaizduojamojo meno pavyzdžių, pavyzdžiui, XX amžiaus šeštojo dešimtmečio plakatų, vaizduojančių namų šeimininkes. Vadovas paaiškina vaizduojamojo meno elementus, apibūdinančius šiuos produktus bei kaip juos transformuoti, kad jie taptų kontrastereotipiniais meno kūriniais. 3. Veikla A: mažose 4-5 vaikų grupelėse mokiniams duodamas žurnalas, ir jiems pasiūloma paieškoti vaizduojamojo meno produktų, perteikiančių šiuos stereotipus bei paskatinama pagalvoti, kaip juos galima paversti kontrastereotipais. 4. Dalinimasis A: Mokinių paprašoma pakomentuoti, kaip jiems sekėsi paieška ir paaiškinti, kodėl jų surastas produktas yra kontrastereotipas. Dalis B 5. Veikla B: Mokiniams pasiūloma atlikti vieną iš šių dviejų namų darbų užduočių: (a) mažose 4-5 mokinių grupelėse siūloma pagalvoti apie tai, kokioje visuomenėje jie norėtų gyventi bei sukurti vaizduojamojo meno produktą, atstovaujantį lygių lyčių įvaizdį, arba (b) pagalvojus apie meno istoriją sugalvoti meno kūrinį, kuris tuo laikotarpiu buvo kontrastereotipinis ir kuris prisidėjo prie moterų emancipacijos bei lyčių lygybės. 6. Dalinimasis B: Mokiniams pasiūloma papasakoti apie tai, kaip jiems sekėsi veikla 7. Apibendrinimas: vadovas apibendrina pagrindinius aspektus, iškilusius diskusijos eigoje
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Žurnalai ir knygos apie meno istoriją Popierius ir spalvinimo priemonės
VERTINIMAS	TIKSLAS: ar tikslas buvo pasiektas, ar ne? Kokiu lygiu? Sesijos pabaigoje mokiniai turėtų gebėti atsakyti šiuos klausimus: • Kalbant apie įtraukumą

	○ Kaip apibrėžiamas lyčių stereotipas? ○ Kas yra kontrastereotipas? ○ Koks yra vaizduojamojo meno vaidmuo perteikiant moters įvaizdį? ● Kalbant apie meninį įrankį ○ Aptariant moters vaidmenį, kokie yra vaizduojamojo meno elementai, prisidedantys prie stereotipo ir kontrastereotipo?
ŠALTINIAI	Cotter, D. A., Hermesen, J. M., Ovadia, S., and Vanneman, R. (2001). The glass ceiling effect. <i>Soc. For.</i> 80, 655–682. doi: 10.1353/sof.2001.0091 Babic A and Hansez I (2021) The Glass Ceiling for Women Managers: Antecedents and Consequences for Work-Family Interface and Well-Being at Work. <i>Front. Psychol.</i> 12:618250. doi: 10.3389/fpsyg.2021.618250 BU Research: A Riddle Reveals Depth of Gender Bias https://www.bu.edu/articles/2014/bu-research-riddle-reveals-the-depth-of-gender-bias/ Europos Sąjungos dokumentai apie įvairovę: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management/eu-platform-diversity-charters_en

VEIKLA 7: Mūsų šaknys

PAVADINIMAS	<i>Mūsų šaknys</i>
TIKSLAI	Dalyviai supranta, kaip yra svarbu, kad bendruomenė būtų įtrauki, kad joje būtina vertinti senus žmones kaip svarbų resursą ir kad amžiaus skirtumas neturėtų tapti apribojimu. Dalyviai išmoka tarpusavio palaikymo principo bei kokių strategijų laikytis, kad būtų aktyviu(-a) bendruomenėje. <i>Sprendžiami iššūkiai įtraukumui: socialinis (pagrindinis), kultūrinis</i> <i>Propaguojami XXI amžiaus įgūdžiai: Kūrybingumas ir atsinaujinimas (pagrindinis), Bendravimas ir bendradarbiavimas, Medijų raštingumas, Socialiniai ir tarpkultūriniai įgūdžiai, Lyderystė ir atsakomybė.</i>
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai (video menas)
TRUKMĖ	<i>Daugelis sesijų 4 sesijos po dvi valandas</i>
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Šiuolaikinė problema. Amžius laikytinas įvairovės problema, kuomet vyresni ir jaunesni žmonės yra suvokiami kaip priešingybės. Pavyzdžiui, vyresnieji yra laikomi mažiau produktyviais ir inovatyviais, jiems sunkiau

būti lankstiesiems bei prisitaikyti prie pokyčių, mažesnis jų įgūdžių skaičius, mažėja jų funkcionalumas. Jaunimas įprastai laikomas produktyviu, inovatyviu ir protingu. Jei padėsime jaunimui laikytis tarpusavio paramos perspektyvos senų žmonių atžvilgiu reiškia tą patį, ką reiškia pagarba, įtraukimas bei socialinis teisingumas.

Žingsniai

Dalis A

1. Įvadas: vadovas parodo kokio nors tyrimo ar ataskaitos duomenis, pavyzdžiui, Valstybės banko taip, kaip duota nuorodoje, kurie parodo, kaip jauni ir vyresnieji darbuotojai atrodo darbo rinkos kontekste.
„Vienas ryškus elementas yra tai, kad skirtingų amžiaus grupių dinamika laikosi skirtingos logikos. Iš tikrųjų nėra sakoma, kad jei darbą dirbo pensininkas, tai jis turi būtinai būti pakeistas jaunu žmogumi; robotas galėtų būti dar geresnis pasirinkimas. Lygiai taip kaip ir jauno žmogaus negalima pasamdyti dirbti su naujais įrengimais ar nauja programine įranga nepakeičiant nė vieno pensininko. Be to, kalbėdami apie vis mažėjantį gimstamumą bei dėl to nepalaujamai mažėjantį jaunosios kartos atstovų skaičių, matome, kad netgi kartų kaita nėra pakankama, kad patenkintų darbo rinkos poreikį artimiausiais metais. Mums tenka tik galvoti, kad visus teks pakeisti robotais, tačiau taip nepavyks. Taip tiesiog nesigaus“.
(<http://www.bollettinoadapt.it/giovani-e-anziani-quando-il-lavoro-e-complementare/>).
2. Diskusija: Vadovas prašo mokinių sugalvoti pavyzdžių iš savo patirties, susijusių su amžiaus atskyrimu ir padeda jiems performuoti savo mintis apie tai, kaip svarbu neprarasti to žmogiškojo kapitalo, kuris yra vyresniųjų žmonių rankos. Vadovas apibendrina pagrindines temas, iškilusias diskusijos metu.
3. Su menais susijusios nuorodos: Vadovas pasiūlo mokiniams surengti interviu pokalbius su vyresniais žmonėmis ir sukurti vaizdo įrašą, kuris perteiktų surinktas svarbiausias mintis. Vadovas paaiškina, kad šiame projekte yra keletas etapų ir paaiškina pirmuosius etapus: (a) pirmasis etapas yra apibrėžti temą. Pavyzdžiui, tai galėtų būti: „Kaip vyresnieji žmonės išgyveno pandemiją ir kokių patarimų ateičiai jie norėtų duoti jauniems žmonėms. (b) Antrasis etapas yra pagalvoti, iš kokių žmonių imti interviu bei kaip juos pasiekti. Tai galėtų būti daroma bendradarbiaujant su vietinėmis institucijomis. Vadovas gali pateikti sąrašą žmonių, su kuriais būtų verta pasikalbėti, arba sąrašą įstaigų, su kuriomis buvo iš anksto susitarta, ar paprašyti, kad patys mokiniai nuspręstų, kokius žmones ar institucijas įtraukti bei kokį veiklos planą susidaryti. (c) Trečiasis etapas yra įgyvendinti interviu bei pasiruošti jam, sugalvojant klausimus.
4. Veikla A: Mokiniai mažose 4-5 dalyvių grupelėse gauna interviu su vyresniais žmonėmis pavyzdžių. Mokinių paprašoma perskaityti juos, apibrėžti projekto temą bei pasipraktikuoti su klausimais. Vadovas pasiūlo mokiniams išsakyti savo nuomonę ir pasiūlymus. Grupelės išliks tokios pačios viso projekto metu. Jas gali sudaryti vadovas ar patys mokiniai.
5. Diskusija: Vadovas paprašo grupių pasidalinti mintimis apie pasirinktą temą bei pasitarti, kaip apibrėžti klausimus.

	6. Santrauka: Paprašoma, kad grupės apžvelgtų savo surinktą medžiagą, būtų pasiruošusios pokalbiams bei sukurtų jų įgyvendinimo planą. Dalis B 7. Dalinimasis: Vadovas paprašo mokinių, kad jie pasidalintų savo darbais, atsako į jų klausimus, suteikia grįžtamąjį ryšį ir pateikia pasiūlymų. 8. Su menu susijusios nuorodos: Vadovas paaiškina, kad grupės turėtų kurti filmuotus įrašus interviu metu, o tuomet sukurti trumpą filmą, kuris perteikia pasirinktos temos mintį. Vadovas paaiškina, kaip interviu metu kurti filmuotus įrašus. 9. Veikla B: mokinių paprašoma (a) grupės viduje pasitreniruoti su interviu ir nusistatyti, kas ims interviu, kas filmuos ir t.t. (b) Toliau įgyvendinti savo planą atliekant interviu (ne pamokos metu) Dalis C 10. Dalinimasis: Vadovas paprašo grupių pasidalinti savo darbo rezultatais bei mintimis, kad pasiruošti realiam interviu su vyresniais žmonėmis. 11. Su menu susijusios nuorodos: Vadovas suteikia nuorodas, kaip nufilmuoti trumpą filmą. Vadovo prižiūrimos grupės gauna užduotį pasitreniruoti kurdamas trumpą filmą. 12. Veikla C: Mokiniams nurodoma atlikti interviu. Vadovas stebi atliekamą darbą bei filmų kūrimo procesą. Dalis D 13. Dalinimasis: Vadovas prašo, kad grupės parodytų savo trumpus filmus bei aptartų, ką išmoko ir kaip ši veikla pakeitė jų mintis ir elgesį bei paklausia jų nuomonės, ką jie galėtų padaryti ateityje, kad jų gyvenime būtų daugiau įtraukumo. 14. Santrauka: Vadovas apibendrina veiklą.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Gairės atlikti gerą interviu Gairės, kaip sukurti vaizdo įrašą
VERTINIMAS	TIKSLAS: Ar tikslas buvo pasiektas, ar ne? Kokiu lygiu? Pabaigus sesiją, mokiniai turėtų pajėgti atsakyti šiuos klausimus: • Kalbant apie įtraukumą ○ Kas yra atskyrimas dėl amžiaus? ○ Ką tu, būdamas berniukas ar mergaitė, gali padaryti, kad įveiktum atskyrimą dėl amžiaus? ○ Ką gali padaryti būdama(s) bendruomenės dalimi? • Kalbant apie meninį įrankį ○ kaip sukurti vaizdo įrašą ○ kaip sukurti video interviu
ŠALTINIS	http://www.bollettinoadapt.it/wp-content/uploads/2020/11/en_Tema-1297.pdf

VEIKLA 8: Aš esu visumos dalis

PAVADINIMAS	Aš esu visumos dalis
VEIKLOS TIKSLAS	Pasinaudojant kūrybiniais įrankiais, sugalvoti ir sukurti save atvaizduojančią dėlionės detalę. Visi sukuria bendrą dėlionę, kuri susideda iš skirtingų dalelių.
SPRENDŽIAMAI IŠŠŪKIAI ĮTRAUKUMUI	<i>Socialinis, kultūrinis</i>
MENO SRITIS	Menas plačiąja prasme
TRUKMĖ	45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Pasirengimas užsiėmimui: Mokytojas paruošia dėlionės dalis, kurias mokiniai puoš pamokos metu. Pamoka (45 min.) Mokytojas pateikia užduotis ir trumpai pristato, kaip mokiniai gali išreikšti save per spalvas, formas ir simbolius. Mokiniai pagalvoja, kaip kūrybiškiau perteikti simbolį ant dėlionės detalės, kuris atspindėtų konkrečiai jį/ją kaip asmenybę. Mokiniai pasirenka spalvas, formas ir simbolius. Baigę darbą, sudeda visas dalis į vieną dėlionę. Aptarimas: Kas buvo sunkiausia? Kam sekėsi? Kaip žmogus paveikia visuomenę? Ką galime padaryti, kad sukurtume geresnę visuomenę? Kaip tai padaryti, jei mes norime sukurti geresnę visuomenę?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Kiekvienas mokinyss gauna dėlionės dalį, teptukus, flomasterius ir guašo
VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu?) • Kaip galite išreikšti save per spalvas, linijas, formas ir simbolius? • Kas yra bendro visose šiose detalėse? • Kas mus, žmones, vienija?
ŠALTINIS	Pritaikyta iš Student Connection Activities and Icebreakers.pdf (inclusive schools.org)

Iššūkis įtraukumui: SOCIALINIS

VEIKLA 1: Vieno žodžio istorijos

PAVADINIMAS	Vieno žodžio istorijos
VEIKLOS TIKSLAS	Šios veiklos tikslas yra paskatinti mokinių kūrybinį bendradarbiavimą. Mokiniai kartu dirba grupelėse ir kolektyviai sukuria istoriją, pasinaudodami asmeninėmis mintimis arba kitų mokinių indėliu. Tai yra puiki socialinių barjerų įtraukumui laužymo veikla, kuri sustiprina kūrybingumą, bendradarbiavimo ir problemų sprendimo įgūdžius , o visi mokiniai pozityviai įsitraukia į veiklą, joje dalyvauja, paremia vienas kitą bei sukuria įdomias ir unikalias istorijas.
MENO SRITIS	Spektaklio menas
TRUKMĖ	15 minučių tik istorijai 60+ minučių istorijai ir jos praplėtimo veikloms
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Mokytoja(s) paaiškina, kad mokiniai grupėmis kurs istoriją, prie kurios kiekvieną kartą galės pridėti po vieną žodį. Mokytojas gali duoti pavadinimą, nurodyti sritį arba temą bei suteikti kažkokias gaires arba viską palikti mokinių vaizduotei. 2. Mokiniai suskirstomi į 4-5 mokinių grupes ir sėdi kartu ratu. 3. Pirmasis mokinys pradeda, pasakydamas vieną žodį, mokinys, sėdintis kairėje prideda savo žodį, ir taip tęsiama ratu. 4. Istorija baigiasi, kuomet pasiekiamas logiška pabaiga arba kuomet mokytoja(s), pavyzdžiui, pasako „Istorijai liko dar 15 žodžių“. 5. Tolesnėje veikloje mokinių galima paprašyti pasidalinti savo grupelės istorija su kitomis klasės grupelėmis. Tokiu būdu galima perteikti trumpą istorijos santrauką ar netgi paversti ją į pjesę, komiksą ir t.t. priklausomai nuo mokinių interesų ir mokyklos resursų.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Pradinei veiklai nereikia jokių medžiagų Papildomų medžiagų gali reikėti tik tolesnėms veikloms
VERTINIMAS	• Ar visi mokiniai bendradarbiavo sukurdami unikalią istoriją? • Ar mokiniai gerbė visų savo klasiokų indėlį į istorijos kūrimą? • Kokiu lygiu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo?
ŠALTINIS	Nėra

VEIKLA 2: Įvairovės grandinė

PAVADINIMAS	Įvairovės grandinė
TIKSLAS	Šios veiklos tikslas yra apjungti mokinius, pasitelkiant kūrybingumą. Mokiniai dalyvaus visos pamokos trukmės meninėje veikloje, kurioje pasidalins mintimis, kuo jie panašūs ir kuo skirtingi, lyginant su

	klasiokais. Tai padeda sumažinti socialinius barjerus įtraukumui bei suteikia dalyviams galimybę sustiprinti savo bendravimo įgūdžius, empatiją, supratingumą bei priklausymo klasei jausmą.
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	30 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Mokytoja(s) paaiškina, kad mokiniai užsiims kūrybine veikla, susijusia su mūsų panašumais ir skirtumais bei duoda mokiniams truputį laiko sugalvoti savo minčių. 2. Mokiniams duodama po 6 juosteles spalvoto popieriaus ir paprašoma kiekvienoje kortelėje užrašyti po vieną savo panašumą ir skirtumą, lyginant su klasiokais. Jei mokiniai nori, savo mintis gali nupiešti. 3. Kiekvienas mokinys parodo kitiems po dvi korteles, kad atskleistų du panašumus ir du skirtumus. 4. Kuomet mokiniai pasidalina šiomis mintimis, tuomet galima pradėti kurti grandinę. Juostelių galai suklijuojami, kad gautųsi ratas. Kiekvienas mokinys prikliauja savo juosteles. 5. Šią grandinę dabar galima laikyti klasėje, kad prisiminti, kad mus visus jungia mūsų panašumai ir skirtumai.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	6 juostelės spalvotų kortelių ar popieriaus kiekvienam mokiniui, tušinukai, klėjai.
VERTINIMAS	• Ar Visi mokiniai dalyvavo ir pasidalino mintimis apie tai, kuo jie panašūs ir kuo unikalūs? • Kokiu lygiu mokiniai mano, kad jie sužinojo kažką naujo apie savo klasiokus? • Kokiu lygiu, mokinių nuomone, susdtiprėjo jų jausmas, kad jie priklauso klasei?
ŠALTINIS	https://www.uh.edu/cdi/diversity_education/resources/files/activities/diversity-activities-for-youth-and-adults.pdf p.10

VEIKLA 3: Tai mano apelsinas!

PAVADINIMAS	Tai mano apelsinas!
VEIKLOS TIKSLAS	Įvairovės supratimas iliustruojamas, sukuriant gyvenimo istoriją, kurioje atskleidžiama, kad, nepaisant daugelio skirtumų, mes turime ir esminių panašumų.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Socialinė
MENO SRITIS	Teatro menas

TRUKMĖ	50 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Suskirstykite klasę į grupes po 3 mokinius. 2. Duokite kiekvienai grupei po apelsiną. 3. Paprašykite kiekvienos grupelės atidžiai ištirti savo apelsiną ir pastebėti jo išskirtines savybes – iškilimus, dėmes ir kitokias žymes. 4. Dabar kiekvienos grupelės paprašykite savo apelsinui duoti vardą ir sukurti apie jį istoriją, tarytum jis būtų žmogus, pavyzdžiui, kiek jam metų, kiek brolių ir seserų jis turi, ką veikia savo malonumui, kokį maistą mėgsta ir kokio nemėgsta, kokia jo mėgstamiausia spalva... Aprenkite jį, panaudodami lazdeles, spalvas, plunksnas, popierių ir t.t.. Būkite kuo kūrybingesni. 5. Paprašykite, kad kiekviena grupelė išsirinktų atstovą, kuris papasakotų grupelės istoriją apie apelsino gyvenimą. 6. Surinkite visus apelsinus ir juos nulupkite. 7. Sudėkite juos klasės viduryje ir paprašykite, kad kiekviena grupelė atpažintų savo apelsiną. Tai mokiniams turėtų būti sunki užduotis! 8. Galiausiai pateikite jiems klausimų Ar sunku atpažinti savo apelsiną? Jei taip, tai kodėl? Ką mums tai sako apie apelsinus? (Mintis yra ta, kad nors jie visi ir yra įvairūs, tačiau jie visi yra apelsinai ir todėl jų savybės ir poreikiai yra bendri) Ar tai, ką mes sužinojome apie apelsinus, taikytina ir žmonėms? Kaip jau įsitikinome, esame unikalūs, ir pasaulis dėl to tampa įvairus, tačiau ar mes turime bendrų svarbiausiųjų poreikių? Jei taip, kokie yra šie poreikiai?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	- po vieną apelsiną kiekvienai trijų mokinių grupei; jie turi būti kiek įmanoma panašesni vienas į kitą dydžiu ir forma. - lazdelės, spalvinimo priemonės, plunksnos, popierius ir t.t.
VERTINIMAS	• Kokiu mastu mokiniai jaučiasi labiau įtraukti po dalyvavimo šioje veikloje? • Ar visi mokiniai bendradarbiavo sukurdami unikalią istoriją? • Kokiu lygiu mokiniai kažką sužinojo apie kitų mokinių gyvenimą? • Ar visi mokiniai pasidalino mintimis apie tai, kuo jie panašūs ir kuo skirtingi?
ŠALTINIS	-

VEIKLA 4: Kūno baldai

PAVADINIMAS	Kūno baldai
VEIKLOS TIKSLAS	Bendrasis šios veiklos tikslas yra pasiekti kūno ir vaizdinių elementų integraciją bei, mokiniams to nepastebint, integruoti juos į grupę. Pagrindiniai sprendžiami iššūkiai yra šie: - Visų kūno ir erdvės galimybių tyrimas; - Prasmingo dramos epizodo sukūrimas Pagrindiniai tikslai yra šie:

	- Integracija; - Pozityvių santykių kūrimas; - Ugdyti sutarimo su kitais jausmą bei priimti kitus; - Padrąsinti kūno ir minčių raišką; - Vystyti grupės darną žaidžiant žaidimą, kur kiekvienam reikia kitų paramos; - Laikytis taisyklių, kad veikla vyktų kūrybingai. Šioje veikloje eksperimentuojama su kūno judesiais erdvėje arba laisvai, arba kaip nurodyta; erdviniai stimulai panaudojami kurti erdves bei plėtoti vaizduotę.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Talento, Socialinis
MENO SRITIS	Vaidybos menas
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Ši veikla prasideda tuo, kad mokytojas padalintų mokinius į dvi grupes. Grupėje neturėtų būti daugiau nei 12 mokinių. 2. Mokytojas pasirūpina, kad kiekvienam mokiniui būtų pakankamai erdvės sukurti savo mintis apie baldus ir kad mokiniai konstruodami įsivaizduojamus baldus nesitrunkytų vienas į kitą. Pasirūpinama mokinių saugumu šioje erdvėje. Sukuriama tinkama aplinka žmonėms gyventi namuose su šiais baldais. 3. Mokytoja(s) paprastai paaiškina veiklos taisykles bei pagrindinį tikslą. 4. Vyksta kūno ir vaizdinės raiškos elementų integracija. Taip mokiniai tampa vienos grupės dalyviais: Viena grupė kuria baldus ir daiktus iš savo kūnų – tai gali būti asmeninis ar grupinis darbas. Kuomet visi grupės nariai jau sudarė baldus, baldai paskirstomi veiklos aplinkoje ir sudaromos erdvės, pavyzdžiui, miegamasis ir valgomasis. Antroji grupė sukuria įsivaizduojamą gyvenimo tarp šių baldų apibūdinimą. Šis aprašas taip pat yra atspindys fizinės veiklos, įgyvendintos pirmajame etape. Antrosios grupės mokinių prašoma, kad jie įsivaizduotų ir apibūdintų, kas vyksta tame kambaryje, kas jame gyvena, kaip žmonės tuos baldus naudoja bei ką tie baldai mums sako apie šių žmonių gyvenimą. 5. Baigiamosios instrukcijos Kokį tikslą suteikiate savo baldui? Ar žmonės gyvenantys tame name galėtų apsieiti be to baldo? Ar buvo gera dirbti kartu? Ar sugebėtumėte kartu įrengti visą namą?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Lauke veikla vyksta ant saugaus paviršiaus ar žolės. Veikla viduje vyksta tuščiame kambaryje. Reikia tik patogių rūbų ir batų. Nereikia jokios įrangos.
VERTINIMAS	• Kokiu mastu dalyvavimas šioje veikloje sustiprina mokinių jausmą, kad jie yra išsitraukę į kolektyvą? • Kokiu mastu mokiniai pozityviai įsitraukia į veiklą ir joje

	dalyvauja? Ar visi mokiniai pasidalino savo mintimis apie tai, kaip mums reikia kitų tam, kad galėtume gyventi bendruomenėje?
ŠALTINIS	https://off-book.pixel-online.org/files/guidelines/TG04/Body/Body_ENG.pdf

VEIKLA 5: Reikšmingojo savęs autoportretas

PAVADINIMAS	Reikšmingojo savęs AUTOPORTRETAS
VEIKLOS TIKSLAS	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai Autoportretai ir selfiai yra puiki mokymo galimybė. Visi mokiniai yra stiprūs ir galingi, ir į jų portretus reikia žiūrėti iš jų pačių perspektyvos, o ne remiantis neigiamais stereotipais, persmelkusiais visuomenę.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	50 minučių per dieną
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Diena 1: Portreto tyrimas Mokiniai įeina į klasę ir pamato tris autoportretus ant sienos, lentos ar stendo. Pasirinkite kokių nors nepakankamai atstovaujamų mažumų portretus, socialiai nuskriaustųjų portretus ar kažką panašaus. Ne didesnėse kaip 3 mokinių grupelėse paprašykite jų užrašyti tris dalykus, siejančius tuos portretus ir tris dalykus, kurie tuose portretuose yra skirtingi. Likusią pamokos dalį mokiniai dirba grupėse, tyrinėja nuotraukas ir užsirašo savo pastabas. Diena 2: Savęs apibūdinimas Įteikiame kiekvienam mokiniui lapelį su klausimais, paskatinančiais pagalvoti apie savo asmenybę: "Kokiu vienu žodžiu apibūdintum save?" "koks tavo mylimiausias rūbas?" "Kaip jautiesi, kai esi savo stichijoje?" Tuomet duokite jiems daugiau portretų, pavyzdžiui, parodykite vaizdo projektoriumi bei pasimokykite apie kertinius fotografijos dalykus – kompoziciją, išdėstymo tvarką, pritraukimą, harmoniją, erdvę ir paprastumą. Diena 3: Grotažymių kūrimas Trečiąją dieną mokiniai turi sukurti grotažymę juos dominančia politine tema. Grotažymių pavyzdžiai gali būti: #StopDomesticViolence, #IAmNotAStatistic, #BlackLivesMatter, ar #BuildBridgesNotWalls. Jie turi sukurti naują grotažymę. Tuomet reikia sudaryti planą, kaip nusifotografuoti, įskaitant rūbus,

	aplinką, foną, veido išraišką, pozą, atstumą nuo fotoaparato bei grotažymes, kurias jie panaudos. Diena 4: Vienas po kito mokiniai ima fotoaparata ar telefonus ir, padedami draugų, padaro norimas nuotraukas. Diena 5: Nuotraukos rodomos skaitmeniniu formatu; aptariamos pasirinktos grotažymės bei įvaizdis. Nuotraukas galima rodyti ir mokyklos parodų erdvėje.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	3 spausdinti portretai ar selfiai Balto popieriaus lapai Fotoaparatas ar telefonas su šia funkcija Video projektorius
VERTINIMAS	• Ar kiekvienas mokinys sukūrė atvaizdą kažko, kas jam ar jai labai svarbu? • Ar kiekvienas mokinys trumpai papasakojo apie tai, kas svarbu jo(s) kūrinys, kitiems? • Kokiu mastu veikloje dalyvavę mokiniai pasijuto labiau įtraukti į kolektyvą? • Kokiu lygiu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo? • Kiek naujo mokiniai sužinojo apie savo klasiokų gyvenimus? • Ar visi mokiniai dalyvavo pasidalindami mintimis apie tai, kuo unikalūs jie yra?
ŠALTINIS	https://www.davisart.com/sites/default/assets/File/high-school-art-students-break-stigmas-and-negative-stereotypes.pdf

VEIKLA 6: suvenyras "Kalėdinis žaisliukas".

PAVADINIMAS	Konstruktinių medžiagų interjero detalė. Pamokos tema – suvenyras "Kalėdinis žaisliukas".
VEIKLOS TIKSLAS	In the class of spatial expression, 13 students take part. The topic of the class is discussed, the sequence of work is determined, technical performance and the combination (compatibility) of decorative elements is overviewed. Aim: into the process of purposeful creative artistic manifestation denoted by correct technical implementation, to involve a student with special needs who shall be assisted by his classmate sitting at the same desk as their relationship is fairly good. The student is extremely withdrawn and sensitive, his interaction with classmates is extremely limited. The principle of mutual assistance and cooperation was used. Behavioural and social skills were developed. Criterion of success: positive work when being aware of the sequence of work and the nuances of technical performance.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO	Elgesio, socialiniai išūčiai.

PROBLEMA	
MENO SRITIS	Erdvinė raiška Rankdarbiai
TRUKMĖ	45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1 žingsnis - sukurti 2 kalėdinio žaisliuko eskizus; 2 žingsnis - pasirinkti patį įdomiausią ir tinkamiausią (techniškai atlikti) eskizą; 3 žingsnis - techniškai išpildyti užduotį (padedant ir patariant suolo draugui); 4 žingsnis - pritaikyti puošybinį elementą (žėrinčio akcento derinimas); 5 žingsnis – darbo aptarimas (pavyko ar ne, ką norėčiau keisti).
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Medžiagos - kartonas, lininė virvutė (špagatas). Papildomi ištekliai – liniuotė, pieštukas, teptukas, klijai, žirklys.
VERTINIMAS	Veiklos tikslai buvo pasiekti: 1. Sėkmingas darbas, padedant suolo draugui pasiteisino. Spec. poreikių turintis mokiniys, galėdamas pasitarti, labiau pasitikėjo savimi ir savo gebėjimais. 2. Ugdomi bendradarbiavimo, pasitikėjimo, savarankiškumo įgūdžiai. 3. Formuojasi "Aš galiu", "Man pavyks" nuostatos. Dėmesys buvo sutelktas į kūrybinio ir techninio darbo atlikimo pozityvumą.

VEIKLA 7: Poetų grupė

PAVADINIMAS	Poetų grupė
TIKSLAS	Vadovauti mokinių poezijos rašymui, kur jie išreikštų savo mintis ir jausmus. Paskatinti juos mylėti poeziją.
MENO SRITIS	Vaidyba
TRUKMĖ	40 minučių

VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Visų pirma klasėje sudaromos 4-6 mokinių grupelės. Kiekvienai grupei duodama A4 formato popieriaus ir liepiama laukti. Eilėraščių temą gauname pažiūrėję įrašą "Let's be a forest" iš YouTube kanalo. Kiekvieno mokinio paprašoma parašyti ketureilį šia tema. Duodamos maždaug 5 minutės. Mokinys, pabaigęs rašyti, perduoda savo popieriaus lapą kitiems grupės mokiniams. Kitas mokinys, paėmęs lapą su eilėraščiu, perskaito ketureilį ir užrašo savąjį. Kuomet visi grupės mokiniai parašo po ketureilį, grupelės eilėraščių baigtas. Pamokos pabaigoje kiekviena grupelė perskaito savo eilėraščių. Eilėraščiai iškabinami ant klasės lentos.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	A4 formato kopijavimo popierius Išmanioji lenta "Our Shared Home World" vaizdo įrašas
VERTINIMAS	1. Kurios grupelės savo poezijoje įvardino tokią emociją, kurios nepaminėjo jokia kita grupelė? 2. Ar yra harmonija tarp ketureilių eilėraščiuose, kuomet aptariami jausmai ir mintys? 3. Ar galima išreikšti panašius jausmus ir panašias mintis, kuomet naudojame kitokius žodžius, žodžių grupes, frazes ar patarles?
ŠALTINIS	"Let's Become a Forest" video įrašas iš YouTube kanalo https://youtu.be/yARRmIThWaA

VEIKLA 8: Didis mano tautos žmogus

PAVADINIMAS	Didis mano tautos žmogus
VEIKLOS TIKSLAS	• Skleisti žinias apie krašto istoriją • Formuoti vaikų ir jaunimo patriotiškumo dvasią ir tautinę tapatybę • Įkvėpti jaunos žmones būti kūrybingais.
SPRENDŽIAMAI	Socialinis bei pilietinis (civilizacijos) iššūkiai

IŠŠŪKIAI ĮTRAUKUMUI	
MENO SRITIS	Grafika, kompiuterinis dizainas
TRUKMĖ	3 pamokos: 45 minutės + 45 minutės + 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Pamoka 1 1. Mokiniai užpildo iš anksto parengtą anketą „Atpažink patriotą“, nes, kuomet žinosime, ką mokiniai žino ir mano apie meilę savo šaliai, bus lengviau juos sudominti šia tema. 2. Pasidalinama mintimis, kaip išsireikšti aiškinant, kas yra heroizmas. Ieškoma tikro gyvenimo, knygų ir filmų pavyzdžių. Kokiomis savybėmis didis žmogus įprastai pasižymi? 3. Klasė padalinama į 4 mokinių grupes. 4. Kiekvienoje grupelėje aptariama, kokį tautos herojų jie vertina labiausiai. 5. Pristatoma komiksų kūrimo technika ir principai. Pamoka 2 1. Mokiniai sukuria komiksą naudodami, pavyzdžiui, <i>Toontastic 3D</i> programą. 2. Grupelės pristato savo komiksus. 3. Aptariamas darbo procesas. Pamoka 3 1. Mokiniai turi grafinėmis priemonėmis išreikšti savo požiūrį į tėvynę. 2. Klasėje surengiama piešinių paroda. 3. Josepho Campbello citata: „Urvas, į kurį bijai įžengti turi lobį, kurio tu ieškai“ panaudojama piešiniams aptarti. Kas šis „urvas“ galėtų būti mums? 4. Pabaigoje mokiniai priskiria po vieną teigiamą savybę kiekvienai savo vardo raidei. Esant reikalui, klasė gali padėti rasti savybių, prasidedančių tinkama raide. Pavyzdžiui, Evita – Energinga, Visapusiška, Išradinga, Tvarkinga, Atkakli.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Piešimo įrankiai: pieštukai, markeriai, kompiuteriai, planšetės, mobilieji telefonai.
VERTINIMAS	Užsiėmimo pabaigoje mokiniai turėtų atsakyti šiuos klausimus: Ar meilė tėvynei yra kažkas svarbaus žmogaus gyvenime, ar ne? Kaip menas ir kūrybingumas gali padėti išspręsti gyvenimo problemas? Kaip sekėsi dirbti grupelėse? Ar mokiniai bendradarbiavo kurdami komiksą? Kokiu mastu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo?

ŠALTINIS	https://toontastic.withgoogle.com/
----------	---

Iššūkis įtraukumui: SOCIOEKONOMINIS

VEIKLA 1: Miesto rajonai. Rajonų įkvėptas menas

PAVADINIMAS	Miesto rajonai. Rajonų įkvėptas menas
TIKSLAS	Ši menu paremta veikla yra skirta kurti ir stiprinti socialinę harmoniją bei įtraukumą, pasitelkiant kūrybingumą. Šios veiklos metodika pasitelkia interaktyvų dalyvavimą bei praktines veiklas siekiant, kad jaunimas įsitrauktų į įkvėpiančią erdvę, kuri supa juos jų gyvenamuosiuose rajonuose. Šio projekto tikslas yra įgalinti dalyvius jausti, kad jie yra savo rajono dalimi ir juo didžiuotis bei gauti daugiau įžvalgų į jų klasiškų gyvenimą. Ši veikla gali palengvinti įtraukumą mokinių iš bet kurios socialinės-ekonominės erdvės. Mokiniais suteikiama galimybė plėtoti tokius įgūdžius kaip iniciatyva, lankstumas, ir, be abejo, empatija.
MENO SRITIS	Vaizduojamasis
TRUKMĖ	2x45minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Surengiama pradinė diskusija apie vieną ar du meno kūrinius, laikantis Vaizdinio mąstymo strategijų principų. Geriausia būtų, kad šie meno kūriniai būtų susieti su gyvenamuoju rajonu (priemiestis, namai, kaimas, žmonės, bendruomenė ir t.t.). tuomet mokiniai ims suvokti savo gebėjimą tapti aktyvia savo bendruomenės dalimi, sukurti grupę, stebėti, klausytis bei aptarti įvairias su menais susijusias temas. Tai išnaikins visas išankstines nuostatas dėl jų gebėjimo analizuoti meną, ir tai taps kertiniu šios veiklos įrankiu. Pasitelkdami meną, mokiniai išmoks pastebėti kitokį savo bendraamžių požiūrio tašką ir jį gerbti, o grupėje atsiras suvokimas, kad gali būti kitokių minčių ir suvokimo perspektyvų. 2. Mokytoja(s) paaiškina mokiniams, kad jie kurs meno kūrinį, kurį turi įkvėpti jų gyvenamasis rajonas. Mokiniai, pasitelkę smegenų šturmą, gali generuoti minčių ir sugalvoti, kur glūdi įkvėpimas jų gyvenamojoje teritorijoje. Pasirinkimas labai platus – tai gali būti vieta, pastatas, žmogus ir t.t. 3. Mokiniai sukuria savo meno kūrinius. Jiems tinka patys įvairiausi formatai, priklausomai nuo mokinio pomėgių bei mokyklos resursų. 4. Tuomet mokykloje galima surengti šių kūrinių parodą ir atskleisti, kokia įvairovė yra klasėje ir bendruomenėje. Galima pasikviesti ir vietinę bendruomenę, kad jie pamatytų, kaip joje gyvenantys mokiniai suvokia savo gyvenamąją erdvę.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI	Popierius, kreidelės, spalvinimo pieštukai, bloknotai, rašymo priemonės, menų ir rankdarbių medžiagos, klėjai.

RESURSAI	
VERTINIMAS	• Ar kiekvienas mokinys sukūrė meno kūrinį, kurį įkvėpė jo(s) gyvenamasis rajonas? • Kokiu lygiu mokiniai jaučia pasididžiavimą savo rajono bendruomene bei priklausymą jai? • Kiek naujo mokiniai sužinojo apie savo klasiokų gyvenimą?
ŠALTINIS	Pritaikyta iš https://www.caam.net/es/actividades_int.php?n=3897

VEIKLA 2: Reikšmingojo savęs autoportretas

PAVADINIMAS	Reikšmingojo savęs AUTOPORTRETAS
VEIKLOS TIKSLAS	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai Autoportretai ir selfiai yra puiki mokymo galimybė. Visi mokiniai yra stiprūs ir galingi, ir į jų portretus reikia žiūrėti iš jų pačių perspektyvos, o ne remiantis neigiamais stereotipais, persmelkusiais visuomenę.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	50 minučių per dieną
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Diena 1: Portreto tyrimas Mokiniai įeina į klasę ir pamato tris autoportretus ant sienos, lentos ar stendo. Pasirinkite kokių nors nepakankamai atstovaujamų mažumų portretus, socialiai nuskriaustųjų portretus ar kažką panašaus. Ne didesnėse kaip 3 mokinių grupelėse paprašykite jų užrašyti tris dalykus, siejančius tuos portretus ir tris dalykus, kurie tuose portretuose yra skirtingi. Likusią pamokos dalį mokiniai dirba grupėse, tyrinėja nuotraukas ir užsirašo savo pastabas. Diena 2: Savęs apibūdinimas Įteikiame kiekvienam mokiniui lapelį su klausimais, paskatinančiais pagalvoti apie savo asmenybę: "Kokiu vienu žodžiu apibūdintum save?" "koks tavo mylimiausias rūbas?" "Kaip jautiesi, kai esi savo stichijoje?" Tuomet duokite jiems daugiau portretų, pavyzdžiui, parodykite vaizdo projektoriumi bei pasimokykite apie kertinius fotografijos dalykus – kompoziciją, išdėstymo tvarką, pritraukimą, harmoniją, erdvę ir paprastumą. Diena 3: Grotažymių kūrimas

	Trečiąją dieną mokiniai turi sukurti grotažymę juos dominančia politine tema. Grotažymių pavyzdžiai gali būti: #StopDomesticViolence, #IAmNotAStatistic, #BlackLivesMatter, ar #BuildBridgesNotWalls. Jie turi sukurti naują grotažymę. Tuomet reikia sudaryti planą, kaip nusifotografuoti, įskaitant rūbus, aplinką, foną, veido išraišką, pozą, atstumą nuo fotoaparato bei grotažymes, kurias jie panaudos. Diena 4: Vienas po kito mokiniai ima fotoaparatai ar telefonus ir, padedami draugų, padaro norimas nuotraukas. Diena 5: Nuotraukos rodomos skaitmeniniu formatu; aptariamos pasirinktos grotažymės bei įvaizdis. Nuotraukas galima rodyti ir mokyklos parodų erdvėje.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	3 spausdinti portretai ar selfiai Balto popieriaus lapai Fotoaparatas ar telefonas su šia funkcija Video projektorius
VERTINIMAS	• Ar kiekvienas mokinys sukūrė atvaizdą kažko, kas jam ar jai labai svarbu? • Ar kiekvienas mokinys trumpai papasakojo apie tai, kas svarbu jo(s) kūrinys, kitiems? • Kokiu mastu veikloje dalyvavę mokiniai pasijuto labiau įtraukti į kolektyvą? • Kokiu lygiu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo? • Kiek naujo mokiniai sužinojo apie savo klasiokų gyvenimus? • Ar visi mokiniai dalyvavo pasidalindami mintimis apie tai, kuo unikalūs jie yra?
ŠALTINIS	https://www.davisart.com/sites/default/assets/File/high-school-art-students-break-stigmas-and-negative-stereotypes.pdf

VEIKLA 3: Didaktiniai žaidimai

PAVADINIMAS	Didaktiniai žaidimai
VEIKLOS TIKSLAS	Mokinys turintis socialinių-emocinių sunkumų, nedrąsus, bijo pradėti darbą.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	kultūriniai, socialiniai(bendravimo), fiziniai (fizinė negalia), kognityviniai, socioekonominiai, talentas,gabūs vaikai, elgesio.
MENO SRITIS	Tapyba
TRUKMĖ	45 minutės, 1 pamoka
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Mene gyvenimišką turinį galima išreikšti tik per emocijas, tik per jas galima suvokti meno kūrinys slypinčias paslaptis.

	Darbas porose. Piešimas pagal kito pasakojimą. Pasakojantis mokinys galėjo naudotis mokytojo paruoštu planu. Mokytojas aktyviai bendradarbiauja su mokiniais.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI IŠTEKLIAI	Tapybos priemonės: Guašas, teptukai
VERTINIMAS	1. Kurie iš įgūdžių buvo ugdomi/palaikomi šia veikla? Skatinamas klausymasis, sukaupimas, lavinama vaizduotė, kalbiniai įgūdžiai, mokomasi bendravimo kultūros, skatinama aktyviai veikti 2. Ar veiklos tikslai buvo pasiekti? Jei ne, paaiškinkite Taip, mokinys buvo aktyvus, tapė tai, kas jam pasakojama 3. Ar dėmesys buvo sutelktas į gebėjimus ir pozityvumą? Dėmesys sutelktas į pozityvumą, šio metodo svarbiausias uždavinys - kad mokinys nebijotų pradėti kurti.
Šaltiniai	https://www.vilniausppt.lt/wp-content/uploads/2021/04/Tinkamiausi%C5%B3-metod%C5%B3-taikymas.pdf

VEIKLA 4: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje

PAVADINIMAS	Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje
VEIKLOS TIKSLAS	Mokiniai ugdymosi procese susiduria su daugybe iššūkių. Klasėje turi bendrauti su bendraklasiais, kurie neretai yra labai skirtingo charakterio, gali turėti skirtingą lygį kultūrine, socialine(bendravimo), kognityvine, socioekonominė elgesio prasme. Gali būti labai talentingi arba negabūs kurioje nors meno ar kitos veiklos srityje. Skirtingų emocijų, charakterių bendraklasiai ir vaikai turintys spec. poreikių atlikdami ilgalaikį pamokų ciklo projektinį darbą, rengdami pristatymą, turi galimybę bendrauti, tartis, dalintis komandinio darbo funkcijomis pagal gebėjimus, turi galimybę teorinę ir kūrybinę užduoties dalį atlikti pasirinktoje dailės šakoje. Tai stiprina pozityvumą, plečia kultūrinį- meninį suvokimą. Dažnai pagal charakterį, nuotaiką perteikia, išlieja emocijas kurdami, lavina savo kognityvinius, elgesio, socialinius įgūdžius.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Kognityviniai, gabūs, socialiniai ir ekonominiai, elgesio, socialiniai ir kultūriniai iššūkiai.
MENO SRITIS	Dailė: piešimas, tapyba, grafika, skulptūra.

TRUKMĖ	8 pamokos
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Dailėtyrinė užduotis: pagal PowerPoint pateiktą išanalizavus dailininkų kūriniuose (pvz.: V. Van Gogas, Klodas Monė, M. K. Čiurlionis...) dangaus vaizdavimą, aptariama dangaus reikšmė turinio, nuotaikos perteikimui, pasirinktuose vaizduojamosios dailės kūriniuose: tapyboje, grafikoje, skulptūroje. Aptariamos atlikimo technikos, braižas ir t.t. 2. Raiškos užduotis: Peržiūrėjus pavyzdžius ir išnagrinėjus dangaus vaizdavimo techniką įvairovę tapybos, grafikos, skulptūros įvairių laikų menininkų kūriniuose, surinkus savo pavyzdžius, - atlikti tris kūrybinius darbus vaizduojančius dangų: nutapyti dangų, atlikti grafikos techniką, sukurti erdvinį objektą- skulptūrą, laisvai pasirenkant priemones. Sukaupią informaciją, kūrybinio proceso ir baigtų kūrybinių darbų foto naudoti, aptarti kuriamame pristatyme -PowerPoint ar Prezi pateiktyje. 3. Pateikiamos sąlygos: kuriamos komandos, pasiskirstoma, dalinamasi funkcijomis. 4. Vertinamas komandinio darbo rezultatas - pristatymas Power Point ar Prezi pateiktyje. Joje turi būti parinkti ir aptarti, pakomentuoti pavyzdžiai, sukurta ne mažiau kaip trys kūriniai vaizduojantys dangų skirtingose vaizduojamosios dailės šakose: tapyboje, grafikoje, skulptūroje, pakomentuota, trumpai apibūdinta technika, emocija, kokiais būdais perteikta, kurių menininkų kūryba interpretuota. Kūrybinių darbų autoriai apibūdina savo emociją, patirtį, kas patiko ir t.t. 5. Vertinamas balais užduoties dalių informatyvumas, gali būti vertinamas pateikties apipavidalinimas, pristatymo sklandumas ir t.t. (Komandos nariai dalijasi patirtimis, įspūdžiais,)
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI IŠTEKLIAI	Kompiuteriai Dailės reikmenys
VERTINIMAS	• Atliekant šį projektą buvo siekiama, kad mokiniai dirbdami komandoje atskleistų savo gebėjimus sau priimtinausioje veikloje, pasitardami ir bendraudami pasidalintų atsakomybe. Socialiniai (bendravimo), socioekonominiai įgūdžiai. Renkat informaciją, atliekant kūrybines užduotis dalis mokinių, patys to nesuprasdami, pasirinko kūrinių pavyzdžius, pagal savo emocinę būseną. Komentuodami, interpretuodami išliejo savo emocijas, atskleidė savo charakterį-tarsi prisistatė klasei, patobulino, papildė komunikavimą. • Dalyvaudami komandoje turėjo galimybę atskleisti savo įgūdžius ir kūrybingumą patinkančiose veiklose kitiems komandos nariams. Sumažėjo atskirtis tarp mokinių. • Atsižvelgiant į skirtingus mokinių poreikius, nevienodą jų psichofizinę

	brandą, įvairius žinių ir gebėjimų lygmenis, manau, užduotis tyrinėjant meno kūrinis visiems praplėtė akiratį, mokiniai jautėsi galintys save išreikšti vaizduojant skirtingą dangų, renkant, pristatant informaciją. Ši meno forma padėjo jaustis įtrauktam. Nes dėmesys buvo sutelktas ne tik į gebėjimus, bet ir pozityvumą.
Šaltiniai	//

VEIKLA 5: Teatro įtraukimo žaidimai

PAVADINIMAS	Teatro įtraukimo žaidimai
TIKSLAS	Įtraukimo stiprinimas kuriant pasitikėjimą asmenine saviraiška, stiprinant kūrybinį mąstymą, motorinius ir komandinio darbo įgūdžius bei ugdant empatiją.
MENO SRITIS	Vaidybos menas
TRUKMĖ	60 minučių kiekvienai sesijai kartą ar du kartus per savaitę priklausomai nuo vadovo/pagalbininko galimybių bei erdvės, kur galima susirinkti po pamokų, prieinamumo.
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Fazė I: Pasiruošimas 1. Sudaromos grupės ir įvertinami jų narių poreikiai bei pageidavimai Seminaro vadovas turėtų išsiaiškinti, kokie yra grupelės narių poreikiai bei pageidavimai, kad galėtų suformuluoti užduotis, kurios bus paskirstytos mokiniams bei įvardinti galimus būdus, kaip šios užduotys galėtų būti įgyvendintos. Kiekviena InCrea+ kontekste pasiūlyta veikla gali pasitarnauti įtraukimo tikslams beveik bet koku atmetimo atveju, jei tik yra patenktos įtraukumui būtinos sąlygos. Įrodyta, kad teatro žaidimai yra įtraukūs vaikams, patiriantiems bet kokio pobūdžio atmetimą. Socialiniai ir socioekonominiai įtraukimo aspektai įgalinami tuomet, kuomet visi kiti barjerai (pvz., finansiniai, fiziniai, požiūrio) žmogaus dalyvavimui norimoje veikloje ar netgi galimybių kažko siekti bei tobulėti ateityje barjerai jau yra pašalinti. Kuomet užsiėmimai ar užklasinė veikla laisvai prieinami visiems ir kuomet sukurtoje erdvėje neįmanomas joks smurtas ar tyčiojimas, kuomet vaikai skatinami paremti, priimti ir įvertinti vienas kitą bei kuomet teatro žaidimų temos sukasi aplink įtraukumą ir yra su juo susijusios ir kuomet konkrečiai siekiama socialinio ir socioekonominio įtraukimo, tuomet galime pasakyti, kad siūloma veikla tikrai yra įtrauki. Žinoma, kad teatru pasiekiami išskirtinai gerų rezultatų ir didžiulės pažangos besimokant naujos kalbos (kultūrinė atskirtis), todėl teatrą galima pasitelkti arba improvizacijoms arba, pavyzdžiui, per mokslo

metus pastatyti kokio nors garsaus dramaturgo pjesę. Netgi jei įtraukimo skatinimu nėra siekiama pataisyti situaciją kieno nors, kas yra skirtingas ar ypatingas ir negali atitikti tam tikros bendruomenės, tačiau net ir tokiu atveju gebėjimų lavinimas bei įgūdžių lavinimas ir pasitikėjimo savimi ugdymas neabejotinai sustiprina įtraukimo galimybes. Tokia veikla saugioje ir remiančioje teatro grupės aplinkoje padės mokiniui atrasti savo vietą ir kitose grupėse.

Jei tik vieta, kurioje grupė renkasi, yra fiziškai prieinama (tiek tiems, kieno galimybės judėti ribotos, pavyzdžiui, dėl vežimėlio, tiek ir jutiminę negalią turintiems dalyviams), veiklos organizatoriai jau turi reikalingą pagalbą ir darbo su neįgaliais žmonėmis kontekstą. Teatras gali būti įtraukimo problemų sprendimas bet kam, turinčiam **fizinę, jutiminę ar protinę negalią** kadangi tai kasdien įrodo Kardifo (Jungtinė Karalystė) Hijinx teatras, pavyzdžiui: Home - Hijinx - Theatre - Film - Training - Community - Inclusive - Wales

Smalsesniesiems pateikiamas ir meninių grupių ar solinių artistų su negalia sąrašas: Artists - Disability Arts International

Jei teatro grupėje yra vaikų, pasižyminčių **kognityvinėmis ar elgesio problemomis**, jų dalyvavimui reikalinga papildoma parama, pavyzdžiui, pagalbinkas bei draugų pagalba jaunųjų dalyvių grupelėje. Pasinaudojant pasiūlymais, pateiktais įtraukimų muzikos dirbtuvėlių apraše, rekomenduojama veikti. Tokių mokinių įtraukimas į grupę gali vykti pridedant veiklą, kurios jiems patinka (pavyzdžiui, spektakliams kurti dekoracijas ar rūbus) bei kuriant galimybes atlikti tam tikrus vaidmenis remiantis tuo, kas jiems priimtina ir patinka.

Mokiniai, kurie yra **atmesti dėl gabumo ar talento** neturėtų būti išskiriami ar atmetami teatro aplinkoje; prieš juos nebus smurtauojama, iš jų nebus tyčiojamosi gerai veikiančioje teatro grupelėje, paremtoje improvizacijos principais „pasiūlyti, priimti pasiūlymus, juos skleisti; neblokuoti; susitelkti į čia-ir-dabar; būti konkrečiu, nurodyti konkrečiai; duoti ir imti. Bus atvirkščiai – tokie mokiniai išmoks, kaip dirbti su kitais, kaip prisidėti prie bendro gėrio, kaip nelaikyti savęs vienišu(-a), tačiau būti dalimi didesnio ir gerai veikiančio organizmo. Tai parems jų komunikacinius gebėjimus ir padės jiems rasti savo vaidmenį ir vietą kitose socialinėse bei profesinėse grupėse. Galimybė dalyvauti pjesės rengimo procese bei pristatyti pjesę mokyklos ar bendruomenės auditorijai padės jiems atskleisti savo talentus; tai bus nauda ne vien tik asmeniškai jiems, tačiau ir visai grupei. Jais bus žavimasi ne vien tik teatro, tačiau ir jį supančioje erdvėje.

2. Užsiėmimų plano parengimas bei logistika

Priklausomai nuo grupės, vadovui reikia nuspręsti, koks bus žaidimų sąrašas bei sąrašas temų, aplink kurias turės suktis vaikų istorijos bei improvizacijos. Sąrašas iš esmės turėtų priklausyti nuo to, ar grupelės nariai pažįsta vienas kitą, nuo santykių grupelės viduje bei bet kokių konkrečių išskirtinių situacijų, kurios yra pasitaikiusios vienam ar keliui

vaikų. Kadangi išoriniam žmogui atmetimas gali būti ne visuomet pastebimas, ypač jei vadovas su mokinių grupe dirba nereguliariai, tuomet teatro dirbtuvėlės laikas turėtų būti panaudojamas ne vien tik kurti vaikų raiškos, pasitikėjimo savimi bei kūrybinio mąstymo įgūdžius, tačiau ir puoselėti empatiją bei tarpusavio supratimą, įtraukiant tokias temas kaip įtraukumas ir atmetimas, stereotipai, įvairovė, gebėjimai, išankstinės nuostatos ir t.t.

Vadovui reiktų pasiruošti įvairių žaidimų, atitinkančių įvairius skirtingų vaikų gebėjimų lygius. Tad vadovui reikia būti pasiruošus daugiau ne vieną paaiškinimą, kaip derėtų žaisti konkretų žaidimą ar atlikti veiklą, duoti minčių ir pavyzdžių bei suteikti dalyviams galimybių išreikšti save daugiau nei vienu būdu.

Vadovas taip pat turėtų būti pasirengęs įvairių žaidimų tokiems atvejams, jei pastebėtų, kad yra pavojus, kad kažkokio žaidimo sužaisti nepavyks, jei kažkuris vaikas dėl tam tikros situacijos pasijustų nepatogiai. Jei įmanoma turėti pagalbininką(-ę), būtų gerai, kad ji(s) pasirūpintų bet kokiais išskylančiais poreikiais ar problemomis, su kuriais vaikams gali tekti susidurti tam, kad nebūtų trukdomas darbo su likusia grupės dalimi procesas.

Dirbtuvėlės(-ių) veiksmo procese vaikai įgis pasitikėjimo ir žaidimų, ir veikloje taikoma nuostata. Tokiu būdu vaikams bus lengviau priimti tarpusavio skirtumus.

Vadovui reikia pasiekti grupinį susitarimą, kuris kiltų ne iš dominuojančios daugumos ar valdingo lyderio, tačiau kurį bendrai būtų sukūrę visi dalyviai. Šiuo susitarimu neatmetamos raiškos alternatyvos ar teisė į asmeninę nuomonę, tačiau laikomasi principo, kad visi išgirsta ir išklauso visus, visi kantriai laukia savo eilės kalbėti, visi gerbia kitų nuomones bei suvokia, kad kiekvienas turi prisidėti prie grupės pasirodymo visumos.

Fazė II: Dramos dirbtuvių įgyvendinimas

Visuomet pradėkite nuo greito „kur esam“ įvertinimo rato, kuriame dalyviai galėtų pasidalinti įspūdžiais kaip jie jaučiasi bei kiek jie yra pasiruošę užsiimti veikla, kurią vadovas jiems yra parėngęs.

Dirbtuvėlė gali tęstis po „apšilimo“ veiklų per keletą pirmųjų užsiėmimų, ypač jei vaikai vieni kitų gerai nepažįsta, reikia įtraukti buvimo kartu bei tarpusavio pasitikėjimo pratimų.

Pažaiskite „eik tarytum“ (vaidinti tarytum žmogus, nešantis sunkų nešulį ant nugaros, senukas, Snieguolė, ką tik pabudusi po šimtamečio miego, kai viskas aplinkui pasikeitę, besilaukianti moteris judrioje prekybinėje gatvėje, naujagimis žirafiukas), kad įsitikintumėte, jog grupės lankstumas jau yra pralavintas ir kad galima pradėti kitus žaidimus.

„Eik tarytum“ pratimą galima išplėsti į Spolin „atsitiktinio pasivaikščiojimo“ pratimą, o toliau galima pereiti į teatro veiklą, rodant pavyzdžius stovint greta besimokančiojo. Taip vadovas gali išmokyti daugybės dalykų apie įtraukumą ir atmetimą, stereotipus, įvairovę ir t.t.

Pavyzdžiui, galima pasakyti, kad grupė vaikšiotų kambaryje kiekvienas

sau ir savo norimu tempu. Tuomet kažkuriuo momentu vadovas gali pradėti mokymą: „Įsivaizduokite, kad einate gatve. Artėjate prie geležinkelio stoties. Ant žemės matote monetą. Pasilenkiate ir pakeliate. Apžiūrite ją iš visų pusių. Einate toliau, ir randate, nuo kurio perono išvyks jūsų traukinys. Visą laiką žaidžiate su moneta rankoje. Stotyje vyksta remontas. Lubos pažemintos, o ant grindų yra kliūčių. Atidžiai apeikite jas. Prieš pat peroną pamatote aklą su puodeliu kairėje rankoje bei balta lazdele dešinėje rankoje. Sustojate. Įmetate surastą monetą į jo puodelį. Pasigirsta pliūkštelėjimas. Pasirodo, kad viduje buvo kapučino. Aklasis atrodo nustebęs. Jis, laukdamas traukinio, gurkšnojo kavą. Ką manote?“ tuomet galima pradėti diskusiją.

Kiti žaidimai, iš kurių galima rinktis:

Žaidimas vaizduotės lavinimui:

1. Padalinkite 10-16 vaikų grupę į dvi komandas
2. Kiekviena komanda išsirenka kapitoną, kuris turi nueiti už 20 metrų, arba, jei veikla vyksta viduje, tuomet turi nutolti tiek, kad vaikai iki jo galėtų bėgti
3. Kiekvienas komandos narys sugalvoja žodį, kurį norėtų nunešti kapitonui, o visi žodžiai turi būti susiję su tema, kurią vaikams parinko žaidimo organizatorius
4. Pradžioje kiekvienas vaikas bėga prie kapitono ir sušnibžda žodį į ausį. Kapitonas turi įsiminti visus žodžius, o pabaigoje papasakoti istoriją, kurioje būtų visi sugalvotieji žodžiai
5. Laimi ta komanda, kurios istorija įdomesnė su sąlyga, kad visi žodžiai buvo panaudoti
6. Pakeičiamas kapitonas ir prasideda nauja istorija
7. Žaidimas pasibaigia, kuomet kiekvienas pabuvo kapitonu ir papasakojo savo istoriją

Grupinė aplinka

Padalinkite dalyvaujančius vaikus į 5 narių komandas. Kiekviena komanda sudaro mažą ratelį. Pirmasis komandos narys įžengia į ratelį ir mimika parodo veiksmą, kuris apibūdina tam tikrą jam/jai patinkančią aplinką. Kiti komandos nariai bando įsivaizduoti, kokia aplinka tai turėtų būti. Kai tik kitas komandos narys pajunta, kad atspėjo, kas tai per aplinka, ir sugalvoja būdą, kaip prisidėti prie vaizdavimo, jie įžengia į ratą ir atlieka papildantį veiksmą, kuris toliau plėtotų tos aplinkos įvaizdį. Taip vyksta tol, kol visa grupelė įsitraukia į ratą ir kuria bendrą vaizdą. Priminkite mokiniams, kad svarbiausia sukurti išbaigtą veiksmą. Jie turi dirbti kartu ir prisidėti, tačiau negalima pridėti kažko, kas sugriautų aplinką. Tai puikus bendradarbiavimo žaidimas.

Aktorių pakeitimas

Trims aktoriams pateikiama situacija bei veikėjas iš auditorijos. Vadovas gali kruopščiai koreguoti situacijos pobūdį bei kokio tipo veikėjus vaidinti, kad būtų iškeliamos įtraukimo/atmetimo ir įvairovės temos. Trys mokiniai pradeda sceną. Kažkuriuo momentu vaidinant vadovas sušunka KEIČIAM ir trys aktoriai turi pasikeisti vaidmenimis. Tai reiškia, kad jie turi kruopščiai klausytis vienas kito bei atidžiai stebėti, kas yra kiti veikėjai, kad bet kuriuo momentu galėtų perimti kito veikėjo vaidmenį. Tai yra puikus pratimas suprasti įvairias gyvenimo situacijas ir išbandyti

	įvairius scenarijus. Mokiniams reikia priminti, kad, nesvarbu kokia situacija susidarytų, vaidinamos scenos rišlumą būtina išlaikyti. Vadovas gali parinkti ir pritaikyti įvairius žaidimus iš pateiktųjų Violos Spolin knygoje, atsižvelgdamas į dirbtuvėlėse taikomą įtraukimo aspektą ir atitinkamai koreguodamas žaidimus. Po visų improvizacijos teatro žaidimų vadovas gali pradėti ruošti, o galiausia ir pastatyti arba garsaus dramaturgo pjesę arba kūrinį, sugalvotą pačių dalyvių.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Patogūs rūbai ir batai, pakankamai vietos, kėdės, šiek tiek dekoracijų, jei reikia, skarelės, ir truputis geros nuotaikos.
VERTINIMAS	• Ar mokinių išaugęs pasitikėjimas savimi bei sustiprėję komandinio darbo įgūdžiai sustiprina jų įtraukumą į grupę? • Kas vyksta už grupės ribų? Ar tai sustiprina įtraukumą klasėje ir bendraujant su kitomis bendraamžių grupėmis? • Kaip teatras stiprina kūrybinį mąstymą ir empatiją? Ar šie du dalykai sukonfliktuoja tarpusavyje veiklų metu ar joms pasibaigus?
ŠALTINIS	https://www.theatrefolk.com/blog/improv-games-for-collaboration/ Improvizacijos taisyklės The Blog of a Drama Student (wordpress.com) Spolin, V., (1986) <i>Theatre Games for the Classroom: A Teacher's Handbook</i>, Northwestern University Press Geroji praktika iš InCrea+ projekto: Game for developing imagination by Kiril Georgiev Kirilov, e-mail: kirikirilovski@abv.bg, publichnarech1@gmail.com, nsu151@abv.bg

Iššūkis įtraukumui: FIZINIS

VEIKLA 1: Įtraukusis sustingimo šokis

PAVADINIMAS	Įtraukusis sustingimo šokis
VEIKLOS TIKSLAS	Išmokyti judėjimo ir ramybės astvaizdavimo žaidime, kuriame rodomas sustingęs šokis. Veikla pritaikoma prie bet kokio pobūdžio iššūkių, ypač jei yra mokinių, susiduriančių su fiziniais iššūkiais. Šokyje naudojamas judėjimas, vežimėlio važinėjimas bei sustingimas tam tikru pavidalu. Tai naudinga įtraukiosiose bei savarankiško darbo pamokose. Kuomet muzika groja, vaikai juda erdvėje įvairiomis kryptimis ir skirtingu tempu. Kuomet muzika sustoja, visi turi sustingti ir nejudėti. Arba vadovas, arba mokiniai nusprendžia dėl to, kokie judesiai bei kokios sustingusios formos tinka. Mokiniai išmoks kūrybingo judėjimo. Mokiniai išmoks sustingti pozicijoje. Mokiniai išmoks sustoti per pauzę. Tai įtraukiojo šokio veikla pamokoje.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	fIZINĖ
MENO SRITIS	Vaidybos menas
TRUKMĖ	30 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Vadovas pašalina visus pavojingus daiktus iš veiksmo erdvės. 2. Vadovas pasirūpina, kad mokiniai nesitrunkytų vienas į kitą. 3. Vadovas aiškiai išdėsto veiklos taisykles ir pasako vaikams, kad, grojant muzikai, jie juda šokio erdvėje, o, muzikai sustojus, jie turi sustingti tos akimirkos pozicijoje. 4. Vadovas nurodo judesį, kryptį ir/arba tempą, pavyzdžiui, „Lėtai eikite pirmyn“. Jei vaikams yra per daug sąvokų, kad jie būtų pajėgūs suprasti, tuomet nurodomas vienas judesys ir parodomas pavyzdys. Rodomas kūrybinis šokis arba judesys. Parodoma, kaip sustingti, sustojus muzikai. 5. Grojama pasirinkta daina 6. Tuomet muzika sustoja, ir visiems liepiama sustingti. 7. Įvardinama kiekviena sustingimo poza, pavyzdžiui, apvali, plati, žema. Žodines nuorodas galima papildyti spausdintais simboliais kiekvieno tipo judesiui ir kiekvienai formai. 8. Ši judėjimo ir sustingimo tvarka kartojama keletą kartų. Tuomet galima pridėti šokį su partneriu arba nurodyti sustingimą sujungti su kitu mokiniu. Jei yra kurčiųjų ar neigirdinčiųjų mokinių, jie gali stebėti šokančius vaikus. Jiems galima duoti vaizdinį signalą, kad parodyti, jog muzika sustoja. Aklieji ar silpnaregiai vaikai gali girdėti muziką ir judėti erdvėje, o kiti

	vaikai turi stebėti, kad neatsitrenktų į aklaįj. Šokis tinka ir vaikams su rankomis varomu ar elektriniu vežimėliu, einančių su atrama ar ramentais. Formų sudarymui galima naudoti visas kūno dalis. Jei yra vaikų, kuriems reikia papildomų paaiškinimų ar užuominų, būtinas vadovo pagalbininkas ar bendraamžio pagalba.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	- muzika, grojama, naudojant nešiojamą kompiuterį; bet kokia šokiui tinkama muzika
VERTINIMAS	• Kokiu mastu ši veikla vaikams, sudalyvavusiems joje, padėjo pasijusti labiau įtrauktiems? • Kokiu lygiu vaikai pozityviai įsitraukė į veiklą ir dalyvavo joje? • Kokius vaidinimo ar mokymosi pažangos pokyčius buvo galima pastebėti mokiniuose, susiduriančiuose su įvairiais iššūkiais?
ŠALTINIS	-

VEIKLA 2: Sukurk pats ir pagrok pats

PAVADINIMAS	Sukurk pats ir pagrok pats
TIKSLAS	Sukurti instrumentą iš medžiagų, esančių po ranka. Kurti naujus instrumentus, suprasti, iš kur atsiranda garsas, bei grupėje kurti muziką
MENO SRITIS	Muzika
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1- Ištiriami popieriniai puodeliai ir stebima, kaip juos galima pritaikyti. 2- Į puodelius vadovas įberia po saujelę ryžių. Tuomet puodeliai susegami ir uždaromi. 3- Kiekvienas mokinys išpiešia savo instrumentą norima spalva. 4- Mokiniai kartu groja puodeliais ir dainuoja „Purtyk puodelį“.

MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	• Popierinis puodelis ar kartono juostelė • Lėšiai, bulguras, kviečiai ar ryžiai • „Krokodilas“ susegti • Kreidelės
VERTINIMAS	1- Ar visi mokiniai užsiėmimo metu sukūrė savo instrumentą? 2- Ar sukurtais instrumentais buvo galima groti ritmą? 3- Ar sukurtais instrumentais buvo galima pritarti dainai?
ŠALTINIS	Pasidaryk pats ir pagrok pats – Onur EROL (EĞİTENKİTAP)

VEIKLA 3: Superjvairus

PAVADINIMAS	<i>Superjvairus</i>
TIKSLAI	Dalyviai sužino apie fizinius skirtumus bei daugelį kitų skirtumų, pagal kuriuos galima apibūdinti žmones. Išmokstama, kas yra matomi ir nematomi skirtumai ir kas yra superjvairovė <i>Iššūkiai įtraukumui (pagrindinis):</i> fizinis <i>Puoselėjami XXI amžiaus gebėjimai:</i> Socialiniai ir tarpkultūriniai įgūdžiai
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai: fotografija
TRUKMĖ	2 užsiėmimai: 45 + 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Šiuolaikinė problema: Žmonės skirtingi daugeliu atvžvilgių. Fiziniai aspektai matosi iš karto. Jis atspindi tokius skirtumus kaip lytis, tautybė ir amžius. Kiti skirtumai nėra tokie akivaizdūs, pavyzdžiui, socioekonominis statusas, pasiekimai mokykloje ir t.t. šiandieninį pasaulį apibūdina superjvairovė (Vertovech, 2007). Žingsniai Dalis A 1. Smegenų šturmas: vadovas paprašo mokinių, kad jie apibūdintų įvairovės sąvoką, ir apibendrins jų požiūrius. 2. Meninės nuorodos: Vadovas apibūdina portretų tematiką ir suteikia informacijos, kaip kurti portretus, kuriuose būtų išryškinti fiziniai skirtumai. 3. Veikla A1: Mokiniais duodamas keleto portretų rinkinys. Tyrinėjami fiziniai skirtumai. 4. Diskusija: Mokiniai aptaria daugybę fizinių skirtumų. Vasdovas

	paskatina juos aptarti ir kitų skirtumų ir pateikia pavyzdžių, kokie gali būti matomi ir nematomi skirtumai. Jis pristato superįvairovės terminą ir pateikia pavyzdžių. 5. Veikla A2: Mokiniais duodama užduotis sukurti ar surinkti keletą portretų, kurie išryškintų žmonių skirtumus. Dalis B 6. Dalinimasis: Mokiniai pasidalina savo portretais ir paaiškina, kokius skirtumus jie akcentuoja. 7. Apibendrinimas: Mokytojas apibendrina pagrindinius punktus, iškilusius diskusijos eigoje.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	fotoaparatas portretinės nuotraukos
VERTINIMAS	TIKSLAS: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu? Užsiėmimo pabaigoje mokiniai turėtų būti pajėgūs atsakyti šiuos klausimus: - apie įtraukumą - koks yra įvairovės apibrėžimas - kokie yra matomi ir nematomi skirtumai - kas yra superįvairovė - kalbant apie meninį įrankį - kokiomis strategijomis kuriamas portretas
ŠALTINIS	Vertovec, S. (2019). Talking around super-diversity. <i>Ethnic and Racial Studies</i>, 42(1), 125-139. Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. <i>Ethnic and racial studies</i>, 30(6), 1024-1054.

VEIKLA 4: Teatro žaidimai nematant

PAVADINIMAS	Teatro žaidimai nematant
TIKSLAS	Sustiprinti mokinių regimąjį sąmoningumą lavinant pasitikėjimą saviraiška – fizine ir garso – ir tuo pačiu ugdant kūrybinį mąstymą, motorinius ir komandinio darbo įgūdžius, bei lavinant empatiją. Pagerinti ribotos regos mokinių integraciją .
MENO SRITIS	Teatras/ vaidybos menas
TRUKMĖ	90 minučių vienkartinis užsiėmimas, kurį galima praplėsti į daugelį 60 minučių trukmės užsiėmimų jei mokykla, paskirtieji vadovai ir patys mokiniai parodytų didesnę susidomėjimą ar pajustų poreikį.
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Fazė I: Pasirengimas 1. Grupių sudarymas ir jų narių poreikių bei pageidavimų

įvertinimas

Konkrečiai šios teatro dirbtuvėlės yra skirtos sustiprinti ribotos regos mokinių įtraukimą bei lavinti visų dalyvaujančių mokinių bendrąjį ir erdvinį suvokimą. Dirbtuvėlės reikėtų naudoti mokyklose, kuriose pamokas lanko mokiniai su regos negalia. Jos naudingos ir visai mokyklos bendruomenei. Vadovas turėtų išsiaiškinti mokinių poreikius ir pageidavimus, tačiau ne tik ribotos regos vaikų, tam, kad galėtų sukurti ir paskirstyti užduotis. Vadovas paaiškina, kaip tas užduotis galima įgyvendinti, bei, esant poreikiui, užduotis modifikuoja. Tokios dirbtuvėlės vadovas turi pasiruošti ieškodamas informacijos šia tema – apie gebėjimus, įgūdžius, kylančius pavojus, aplinką, klaidingą suvokimą. Patogu panaudoti šaltinio V.I.S.I.T.ON projekto medžiagą (žiūrėti Šaltinių skyrelyje).

Svarbu, kad vadovas perskaitytų

“The Perils of Playing Blind: Problems with Blindness Simulation and a Better Way to Teach about Blindness”, parašytą Arielle Michal Silverman (žiūrėti šaltinių sąrašą), kad galėtų pasiruošti kiek įmanoma geriau.

Be to, vadovas turėtų permąstyti savo požiūrį į regos problemą ir išbandyti šiuos užsiėmimus bent su vienu ribotos regos mokiniu, kad galėtų išvengti lengvai išvengiamų klaidų ar neteisingų nuostatų. Vadovas taip pat turėtų žinoti, kad įvairaus pobūdžio regos negaliai gali reikėti skirtingo pasitaikymo ir pasirengimo.

2. Pasiruošimo užsiėmimams planas ir logistika

Vadovas turėtų būti pakankamai lankstus, kad pasirinktų iš žaidimų sąrašo priklausomai nuo grupės, atsižvelgdamas į tai, su kokiais iššūkiais susiduriama grupėje ir ar yra pratimų ar žaidimų, kurie laikytini netinkamais (pavyzdžiui, artimo fizinio kontakto žaidimas grupėje, kurioje yra musulmonų ir ne musulmonų berniukų ir mergaičių).

Vadovas turėtų kiek įmanoma labiau laikytis įtraukimui skirtų patarimų, pasiekti to, kad grupė pritaria viskam, kas daroma, ir, ypač jei žaidimuose yra artimo bendravimo ar kontakto, ar jei dalyvis gali pajusti fizinį ar psichologinį nemalonų jausmą dėl savo ribotos regos, suteikti galimybę nežaisti konkretaus žaidimo ar leisti tiesiog stebėti visą užsiėmimą. Joks vaikas ar suaugęs negali būti visiškai tikras dėl to, kaip jis reaguos į veiklas visiškoje tamsoje. Net jei jie mano, kad jiems tai gerai pavyks, gali būti netikėtumų.

Fazė II: Dramos dirbtuvėlės

Vadovas gali pradėti nuo to, kad kiekviename ratelyje esantys vaikai susipažintų. Visi turi pasakyti savo vardus. Antrame rate sakomas ne tik vardas, tačiau jis palydimas ir gestu (ar garsu). Mokiniui pasakius vardą su gestu, visa grupė sinchroniškai vardą ir gestą pakartoja. Tuomet vardo ir gesto/garso derinys pakartojamas truputėlį greičiau, ir visa grupė juos atkartoja. Tada rato kryptis keičiama, ir šį kartą šis derinys atliekamas kuo lėčiau. Kitiems dalyviams kalbėtojo vardą ir gestą/garsą reikia atkartoti tokiu pat tempu. Galiausiai vardai ištariami labai lėtai ir

raiškiai.

Kalbant apie šį pradinį susipažinimo žaidimą, vadovui reikia apsvarstyti keletą svarbių klausimų prieš nusprendžiant, kokio požiūrio į šį žaidimą laikytis:

- Jei grupėje yra visiškai aklas(-i) dalyvis(-iai), tuomet reikia visiškai praleisti gesto dalį; vadovas gestą gali pakeisti aiškiu garsu;
- Jei grupėje yra ribotos regos dalyvių, kurie savo regą gali efektyviai naudoti, vadovas gali nuspręsti įtraukti papildomų paaiškinimų ar lytėjimu paaiškinti, kokie gestai yra naudojami (ypač tuo atveju, jei lytėjimu reikia paaiškinti tik mažą gestų dalį);
- Kad ir ką vadovas nuspręstų dėl veiklų scenarijaus, vadovas turėtų gerai suvokti, kokie svarbūs yra gestai ribotos regos žmonių įtraukimui. Galima rengti specialius pratimus, kuomet gestai naudojami dirbti su ribota rega pasižymintiais mokyklos mokiniais. Gestai jiems reiškia nedaug, tačiau gestai, kuriuos jie pajėgūs matyti, yra svarbi „normalumo“ dalis. Vadovas turėtų tai paaiškinti grupei ir turbūt sutelkti jų dėmesį ir į tai, koks svarbus yra akių kontaktas, nes šios dvi temos yra glaudžiai susietos.

Po šios veiklos dalyviai gali likti rate ir pasidalinti mintimis, kaip jie jaučiasi konkrečiai šiuo metu šioje aplinkoje.

Prieš pradėdamas veiklas be regėjimo, vadovas gali įgyvendinti keletą apšilimo pratimų.

Pavyzdžiui, „**poros susijungia**“. Šis pratimas atliekamas poromis. Vadovas įvardina dalykus, kurie dažniausiai būna po du, ir porai reikia per 10 sekundžių šiuos dalykus atvaizduoti savo kūnais. Tai gali būti dubenėlis ir šaukštelis, batas ir raištelis, muzikantas ir instrumentas, medis ir paukštis ir t.t. Tai yra greitas pratimas. Poras reikia vis keisti, kad jauni žmonės gautų galimybę bendradarbiauti su kuo daugiau partnerių. Kassyk kai partneris keičiamas, jauni žmonės turi prisistatyti ir paspausti rankas vienas kitam. Po pratimo reikia vienas kitam padėkoti tai ypač naudinga grupėmis, kur ne visi visus pažįsta, nes padeda įsiminti vardus.

Šį žaidimą galima praplėsti už porų ribos pereinant prie stambesnių daiktų, pavyzdžiui, pietų stalo, miegamojo, šeimos nuotraukos, milžiniško dantų šepetuko ir t.t., kuomet daiktą vaidina trys, keturi ar dar daugiau dalyvių. Tai pratimą paverčia į „**milžino namą**“, kuomet kiekviena grupė turi po 10 sekundžių (beje, su kiekvienu nauju užsiėmimu šį laiką galima trumpinti), kad sudarytų objektą ar jų grupę. Vienintelis reikalavimas yra, kad visi grupės dalyviai būtų fiziškai sujungti.

Šiuos du pratimus galima derinti, kad dalyviai sudarytų daiktą poromis dviese, tuomet pakeistų partnerį ir sudarytų trijų dalyvių grupes ir taip sudarytų kitokį daiktą ir taip toliau, kol pasiekama 5 ar 6 dalyvių grupė.

Vadovas mokiniams duoda trumpų nuorodų, vis trumpina užduoties atlikimo laiką bei tą patį daiktą liepia vaizduoti skirtingų dydžių grupėms, reikalauja greitai rasti partnerius ir persigrupuoti. Tai padeda ugdyti teatro dvasią ir jo narių psichologinį atsparumą.

Dabar įsivaizduokite, kad tą patį reikia padaryti užmerktomis akimis – susirasti komandos draugą bei atvaizduoti nurodytus daiktus. Tai gali būti pirmasis pratimas „tamsoje“.

Tuomet dalyviams galima nurodyti rasti tam tikrą vietą kambaryje, stovėti sustingus ir klausytis vadovo grojamos muzikos. Pasirinktu momentu dalyviai gali pradėti vaikščioti užmerkę akis, tik svarbu, kad skausmingai nesusidurtų su kitais grupės nariais, o tik užsimerkę tyrinėti erdvę, bandydami sekti muzikos dinamiką bei pajusti grupę. Vadovas gali paprašyti, kad jie įsivaizduotų, jog jie yra miške, juos supa garsai, kvapai ir pojūčiai. Ar galbūt jie yra ilgame paplūdimyje, kur nuo jūros pučia vėjas.

Po kurio laiko dalyviams nurodoma vis dar užsimerkus sustoti ir atrasti kažką šalia savęs – partnerį kitam žaidimui. Kiekvienai porai duodamos dvi metro ilgio bambuko lazdos. Porai reikia jas išlaikyti stovinčias, laikant pirštų galiukais. Vadovas fone groja muziką. Partneriai stovi veidu į veidą, tvirtai įsispyrę į grindis laiko lazdas. Vadovas paprašo, kad poros pradėtų judėti erdvėje, pirmiausia neatkeliant kojų nuo žemės, o, kuomet pora jau jaučiasi apsipratusi, tuomet gali pradėti ir judėti po kambarį. Tikslas yra išlaikyti lazdas ore užsimerkus ir pajauti, kuomet ateina laikas pajudėti pirmyn, o kuomet sekti iš paskos. Negali būti žodinio susitarimo, kas eina pirmas, o kas seka iš paskos. Supratimas poroje turi atsirasti nesikalbant. Šio pratimo mintis yra tyrinėti visas krypties erdvėje nenaudojant regos ir įprasti dirbti partnerystėje su bet kuo.

Japoniškas pasisveikinimas. Baigus šį pratimą, vadovas gali paprašyti, kad grupė vėl sustotų į ratą. Vadovas padeda grupei susitelkti, visiems pajusti buvimą vienu. Paprašoma, kad dalyviai stovėtų tiesiai ir atsipalaiduotų, būtų santūrūs ir dėmesingai klausytųsi likusiųjų grupės narių. Vadovas išsirenka vieną grupės narį ir paskiria jam lyderio vaidmenį. Šis lyderis turi žengti žingsnį pirmyn bei ištiesti ranką (nesvarbu, kairę ar dešinę) link rato centro, ir tuomet garsiai pasakyti HA. Kuomet lyderis pradeda šį judesį, visa grupė turi bandyti atkartoti tą patį judesį kartu su lyderiu. Užmerktomis akimis visi dalyviai grįžta į startinę poziciją, pasirengę naujam iššūkiui su nauju lyderiu. Jei lyderiui nepavyksta pakankamai aiškiai parodyti, kad ji(s) jau ketina atlikti užduotį, tuomet vadovas turėtų duoti antrą ar trečią šansą, kad parodytų, kaip darniai grupė juda link tobulybės tiesiog būdama rami ir dėmesinga visiems.

Popieriaus audra. Dalyvių paprašoma vėl sustoti į ratą, ir kiekvienam

duodamas laikraščio puslapis. Vienas ar keletas dalyvių gali sėdėti ant kėdžių rato viduryje. Visų akys užmerktos, visi stovi ramiai ir klausosi vadovo nurodymų. Vadovas liepia dalyviams rate sukurti audrą su rankose laikomais popieriaus lapais – jiems reikia įsivaizduoti, kaip lietus prasideda lėtai ir krinta dideli vieniši lašai (pirštų galiukais barbenama į popierių); tuomet lietus sustiprėja (barbenama su didesne galia), o tuomet lietus pašėlsta (galima popierių suglamžyti ir suplėšyti), o tada galiausiai grįžta ramybė – barbenama vis rečiau ir rečiau, pasigirsta atsitiktiniai popieriaus garsai, o tada galiausiai sustojama. Siekiama, kad žmonės rate pasijustų grupė – kad jie suprastų audros dinamiką ir perteiktų ją harmoningai ir sinchroniškai. Esantieji centre patiria kažką išskirtinio – tikrą audrą, sukurtą laikraščio lapais.

Dirbtuvėlės gali tęstis „**pasitikėjimo stulpo**“ pratimu. 7-8 dalyviai sustoja ratu, glaudžiai apsikabinę. Sulaukę savo eilės, dalyviai žengia į rato vidurį. Visų akys užmerktos. Žmonės rate ima skleisti pastovų garsą, o žmogus viduryje pradeda judėti vidurio erdvėje sukdamasis ir pasikliaudamas esančiųjų rate parama. Aplinkui viduryje esantį žmogų susidaro tarytum „garso antklodė“, kuri jį/ją saugo nuo išorinių stimulų ir baimių. Šis saugumas sukelia pasitikėjimą kitais ir prisideda prie grupės susidarymo ir tarpusavio pasitikėjimo atsiradimo. Vadovas atsakingas už šios patirties ilgio reguliavimą kiekvienam rato viduryje esančiam dalyviui.

Pasitikėjimo žaidimai yra būtina visų teatro dirbtuvėlių ir laboratorijų dalis. Tokie pratimai ugdo pasitikėjimą savimi, kitais ir aplinkiniu pasauliu. Kuomet rega „atjungta“, tai padeda geriau išgyventi stipresnį „buvimo čia“ jausmą bei geresnį kitų pojūčių suvokimą. „Pasitikėjimo“ lavinimas tokioje saugioje aplinkoje kaip teatro dirbtuvėlės ar laboratorija dalyviams leidžia susitelkti į asmeninį elgesį tam, kad jie esmingai prisidėtų kartu su kitų narių elgesiu sukurdami aplinką sąmoningam visos grupės brendimui.

Po pratimų vadovas turėtų dalyviams paaiškinti, kad tikslo simuliuoti aklumą nebuvo. Labiau tai buvo kitų jausmų sustiprinimas, siekiant sukurti kitokias ir daug gilesnes patirtis. Saugioje ir reguliuojamoje aplinkoje tai yra artima sutrikusiai regai, kurią neįgalieji patiria savo aplinkoje. Jei šiomis dirbtuvėlėmis parodoma, kaip regos negalią turintis žmogus patiria aplinką, tai yra puikus būdas užbaigti dirbtuvėles. Pavyzdžiui, reikia įsipilti stiklinę vandens, išsiaiškinti, kas yra tavo lėkštėje, su neregio lazdele judėti aplinkoje ar kokia kita veikla. Geriausiu atveju daliai šių veiklų vadovauja regos negalią turintis mokinys, kuris gali dirbti kartu su vadovu ar netgi pilnai jį pakeisti. Jei yra laiko, ši dalyvius apjungianti bei suvokimą kurianti veikla gali būti pratęsta, kuomet klasiškai gali klausinėti neregį draugą, kad apie jį sužinotų dar daugiau. Mokinys su sutrikusia rega turėtų būti pasiruošęs atsiverti bei kalbėti apie dalykus, kuriuos jį(s) laiko tikrai asmeniškais, tačiau toks

	„atsivėrimas“ svarbus siekiant įtraukimo, paremto suvokimu, vertinimu ir priėmimu. Jei organizuojama daugiau dirbtuvėlių tai pačiai mišriai grupei reginčių ir sutrikusios regos dalyvių, vadovas gali panaudoti V.I.S.I.ON pratimus (nuoroda aukščiau) arba V.I.V.A. projekto pratimus (šaltinių sąrašė) bei pratimus iš taip vadinamo jutiminio teatro labirinto.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Patogūs rūbai ir batai, pakankamai vietos, kėdės, šiek tiek dekoracijų, jei reikia, skarelės. Truputis geros nuotaikos, muzikos grotuvas bei garsiakalbiai (kai kuriems pratimams)
VERTINIMAS	• Ar vaizdo „išjungimas“ padeda suprasti ir suvokti, kaip atrodo nematančiojo pasaulis? • Ar pasiūlytos veiklos padeda integruoti ribotai matančius vaikus į pamokas ar bendraamžių grupes? • Kaip teatras padeda ugdyti suvokimą ir empatiją?
ŠALTINIS	V.I.S.I.ON Erasmus+ project training programme: https://vision-erasmusplus.eu/telecharger/VISION_training_program_FINAL_EN.pdf Silverman, A. M. (2015) <i>The Perils of Playing Blind: Problems with Blindness Simulation and a Better Way to Teach about Blindness</i> b, JBIR: https://nfb.org/images/nfb/publications/jbir/jbir15/jbir050201.html V.I.V.A. Erasmus+ project training programme: https://www.viva-erasmusplus.eu/intellectual-output-setp

VEIKLA 5: Problemų gaudyklė

PAVADINIMAS	Problemų gaudyklė
VEIKLOS TIKSLAS	Per kognityvinius procesus ištirti pasirinktą jaunimo problemą bei sukurti prietaisą, išsprendžiantį šią problemą.
SPRENDŽIAMO IŠŠŪKIO ĮTRAUKUMAI	<i>Fiziniai, elgesio, socialiniai, kultūriniai</i>
MENO SRITIS	Koliažas, skulptūra, piešimas
TRUKMĖ	3 x 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Pamoka 1 (45 minutės) Mokytojas pristato užduotį (5 minutės) Mokiniai padalinami į 5 narių grupes. Kiekviena komanda susigalvoja sau vardą (5 minutės) Išsirenkama jaunimui aktuali problema (15 minučių) Sudaromi interviu klausimai (20 minučių) Pamoka 2 (45 minutės) Mokiniai ima interviu iš kitų grupių narių (15 minučių)

	Kuomet jie sugrįžta į savo grupes, jie apibendrina surinktą informaciją (15 minučių) Minčių lietumi sugalvojama, koks sukurtas prietaisas galbūt išspręstų šią problemą (15 minučių) Pamoka 3 (45 minutės) Pasitelkdami surinktą informaciją, mokiniai sukuria prietaiso pavadinimą ir pagamina jį įvairiomis meninėmis priemonėmis (piešinys, koliažas, skulptūra) (30 minučių) Grupelės pristato savo prietaisus bei jų „veikimo“ principus (15 minučių) Klasėje surengiama prietaisų paroda.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Piešimo priemonės: pieštukai, markeriai, popierius Skulptūrai reikalingi įrankiai: dėžės, popierius, plastikiniai buteliai, klijai, žirkklės, lipni juosta Koliažui reikalingos priemonės: popierius, žurnalai, žirkklės, klijai .
VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu?) • Kokią problemą pasirinko jauni žmonės? • Kaip dirbo grupelės? Kas buvo lengviau ir kas buvo sunkiau? • Kaip menas ir kūrybingumas gali prisidėti prie gyvenimo problemų sprendimo?
ŠALTINIS	Pritaikyta, remiantis <u>High School art lesson by Joe Fusaro: Advocacy to Action (davisart.com)</u>

Iššūkis įtraukumui: KOGNITYVINIS

VEIKLA 1: Klasės kratinys

PAVADINIMAS	Klasės kratinys
VEIKLOS TIKSLAS	Šios veiklos tikslas yra mokiniams suteikti galimybę sukurti vaizdinę ir meninę reprezentaciją kažko, kas jiems reikšminga ar svarbu. Tai atliekama, kuomet kiekvienas mokinys sukuria po vieną languotos antklodės langelį. Tai pabrėžia mokinių individualumą ir jų talentus bei yra galimybė dalintis ir didžiuotis tuo, kuo jie yra unikalūs. Taip mokiniai gali sužinoti kažką reikšmingo apie kiekvieną iš savo klasiokų, ir, derindami visus langelius kartu, jie kuria stipresnį priklausymui klasei bei įtraukimo jausmą savyje. Ši veikla tinka, kuomet reikia į klasę įtraukti įvairaus pobūdžio mokinius; šiuo būdu stiprinama jų socialinė sąveika bei sustiprinamas empatijos jausmas.
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	90 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Vadovas paaiškina mokiniams, kad jiems duos kvadratinę kortelę. Tuomet jie galės ant jos, pasisemdami įkvėpimo iš savo asmenybės, sukurti tai, kas jiems yra svarbu arba kažką ypatingo apie save. 2. Kiekvienam mokiniui suteikiama kortelė bei daug įvairiausių priemonių, kuriomis galima pasinaudoti kuriant savo kvadratėlio dizainą. Šis kvadratėlis gali būti tiek išpuoštas ar tiek paprastas, kiek kad mokiniai to norėtų. 3. Kiekvienas mokinys gali trumpai pristatyti savo kvadratėlį ir paaiškinti grupei jo reikšmingumą. 4. Tuomet kvadratėliai sulipdomi į vieną visumą, kuri grupei primins apie jos grožį ir įvairovę. 5. Mokiniai apsveria, kokia yra veiklos svarba, kokie klasėje yra panašumai ir kokia klasės įvairovė šią klasę padaro išskirtine.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Viena kvadratinė kortelė mokiniui Lipni juosta Įvairios meninės medžiagos, mokiniams suteikiančios galimybes (dažai, teptukai, spalvoti pieštukai, blizguma, lipdukai, popierius koliažui, piešimo pieštukai, rašalas ir antspaudai, kaligrafinės plunksnos, siūlai ir t.t.)
VERTINIMAS	• Ar mokiniams pavyko atvaizduoti vaizdinę reprezentaciją kažko jiems svarbaus? • Ar kiekvienas mokinys pasidalino savo kūrinio svarba su klasiokais? • Kokiu mastu mokiniai jaučiasi artimesni savo klasiokams ir labiau įtraukti po dalyvavimo šioje veikloje?
ŠALTINIS	Pritaikyta iš https://inclusiveschools.org/wp-content/uploads/2015/09/Student_Connection_Activities_and_Icebreaker_s.pdf p.14

VEIKLA 2: Teatro pamoka /Teatro studija

PAVADINIMAS	Teatro pamoka [11 – 12 kl.] / Teatro studija [9 – 11 kl.]
VEIKLOS TIKSLAS	• Geresnis dėmesio valdymas / gebėjimo susikaupti lavinimas; • Artikuliacijos ir kalbos aparato, balso skleidimo lavinimas; • Atminties lavinimas; • Kūrybiškumo lavinimas; • Savęs pažinimas ir asmeninių ribų plėtimas; • Išėjimas iš komforto zonos; • Gebėjimo improvizuoti ir būti ESAMUOJU MOMENTU lavinimas;
SPRENDŽIAMAI IŠŠŪKIAI ĮTRAUKUMUI	Socialiniai, kognityviniai iššūkiai
MENO SRITIS	Performanso menas: viešo pasirodymo renginiai, daugiausia vykstantys teatre (teatras, opera, muzika, baletas, mimika).
TRUKMĖ	90 min. per savaitę 135 min. per savaitę 45 – 90 min. per savaitę
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Susirinkimas rate; 2. Šiandienės būsenos įvardijimas ir savaitės “apžvalga” (grupės psichoemocinė diagnostika); 3. Pagal tai, kokios nuotaikos, būsenos, energijos lygio mokiniai susirenka ŠIANDIEN, “einama atitinkamu maršrutu”; 4. Apšilimo pratimai: ○ Kalbos aparato pratimai; ○ Apšilimo pratimai visam kūnui; 5. Tolimesnė eiga (pagal tai, kokie mokiniai ŠIANDIEN): a) Improvizacijos pratimai; b) Personažo kūrimo pratimai; c) Etiudo kūrimas pasirinkta tema; d) Ištestiniai aktoriniai ir psichologiniai pratimai; e) Scenos judesio pratimai; f) Psichodramos pratimai; g) Vaizduotės lavinimo pratimai; h) Atminties ir dėmesio valdymo lavinimo pratimai; i) Relaksaciniai, vizualizacijos pratimai; 6. Pratimo ar pratimų grupės įvykdymo aptarimas (pagyrimai / pastebėjimai); 7. Refleksija.

MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Kūrybiškas aplinkos panaudojimas: • Kėdės; Suoliukai; Stalas; Scena; Apšvietimas; Muzika: • Klasikinė; Pratimams reikalinga instrumentinė muzika; Mokinių pa-siūlyta muzika; Papildomos medžiagos pratimams: • Jogos kilimėliai ar patiesalai grindims (atliekant atsipalaidavimo bei vizualizavimo pratimus);
VERTINIMAS	1. Kurie iš įgūdžių buvo ugdomi/palaikomi šia veikla? • Geresnis dėmesio valdymas / gebėjimo susikaupti lavinimas; • Artikuliacijos ir kalbos aparato, balso skleidimo lavinimas; • Atminties lavinimas; • Kūrybiškumo lavinimas; • Savęs pažinimas ir asmeninių ribų plėtimas; • Išėjimas iš komforto zonos; • Gebėjimo improvizuoti ir būti ESAMUOJU MOMENTU lavinimas; ☐ Pagerėjo mokinių gebėjimas susikaupti, jie pradėjo aiškiau kalbėti, artikuliuoti žodžius ir savo mintis, geriau įsiminti tam tikrą eiga (pratimų metu), kūrybiškiau pažvelgti į sprendimus scenoje ir gyvenime, labiau pažinti ir suvokti save, išskirti ir įvardyti tikruosius norus, tikslus, sugebėjo išeiti iš komforto zonos ir daryti (iš pažiūros) neįprastus kasdienybėje veiksmus bei pratimus, pavyksta labiau atsipalaiduoti, būti atviresniems grupėje, dalintis savo gyvenimiška patirtimi (tiek teigiama, tiek neigiama). 2. Ar ši meno forma padėjo jaustis įtrauktam? ☐ Mokiniai noriai įsitraukia į pratimų ar suformuluotų užduočių procesą, jei kas neaišku - drąsiai klausia, bando suvokti, ko iš jų norima teatro pamokų procese. 3. Ar dėmesys buvo sutelktas į gebėjimus ir pozityvumą? ☐ Dėmesys nuolat sutelkiamas į mokinių gebėjimus ir galimybes, stengiamasi jas plėsti atsargiai, žingsnis po žingsnio (pamokų proceso eigoje); ☐ Po kiekvieno pratimo ar pratimų serijos vyksta trumpas aptarimas, kaip kas jaučiasi, kas lengva / sunku, pagyrimai / pastebėjimai.
ŠALTINIAI	• Asmeninė Vaidybos bakalauro studijų patirtis, naudojama paskaitų dokumentuota medžiaga, pratimai; • Knygos: ○ K. Stanislavski's, <i>Aktorius saviruoša</i>, 1947, Valstybinė grožinės literatūros leidykla; ○ L. Petit, <i>The Michael Chekhov Handbook: For the Actor</i>, 2009, Routledge; ○ H. Guskin, <i>How to Stop Acting: A Renown Acting Coach Shares His Revolutionary Approach to Landing Roles, Developing Them and Keeping them Alive</i>, 2003, Faber & Faber; ○ D. Vaigauskaitė, <i>Balso lavinimo technika</i>, 2007,

	Klaipėdos universiteto leidykla; ○ A. Bola, <i>Games for Actors and Non-Actors</i>, 2003, Routledge; ○ K. Johnstone, <i>Impro for Storytellers</i>, 1999, Faber & Faber; ○ D. Brulé, <i>Tiesiog kvėpuokite</i>, 2017, Mijalba.
--	--

VEIKLA 3: Poezijos knygos rašymas su fonine muzika

PAVADINIMAS	Poezijos knygos rašymas su fonine muzika
TIKSLAS	Poezijos rašymas aktyvuojant emocijas ir mintis
MENO SRITIS	Literatūra
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	- Klasė susėda tyloje. - Visų paprašoma užsimerkti ir pasinerti į svajonių pasaulį; tuoj bus grojama foninė muzika. - Kuomet foninė muzika baigiasi, visiems pasakoma atsimerkti. - Visi mokiniai, atėjus jų eilei, pasako, kaip jie jaučiasi. - Ant lentos užrašomi žodžiai. - Vėl grojama foninė muzika. - Paprašoma, kad mokiniai parašytų eilėraštį su pasirinktu žodžiu ar žodžiais. - Viso renginio metu grojama foninė muzika. - Kiekvienas mokinys, užbaigęs savo eilėraštį, skambant foninei muzikai, paskaito savo eilėraštį draugams. - Perskaityti eilėraščiai surenkami ir surišami į knygą.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Baltas popierius Lenta Pieštukas Foninė muzika

VERTINIMAS	1. Ar jūsų emocijos buvo suintensyvintos klausantis muzikos? 2. Ar žodžiai užrašyti ant lentos priverė tave norėti rašyti? 3. Ar atradai, kad turi talentą rašyti poeziją?
ŠALTINIS	-

VEIKLA 4: Įtraukusis sienos meno projektas

PAVADINIMAS	Įtraukusis sienos meno projektas
TIKSLAS	Paremti integraciją mokinių, susiduriančių su iššūkiais. Pasiiekti, kad juos pamatytų ir pažintų visa mokyklos bendruomenė.
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	60 minučių užsiėmimai; bent 8 užsiėmimai
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Pagrindiniai principai, kurių turėtų laikytis edukatoriai, dirbantys su klasėmis ar mokinių grupėmis, kuriose yra dalyvių, susiduriančių su iššūkiais, turėtų apimti ir: • aukštus lūkesčius visiems dalyviams • komunikacinių kompetencijų lavinimą • Universaliojo mokymosi dizaino principų taikymą • parinkimą ir panaudojimą tinkamų priemonių, reikalingų skirtingiems besimokantiejiems • instrukcijų mokiniams davimą bei jų veiklos rezultatų stebėjimą, registravimą ar įrašinėjimą Siūloma eilė veiklų apima visus aukščiau išvardintus kriterijus ir yra derinys keleto skirtingų gerųjų praktikų tiek iš InCrea+ kolekcijos, tiek ir iš kitų šaltinių. Siūloma eilė veiklų yra skirta įtraukumui mokinių, susiduriančių su įvairiais iššūkiais. Kuomet duodami konkretūs patarimai ar rekomendacijos aktualūs konkrečiam iššūkiui, šis iššūkis bus aiškiai įvardintas. Fazė I: Pasirengimas Grupės sukūrimas. Tai gali būti iki 20 mokinių, jei projektas organizuojamas kaip užklasinė veikla, arba visa klasė, kurioje projektas būtų vykdomas kaip mokymo programos dalis. Grupėje esančių mokinių konkrečių poreikių ir apribojimų įvertinimas ar bent jau akivaizdžių ir/ar žinomų problemų išvardinimas. Reikia surašyti visus pratimus ir veiklas, kuriuos galima grupei pasiūlyti tam, kad visi dalyviai joje jaustųsi gerai ir kad nepageidaujamų incidentų kiekis būtų sumažintas iki minimumo.

Sąrašo sudarymas, reikalingų medžiagų galimi šaltiniai ir finansavimas. Šiuo atveju konkrečiai siūlome pakankamai didelį lakštą ar keletą lakštų Lexan polikarbonato (jei sieninis piešinys bus ne vienas). Ši medžiaga, kuri gali būti ir idealiai permatoma, yra 250 kartų tvirtesnė už stiklą, ypač patvari ir yra idealus piešimo paviršius akrilui. Lakštą Lexan galima išpaisyti ant nugarinės pusės. Tuomet piešinio nebus įmanoma subraižyti ar kitaip apgadinti, ir tai leistų ant jo vėliau nupiešti kitus atvaizdus tuomet, kai mokykla nuspręstų vėl iš naujo įgyvendinti šį projektą.

Kitos sienų tapybai būtinos priemonės yra dažai, bet juos reikia pirkti tik tuomet, kai bus aišku, kokių spalvų norima, ir teptukai. Įgūdžių kūrimo bei piešinio koncepto sudarymui reikės įvairių piešimo, koliažo meno, eskizų, karpymo, klijavimo ir kitų veiklų medžiagų.

Turinio parengimas apima gebėjimų ir įvairovės kompetencijų pamoką, kurios tikslas yra, kad mokiniai suvoktų gebėjimų skirtumus ir įvairovę. Tai gali būti itin naudinga grupėse, kurios niekuomet anksčiau nėra dirbusios kartu bei klasėse, kuriose integruojami mokiniai su negalia ar išskyla kiti iššūkiai. Tačiau suvokimo pamoka nėra privaloma veikla. Mokytoja(s) gali nuspręsti, ar jos reikia, ar ne. Tai priklauso nuo grupės sudėties ar nuo to, ar anksčiau šia tema jau buvo dirbta.

Pasirengimas turinio atžvilgiu gali panaudoti vaizdinę medžiagą ir istorijas iš viso pasaulio, iš įvairių etninių ar religinių grupių, etninių vietinių gyventojų (aborigenų) tautų, o dalis pamokų (istorijos, geografijos, geometrijos) – tai priklauso nuo dalyvių sudėties (jei yra migrantų vaikų ar vaikų iš kokių nors mažumos grupių) bei specifinius iššūkius (atmetimą dėl mokymosi sunkumų, kultūrinės priežastis ir t.t.). Šis turinys priklauso nuo to, kokią tematiką mokytoja(s) norėtų nagrinėti ir spręsti šioje veikloje.

Fazė II: Meninių gebėjimų kūrimas, įtraukioji bendruomenė bei sienos piešinio konceptas

Veikla 1 (1 užsiėmimas) gebėjimų ir įvairovės suvokimo pamoka

Šioje pamokoje galima:

- Paaiškinti, kas yra įvairovė ir kas yra negalia. Paaiškinti, kad yra daug negalios rūšių.
- Parodyti įrašą apie įvairias negalias.
- Aptarti, ką daryti ir ko nedaryti, bendraujant su žmonėmis su negalia ir kaip juos gerbti.
- Aptarti, kaip svarbu ieškoti gebėjimų ir bendrumų, o ne neįgalumo ir skirtumų.

Štai nuorodos apie keletą skirtingų iššūkių – autizmą, Aspergerio sindromą, kurtumą ir disleksiją:

<https://www.youtube.com/watch?v=mtRYKjucDHk>

<https://www.youtube.com/watch?v=rbgUjmeC-4o>

<https://www.youtube.com/watch?v=vtrHla0RkAo>

<https://youtu.be/B4frsp-rR6c>

<https://youtu.be/zafiGBrFkRM>

Pasiūlymai, ką daryti:

Kalbėti ir bendrauti su žmogumi taip, kaip bendrautum su bet kuo kitu.

Greta jo elgtis normaliai.

Kalbėti apie tai, ką šis žmogus gali padaryti.

	Pasakyti „ačiū, ne“ ar „prašau, baik, man nepatinka, kai tu tai darai“, kuomet tas žmogus daro kažką tokio, kas tau nepatinka ar yra socialiai nepriimtina. Paklausk, ar jam/jai reikia pagalbos, ir pagalbą suteik tik tuomet, jei tikrai reikia. Mokykis iš visų, įskaitant žmones su negalia. Pasiūlymai, ko nedaryti Nekalbėk su tokiu žmogumi, tarytum ji(s) būtų jaunesnis(-ė), nei kad yra iš tikrųjų. Jei yra pagalbininkas, nekalbėk su pagalbininku. Kalbėk tiesiai su žmogumi. Nerodyk pirštu, nesijuok, nespoksok, neignoruok ir nesišaiptyk iš kitokio žmogaus. Nemanyk, kad tokiam žmogui reikia pagalbos. Svarbu, kad jie išmokyti viską daryti savarankiškai; įprastai jie pajėgūs padaryti daug daugiau, negu kad aplinkiniai tikisi. Negalvok, kad neįgalus žmogus tau negali padėti. Veikla 2 (gali būti 2-3 sesijos): Istorijos mokymasis Po šios veiklos mokiniai galės atrasti ir suvokti įvykius, kurie buvo parinkti kaip sienų tapybos kūrinio centrinis elementas, panaudoti savo kūnus atvaizduoti įvairias centrinių objektų, kurie yra pasirinktojo įvykio dalimi, savybes bei naudoti kūrybingus judesius, kad patyrinti šį įvykį. Kiekvienas užsiėmimas turėtų prasidėti apšilimo pratimais, kurie kiekvienam užsiėmimui turėtų būti vis kitokie. Kai kuriems užsiėmimams galima panaudoti: - Mokiniai stovi dideliame rate. Jų prašoma kuo labiau išsitempti aukštyn ir kuo žemiau pasilenkti žemyn - Mokinių paprašoma pajudėti po kambarį „tarytum“ jie būtų septyniadešimtmečiai, tarytum jie būtų įsimylėjęliai, nuliūdę... - Mokinių paprašoma judėti po kambarį ir vėl išsitempti kiek įmanoma labiau, naudojant visas kryptis – kairę, dešinę, aukštyn, žemyn, pirmyn ir atgal - Atliekama smegenų mankšta, švelniai barbenama nuo galvos iki kojų pirštų galiukų (iš pradžių pirštais, o po to rankomis) - Smegenų šokiui reikia padalinti kūną pusiau (viršus-apačia arba dešinė-kairė), kuomet vienu metu galima judinti tik vieną kūno pusę, pvz., jei pasidalini kūną viršus-apačia, tai arba galima judinti kūną nuo liemens žemyn, arba tik aukštyn. Jei padalinimas vertikalus, tuomet galima judinti arba kairę ranką ir koją, ar dešinę kūno pusę. Prieš pradėdant veiklą konkrečiai su konceptualių sienų meno kūriniais, mokytojas gali keletą užsiėmimų paskirti istorijai, aplink kurią būtų kuriamas sienos piešinys. Laikantis Universaliojo mokymosi dizaino principų, vaikams turėtų būti suteikti įvairūs stimulai – istorija jiems papasakojama, jie gali ją paskaityti patys ar matyti jos atvaizdus. Vaikams leidžiama judėti ir istoriją atkurti savo kūnais, nekalbant, tačiau rodant įvairias formas ir struktūras, kurios yra istorijos dalimi tam, kad palaipsniui išgyventi visus jos elementus savyje. Mokytoja(s) gali panaudoti judėjimą, šokį, vaidybą, menų integraciją, suteikti prieigą prie įvairių medžiagų bei leisti įvairiais būdais kūrybiškai išreikšti save ir tokiu būdu mokymąsi padaryti visiems malonų. Tuo pačiu reikia pagalvoti ir
--	---

	apie konkrečių grupės narių poreikius. Mokytoja(s) taip pat turėtų naudoti muziką, tačiau nebūtinai klasikinę, o tinka ir mėgstamiausios vaikų dainos, kurios gali būti motyvuojančios ar atlygis už pasišventimą, gerą elgesį, dėmesio sutelkimą bei atliktas užduotis. Patalpoje turėtų būti suolų tam, kad jei koks mokinyas norėtų asmeninės erdvės ir išlaikyti atstumą nuo kitų, kad ji(s) galėtų tais suolais pasinaudoti. Veikla 3 (gali būti 2-3 užsiėmimai): Sienos piešinio koncepto kūrimas Po šios veiklos mokiniai bus pajėgūs įvykį atkurti vaizdu, kuriuo bus paremtas sienos piešinys. Mokiniai turi suvaidinti skirtingus įvykio elementus, kurie bus sieninio piešinio centre tam, kad savo kūnams primintų, kas jau buvo lavinama, kad kūnai pasiruoštų vaizdiniam atvaizdavimui. Paskatinkite mokinius suvaidinti visą įvykį. Tuomet mokiniai suvokia įvykį vaizdiškai. Jie gali užsimerkti ir sukurti savo viziją. Tuomet mokinių paprašoma pasirinkti įvykio dalį ar aspektą, kurį jie norėtų piešti. Mokinių galima paprašyti sukurti įsivaizduojamą piešinį ore pirštais ir apibrėžti ore, ką jie mato savo mintyse. Fone gali groti muzika. Tuomet mokiniams galima duoti didelį popieriaus lapą, pieštukų ir kreidelių. Kaip šis įvykis atrodė? Mokiniai paskatinami nupiešti savo minčių eskizą ir parodyti jį visai klasei ar grupei. Mokytoja(s) pasako mokiniams, kad bendroji kūrinio idėja bus paremta visų mokinių indėliu. Kuomet mokiniai jau pasiruošę su savo mintimis, mokytoja(s) peržiūri visus darbus ir atrenka elementus, kurie bus integruoti į sieninį piešinį. Juos reikėtų perkelti į didelius lakštus popieriaus, o tuomet perkelti ant Lexan lakšto, turint omeny, kad piešinys bus vidinėje pusėje ir todėl reikės paišyti veidrodinį atvaizdą. Atkreipkite dėmesį, kad jei grupėje yra ribotos regos mokinių, juos galima įtraukti į sieninio piešinio conceptualizavimo veiklą. Jei mokykla turi 3D spausdintuvą, tuomet galima paruošti sienos piešinio 3D modelį, kad mokiniai galėtų realiai „pamatyti“. Šis modelis gali būti rodomas greta sieninio piešinio, kad visi mokiniai, o ypač turintieji regos negalią, galėtų realiai jį „pasižiūrėti“. Jei mokykla neturi prieigos prie 3D spausdinimo technologijų, galima parengti kitokio tipo 3D modelį, pavyzdžiui, sukurtą per vaizduojamojo meno užsiėmimus. Regos negalią turintys mokiniai būtų įtraukti į šį procesą. Kuomet sienos piešinio kontūrai parengti, tuomet mokytoja(s) paskiria datas, kada grupės mokiniai jį tapys. Tai turėtų būti derinama su mokyklos veiklomis ir vadovu. Taip pat turėtų būti suderinta, kur bus įtaisytas Lexan lakštas sienos piešiniui kurti. Kadangi spalvos jau žinomos, taigi, mokytoja(s) jau gali užsakyti akrilą piešiniui. Pasirinktą dieną mokiniams bus pranešta, kur ir kada piešti. Jiems bus duotos reikalingos medžiagos.
MEDŽIAGOS IR	Pasiruošimo meninėms užduotims: tempera arba akvarelė, kartonas,

PAPILDOMI RESURSAI	spalvotas popierius, jau iškirpti ir paruošti elementai, klijai, žirklys, modelinas, plastilinas, dekoratyviniai elementai aplikacijoms, nešiojamas kompiuteris su garsiakalbiais, fonui – muzika be žodžių. Sienos menui – vienas ar keli lapai polikarbonato (Lexan), akrilas, teptukai.
VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu?) • Kokiu mastu vaikai, susiduriantys su įvairiais iššūkiais, buvo įtraukti į sienų meno dirbtuvėles? • Kokius pastebėjote požūrio ir santykių pokyčius mokiniuose, susiduriančiuose su įvairiais iššūkiais? • Kokios vaidybos meno ar mokymosi pažangos pastebėjote mokiniuose, susiduriančiuose su įvairiais iššūkiais?
ŠALTINIS	Geroji praktika: „Art activities with teenagers from a Center for children with disabilities, St. Vrach“, parengė Irina Apostolova, el. paštas: apostolovairina@gmail.com Valentino, Desiree (2016) <i>Using Fine Arts to Implement Inclusive Education: Inspiring the School through a Schoolwide Art Project</i> , University of Montana

VEIKLA 5: Meno skrynelė

PAVADINIMAS	Meno skrynelė
VEIKLOS TIKSLAS	Lavinti vaikų empatiją ir ugdyti tinkamas socialines ir moralines nuostatas bei deramus santykius. Plėtoti vaikų vaizduotę bei kūrybinį išradingumą. Integruoti bendraamžius į klasę, o ypač mokinius su įvairia negalia.
SPRENDŽIAMIEŠ IŠŠŪKIAI ĮTRAUKUMUI	Kognityvinis ir socialinis
MENO SRITIS	Drama
TRUKMĖ	2 užsiėmimai iš eilės: 90 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Atsipalaidavimo pratimas. Patogiai susėskite ratu. Užsimerkite. Klausykitės ramios muzikos ir skaitomo teksto. 2. Vyksta diskusija. Mokinių paklausiama: Ką girdėjote? Ką įsivaizdavote? Ką jautėte? 3. Mokiniai pamokoje atsitiktinai padalinami poromis. 4. Vienas poros narys rodo tam tikrus kūno judesius, o poros partneris turi tuos judesius pakartoti. Tuomet jie pasikeičia vaidmenimis. 5. Vyksta diskusija. Mokinių paklausiama: kaip jautėtės? Ką galvojote tuo metu? 6. Parenkami 4 baroko, 2 renesanso ir 2 šiuolaikinių menininkų

	piešiniai. 7. Mokiniai pasirenka vieną piešinį ir jį pristato, panaudodami skulptūrą. 8. Mokiniai padalinami į 4 narių grupes. 9. Kiekviena grupė išsirenka 2 piešinius. 10. Grupė pristato vaidinimą, parengtą tų piešinių siužetais, tačiau be žodžių. 11. Diskusija: Kaip pavyko atkurti meninio kūrinio pobūdį?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Kompiuteris, multimedija, raminančios muzikos įrašai, vaizduotė teksto kūrimui.
VERTINIMAS	• Ar mokiniai bendradarbiavo grupėse? • Kas buvo lengviau, kas buvo sunkiau? • Ar pavyko perteikti savo gyvenimo filosofiją?
ŠALTINIS	https://soundcloud.com/user-349444234/sets/ramyb-s-sodas http://www.google.com/culturalinstitute/project/art-project?hl=pl

Iššūkis įtraukumui: ELGESIO

VEIKLA 1: Batika. Tapyba ant šilko

PAVADINIMAS	Batika. Tapyba ant šilko Pamokų ciklas "Tylos kūždesiai ant šilko". Pamokos tema „Abstarkcionizmas,”
VEIKLOS TIKSLAS	Tikslas: Į kūrybos procesą įtraukti spec.poreikių turintį mokinį dirbiantis 4 mokinių grupelėje remiantis savitarpio pagalbos, bendradarbiavimo principu. Sėkmės kriterijus -pozityvus labai mažos grupelės darbas, žinant labai aiškią darbo eigą ir technikos subtilybes.Technologijų pamokoje dalyvauja 14 mokinių, jie kviečiami susiskirstyti į grupes, susidaro 3 grupės, Klasėje yra mokinys uždaras, ypatingai jautrus, sunkiai bendraujantis, jis dirbuosis vienoje iš grupių.Pamokos tema išnagrinėta, paruoštas eskizas, liejimo ant šilko būdai aptari ir išbandyti ant mažų darbelių-eskizų. Mokinys turintis spec. poreikių įtraukiamas į kolektyvinio piešinio kūrimą, dirbuojasi, padedant stipriasniems grupės mokiniams. Vaikas turintis spec. poreikių dirbdamas su tapybos ant šilko technika nurimsta, nes pati technika veikia, kaip terapinė priemonė, padeda savirealizacijai, lavina, elgesio, socialinius įgūdžius.
SPRENDŽIAMAI IŠŠŪKIAI ĮTRAUKUMUI	Elgesio, socialiniai iššūkiai
MENO SRITIS	Tapyba ant šilko.

TRUKMĖ	45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1 žingsnis. Taikomas netradicinis metodas „Tu gali kurti“ Šis unikalus įtraukiamasis metodas leidžia, skatina išradimui organizuoti spalvinės, erdvinės raiškos procesą. Pagrindinis principas pradedant kūrybinį procesą, tai teiginio išsikėlimas: „Aš galiu...“ ir atsakymai į klausimus: Kas? Koks?, Kada? Kur? 2. žingsnis. Teorinės dalies analizavimas. 3. žingsnis. Tapybos ant šilko technikos ir liejimo 2 būdų pasirinkimas, mažo bandymo ant šilko atlikimas. 4. žingsnis. Šilko tempimas ant porėmių, dažų ir kontūro pasiruošimas, spalvų maišymas. Spec poreikių turintis yra berniukas, jis gali padėti grupės mergaitėms įtemti šilką, tai dar vienas būdas pasijusti geriau. 5. Kontūrinio piešinio kūrimas. 6. Spalvinis sprendimas taikant išbandytus tapybos ant šilko būdus. Liejame. 7. Pokalbis apie darbo procesą.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	3 mediniai porėmiai 1m/1m, smeigtukai, šilkui pritvirtinti. 3 m natūralaus šilko. Šilko dažai, 6 kontūrai, 14 teptukų, 3 indeliai vandeniui. Lyginimo lenta, lygintuvas, servetėlės
VERTINIMAS	Veiklos tikslai buvo pasiekti: 1. Kūrybinio darbo procese taikyta retesnė technologija, panaudoti tik šiai technologijai būdingi liejimo būdai.. 2. Sėkmingas darbas mažose grupelėse pasiteisino. 3. Sėkmingai įtrauktas ir specialių poreikių, lėčiau dirbantis mokinys, bedrabarbiaujant, jam padedant. 3. Ugdomi pasitykėjimo, savarankiškumo, bendradarbiavimo, įsitraukimo įgūdžiai. Ši meno forma padėjo jaustis įtrauktam. Tapyba ant šilko veikia, kaip terapija, tai tapyba ant natūralaus audinio, visiškai begarsė, tyli, be pasipriešinimo, ugdanti susikaupimą, koncentraciją, tikslo, labai konkrečiai nužymėtomis atkarpomis, siekimo. Dėmesys buvo sutelktas į gebėjimus ir į kūrybinio darbo proceso pozityvumą
ŠALTINIAI	Seminarų medžiagos autorė Aušra Lavickienė ausralavickiene8@gmail.com

VEIKLA 2: Mano įsivaizduojamo herojaus namas

PAVADINIMAS	Mano įsivaizduojamo herojaus namas
TIKSLAS	Siekama, kad mokiniai išmokyti, kad architektūros dizaino menas yra erdvės kūrimo procesas, kuris prasideda nuo pastogės poreikio ir plėtojasi, kuomet atsiranda poreikis įvairioms funkcionalioms struktūroms.

MENO SRITIS	Dizainas
TRUKMĖ	40 minučių + 40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1- Mokinių paprašoma užsimerkti ir įsivaizduoti kokią nors ramią vietą jų herojui, sukurtam pagal knygą, pasaką, pjesę ar eilėrašį. Kūrinį ir herojų pasirenka mokinys. 2- Pateikiami motyvuojantys klausimai, tokie kaip „Kur ir kokioje vietoje tavo herojus gyveno? Arba „Kaip tu norėtum, kokioje vietoje tavo herojus turėtų gyventi“ ir t.t. Tai padeda mokiniams lavinti vaizduotę bei kūrybingumą, o tuo pačiu padeda ugdyti jų komunikacinius gebėjimus gimtąja. 3- Galima duoti nuorodų, kokios sekos laikytis skirtingais darbo etapais. Mokiniai skatinami pasirinkti tokias temas: • Herojaus fizinių savybių apibūdinimas • Pamatinių poreikių apibrėžimas • Sukurta vieta ar struktūra derinasi su herojaus lūkesčiais, atsižvelgiant į scenarijų, kuris sukuriamas herojaus ir veikėjo santykiui atspindėti, vietai, oro sąlygoms, aplinkai ir t.t. (miestas, už miesto, miškas, kalnai, dykuma, arktis ir t.t.), spalvai ir emocijai. • Originalaus architektūrinio dizaino sukūrimas pagal herojaus svajones ir atitinkant jo asmenybę. 4- Paaiškinama, kad darbas gali būti dvimatis arba trimatis, ir, apibrėžus pamatines savybes ir lūkesčius, galima dizainą pradėti nuo eskizo. 5- Mokiniai paskatinami, kuriant dizainą, pagalvoti apie tokius faktorius kaip tekstūra, spalva, šviesa, pasirinkta medžiaga, proporcijos bei forma. 6- Užbaigęs darbą mokinys gali paprašyti, kad mokytoja(s) jį patikrintų. 7- Darbai rodomi klasėje. 8- Mokinių paprašoma pasidalinti mintimis apie savo darbą. Jiems kalbant, pabrėžiama, kaip atsakomybės ir sąžiningumo vertybės paveikia jų kūrinį. 9- Dalyvių prašoma pasakyti, kuris darbas jiems patiko ir kodėl, bet negalima minėti savo darbo.

MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	• Baltas braižymo popierius, • Žirkklės, • Kartonas, • Klėjai, • Flomasteriai, • Bet kokios atliekų medžiagos bei spalvotas kartonas
VERTINIMAS	1.Kokia vieta naudojama? 2.Kokia struktūra sukurama? 3.Kokie bus baldai?
ŠALTINIS	Knygos apie technologijų dizainą

VEIKLA 3: Visa apimančios muzikos dirbtuvėlės

PAVADINIMAS	Visa apimančios muzikos dirbtuvėlės
TIKSLAS	Pagerintas mokinių įtraukimas, pagerinta socialinė ir mokymosi rezultatų situacija tarp tų mokinių, kurie susiduria su įvairiais iššūkiais. Veikla yra paremta muzika.
MENO SRITIS	Vaidybos menas
TRUKMĖ	Reguliari kas savaitinė popamokinė 40-60 minučių sesijų veikla priklausomai nuo kiekvienai konkrečiai sesijai planuojamų pratimų, turimo laiko kiekio bei grupės pobūdžio. Siūloma trukmė neįskaito laiko, būtino pasiruošimui.
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Fazė I: Pasirengimas 1. Grupių sudarymas ir jų narių poreikių bei pageidavimų įvertinimas Muzikinės dirbtuvėlės vadovas turėtų peržiūrėti susidomėjusių mokinių paraiškas ir sudaryti 8-12 mokinių grupes. Būtų puikus, jei grupelių sudėtis išliktų daugmaž nepakitusi viso veiklos įgyvendinimo metu tam, kad mokiniai galėtų užmegzti dvasinius tarpusavy ryšius šiame mini tinkle, ir kad vadovas galėtų planuoti veiklas būdamas gana tvirtai įsitikinęs, su kokio pobūdžio vaikais dirba ir kokie yra jų poreikiai bei pageidavimai.

Reikia įvertinti dalyvių pobūdį tuo pačiu metu, kuomet sudaromos grupelės, nes, kuomet paraiškų skaičius gana aukštas ir grupelių gali būti daugiau nei viena, tuomet vadovas paskiria mokinius į vieną ar kitą grupę, remdamasis jų specialiaisiais poreikiais, jau esančiais tarpusavio santykiais, gebėjimų lygiu ir t.t. Grupelės poreikiai, pageidavimai ir gebėjimai yra kolektyvinis kiekvieno grupelės nario poreikių, pageidavimų ir gebėjimų atspindys.

1. Užsiėmimų plano parengimas bei logistika

Priklausomai nuo grupelės pobūdžio, vadovas gali pradėti kurti **užsiėmimų planą muzikos pratyboms, žaidimams ar veikloms**, kurie bus įgyvendinti per semestrą ar mokslo metus. Tuo pačiu sukuriamas **sąrašas reikalingų medžiagų ir įrangos** kiekvienam konkrečiam užsiėmimui. Gali būti ypač naudinga turėti padėjėją, kad būtų galima kokybiškiau stebėti procesą, padėti vaikams, kuriems pagalba reikalinga bei toliau pereinant prie veiklos vertinimo.

Formuojant semestro ar mokslo metų trukmės užsiėmimų planą, mokytojui gali būti aktualu atsižvelgti į:

Įtraukumo poreikius tų mokinių, kurie arba patiria, arba yra pavojuje patirti socialinį ar socioekonominį atmetimą. Dauguma muzikinės tematikos dirbtuvėlių suteikia visas medžiagas, instrumentus, renginio vietą bei profesionalų pagalbą – taip, kaip InCrea+ gerojoje praktikoje "Music ateliers" (Muzikinės dirbtuvėlės), kurioje imamasi iššūkio integruoti mokinius, patiriančius atmetimą. Kuomet jau gautos visos medžiagos, reikalingos konkrečiam užsiėmimui, o veikla yra suplanuota ir struktūruota, o ją įgyvendina profesionalus vadovas, tuomet jau atsakyti programos klausimai „Kas?“ ir „Kodėl?“. Atsakymas „Kodėl“ nereikalauja jokių ypatingų pastangų ar tėvų investicijų. Netgi atvirkščiai, jis suteikia tėvams daugiau laiko savo darbams ar su šeima susijusiai veiklai, kadangi vaikas yra užimtas mokykloje. Aspektui „Kas“ apribojimų nėra, ypač jei dalyvaujantis vaikas nepatiria atmetimo ir jam/jai atmetimas negresia, kadangi muzika yra universali kalba, ir ji išnaikina bendravimo barjerus. Šiai grupei atsakymas „Kaip“ nėra toks sudėtingas kaip kad kitoms grupėms, kur kognityviniai, fiziniai ar elgesio iššūkiai gali kelti kitokių reikalavimų.

Mokinių, patiriančių kultūrinį atmetimą ar tokio atmetimo pavojų, įtraukumo poreikiai. Šie mokiniai gali būti mažumų vaikai, vaikai, nemokantys vietinės kalbos, kilę iš kitos šalies ir/ar išpažįstantys kitą religiją. Kuomet grupėje yra tokių vaikų, mokytojui reikės išžengti iš savo asmeninės komforto zonos bei praplėsti savo žinias ir įgūdžius, kad sugebėtų suprasti ir įvertinti mokinių kultūras. Dalis muzikos dirbtuvėlių užsiėmimų turėtų būti naudojami perkelti šį suvokimą ir įvertinimą, nes svarbu, kad ir kiti grupės nariai įgytų tokį suvokimą ir vertinimą. Tokiu būdu "kultūriškai skirtingų vaikų" ir netgi jų "kultūriškai skirtingų šeimų" integracija palengvėtų.

Mokinių, patiriančių atmetimą dėl fizinių iššūkių ar tokio atmetimo pavojų, įtraukumo poreikiai. Įtraukumas pasireiškia, kuomet vaikas, kad ir kokie būtų jo(s) nukrypimai nuo tam tikrų normų, yra lygiavertiškai

įtrauktas į vykstančias veiklas, prisideda prie bendrai sukurto produkto, yra laikomas vertingu žmogumi, ir jį vertina bendraamžiai bei kiti visuomenės nariai. Tačiau daugelis vaikų ir jaunų žmonių, ypač tų, kurie susiduria su kokiais nors protinės veiklos iššūkiais, įtraukimą turi nusipelnęti. Jis nesuteikiamas tiesiog savaime. Kad būtų užtikrintas savirealizacijos jausmas, mokytojui(-ai) gali tekti pamąstyti, koku instrumentu vaikas su tam tikra fizine negalia galėtų groti geriausiai, suteikti pamokų įgūdžių lavinimui bei tam tikromis progomis ar per kurias nors pasirodymo dalis suteikti svarbiausią vaidmenį. Kuomet vaikas nėra dėmesio centre ar kuomet dar tik lavinasi, galima suteikti galimybę paeksperimentuoti ir su kitais prieinamais instrumentais. Mokiniais, pasižymintiems įvairiais raumenų ir skeleto sutrikimais, mušamieji yra vienas tinkamiausių instrumentų. Ribotos regos mokiniams apribojimų koku instrumentu groti iš esmės nėra.

Mokinių, patiriančių kognityvinį atmetimą ar tokio atmetimo pavojų, įtraukimo poreikiai. Muzika paremta veikla iš tikrųjų suteikia puikių įtraukimo galimybių su kognityviniais iššūkiais susiduriantiems vaikams. Tai akivaizdu, jei tik turėsime omeny, kad muzikos, kaip ir vaizduojamųjų menų, kalba yra universali, ir ji gali būti itin naudinga raiškos palengvinimui. Jei konkrečiai dienai suplanuota raiška apima skaitymo, rašymo ar kalbėjimo veiklą, mokiniai, susiduriantys su mokymosi iššūkiais ar įvairiais kalbiniais barjerai, vietoj to gali piešti, groti, dainuoti, šokti ar dirbti bendradarbiaudami su kitu mokiniu, kuris tuo būdu taptų tarytum bendraamžis pagalbininkas.

Mokinių, patiriančių atmetimą dėl elgesio iššūkių ar tokio atmetimo pavojų, įtraukimo poreikiai. Mokiniais, susiduriantiems su elgesio iššūkiais, reikia pasiūlyti veiklą, kurios nevestų prie kraštutinių situacijų, kuomet jų elgesys (mokytojo(s) žiniomis) gali įgyti socialiai nepriimtinių išraiškų. Tuomet gali reikėti:

- Perkelti veiklą į tokį laikotarpį, kuomet yra daugiausia galimybių patirti sėkmę ar kuomet mažiausia nusivylimo tikimybė. Nervingo elgesio protrūkis vaiką parodytų nepalankioje šviesoje ir priverstų mokytoją investuoti laiką ir energiją, kuomet tektų išspręsti išskirtines situacijas (taigi, šiuo atveju atsakymas į klausimą "kada" gali pareikalauti daugiau pamąstymo iš mokytojo(s) pusės. Taip pat reikia turėti daugiau informacijos apie mokinio vartojamus medikamentus, jų vartojimo laiką bei galimą jų poveikį mokinio veiklos rezultatams ir/arba elgesiui skirtingomis dienos dalimis).
 - Nereikėtų tikėtis, kad mokinsys informaciją įsimins ir atkartos. Gali tekti rengti tiek repeticijų, kiek tik reikės, kad pavyktų suaktyvinti trumpalaikę atmintį.
 - Reikia sudaryti planą ir jį iš anksto parodyti mokiniams bei griežtai nurodyti tiksliai jo laikytis. Tame plane turi būti PIRMIAUSIAI, TUOMET, TADA, GALIAUSIAI (tai ypač svarbu mokiniams, pasižymintiems ADHD).
 - Reikia pradėti nuo elgesio tinkamumo ir netinkamumo temos ir grįžti prie jos tiek kartų, kiek tik reikės (tai yra tiesiogiai susiję su tuo, kad nėra savaime aišku, kad mokiniai įsimins informaciją. Tuo pačiu siekiama socialiai priimtino mokinių elgesio).
 - Reikia įvardinti ir pakartoti siūlomų veiklų sąryšius ir jų vidinę logiką (vaikai, susiduriantys su tokiais iššūkiais, turi gauti nuolatinių nuorodų "ką" jie veikia ir "kodėl" jie tai daro).
 - Reikia apibrėžti, kokią naudą suteiks užduoties atlikimo užbaigimas.
- Čia išvardinti pasiūlymai iš esmės būtų naudingi bet kokiai dalyvių

	grupe, tačiau jie ypatingai svarbūs, kuomet į veiklą įtraukti specialiųjų poreikių vaikai. Jei grupėje yra vienas ar daugiau vaikų, susiduriančių su elgesio iššūkiais, tuomet veiklas reikia pritaikyti prie jų poreikių, kurie bus vis kitokie kiekvienu konkrečiu atveju. Tačiau muzikos panaudojimo privalumai dirbant su vaikais, patiriančiais elgesio ar kitų iššūkių (mokymosi sunkumų, kalbos sutrikimų ir t.t.), sudarytų tikrai ilgą sąrašą. Tarp privalumų galima paminėti: - Žinoma, kad muzika ugdo emocinį suvokimą bei skatina empatiją ir komunikaciją. - Padeda mokiniams susikurti ir išgyventi tarpusavio ryšio ir įgalinimo jausmą; - Padeda specialiųjų poreikių mokiniams išmokyti aktyviai dalyvauti veiklose tokiais būdais, kurie būtų daug platesni nei tik girdimieji ir vaizdiniai, tai yra, tokie, kurie pasitelkiami įprastuose užsiėmimuose; - Atsižvelgus į aukščiau išvardintą informaciją, muzika palengvintas ar muzikos lydimas mokymasis yra toks efektyvus todėl, kad muzika yra daugiajutiminė patirtis – tai yra kinestetika, klausa ir rega. Tokiu būdu muzikinis lavinimas yra viso kūno patirtis; - Daugeliui vaikų, kuriems kalbėjimas yra milžiniškas iššūkis, muzika atlieka pagrindinį vaidmenį, išnaikinantį barjerus žodinei raiškai; - Skirtingai nei kitą gaunamą informaciją, autizmo spektro vaikai muziką suvokia taip pat, kaip ir vaikai, neturintys tokių sutrikimų; todėl visų pirma gerėja jų kalbiniai ir socialiniai įgūdžiai (Sharda ir kt., 2018). Mokinių, patiriančių atmetimą dėl gabumo ar talento iššūkių ar tokio atmetimo pavojų, įtraukimo poreikiai. Šio pobūdžio užklasinė veikla mokiniams, susiduriantiems su atmetimo dėl gabumų ar talento pavojais, suteikia galimybę išreikšti save ir nebūti vertinamiems ar teisiamiems; iš jų nebūtų tyčiojama, prieš juos nebūtų smurtauja. Atėjimas į saugią ir priimančią edukacinę bendruomenę, kurioje būtų bendraamžiai ir vadovai, gabiems ar talentingiems vaikams padėtų dirbti su didesniu pasitikėjimu savimi bei praplėstų savo potencialą. Tokiems mokiniams galima pateikti papildomų užduočių ar vaidmenų, kurie paskatintų juos mąstyti ar veikiant padaryti kažką daugiau, nei likusioji grupė. Tie mokytojai, kurie imasi iššūkio organizuoti įtraukiasias muzikos dirbtuvėles, turėtų turėti omenyje, kad atvejai, kuomet konkretus vaikas susiduria tik su vienu iš aukščiau išvardintų iššūkių, yra labai reti. Tokie atvejai yra išimtys. Dažnu atveju šeimos, auginančios neįgalų vaiką, patiria didžiules finansines problemas (taigi, fizinius iššūkius lydi socioekonominiai iššūkiai), nes įvairios terapijos yra itin brangios, o, be to, pajamos gali šeimai pelnyti ne abu tėvai, o tik vienas iš jų. Daugelis šeimų su vaikais, patiriančiais iššūkių, yra tokios, kur vaikus augina tik vienas iš tėvų ir t.t. Tad atsiliepti į visus poreikius ir pageidavimus nėra lengva, tačiau kuo arčiau tikslo priartėjama, tuo didesnis pasitenkinimas atsiranda. 2. Dirbtuvėlės patalpų prieinamumas ir tvarkingumas
--	--

Kuomet vaikų grupėje yra vaikų su specialiaisiais edukaciniais poreikiais, vadovas turi **užtikrinti, kad patalpa būtų prieinama ir tvarkinga** tam, kad būtų užtikrintas ir saugumas, ir kuo geresni veiklos rezultatai. Kadangi prieinamumas turi būti ne tik fizinis, vadovui užsiėmimus reikia rengti taip, kad:

- būtų užuominų ir pakartojimų, kad užtvirtinti mokinių su įvairaus pobūdžio mokymosi negalias įsiminimą ir suvokimą
- naudoti trumpas sekas, rinktis vis kitas veiklas
- pateikti medžiagą daugiajutiminiu būdu
- pasiūlyti veiklų įvairovę, kurią būtų galima panaudoti, kad padėti mokiniams, pasižymintiems įvairiais neurologiniais sutrikimais tam, kad jie galėtų kontroliuoti savo impulsyvius atsakus, išliktų orientuoti į tikslą bei sugebėtų atsispirti blaškantiems faktoriams

Apibendrinus, vadovui reikia užsitikrinti, kad mokiniai patenkintų savo fizinius ir psichologinius poreikius, kad jie priklauso grupei, galėtų pasirinkti, pasismaginti ir išreikšti save kuomet jais pasirūpinama muzikinės dirbtuvėlės užsiėmime.

Fazė II: Tikrosios muzikos dirbtuvėlės

1. Užsiėmimams prasidėjus, svarbu išlaikyti jų reguliarumą, grupės dydį bei sudėtį (nuo 8 iki 12 vaikų; nariai nesikeičia), užsiėmimų trukmę bei tą pačią savaitės dieną. Pradėkite kiekvieną užsiėmimą susėdami ratu, kad visi pasidalintų emocijomis kaip jaučiasi ir pasipasakotų, ar nebuvo kokių nors trikdančių įvykių, kurie būtų galėję paveikti jų dėmesį bei pasirodymo lygį užsiėmimo metu.

2. Prieš prasidedant kiekvienam užsiėmimui, pasižiūrėkite, kokių jums reikia medžiagų ir įrangos, patikrinkite, ar muzikinė įranga paruošta ir veikia (mikrofonai, garsiakalbiai, klavišiniai, mušamieji), ar jums ar jūsų mokiniams reikalinga kokia nors speciali apranga, makiažas, taigi, ar turite viską, ko jums reikia: pavyzdžiui, jei gaminsite koliažą, ar turite segtukų, piešimo įrankių, popieriaus, žirklių, klijų ir t.t.)

3. Priklausomai nuo dienos temos bei iš anksto nustatyto dirbtuvėlių tvarkaraščio, atlikite suplanuotus pratimus, žaidimus ar veiklas.

Mintys veikloms/žaidimams:

Muzikos piešimas – vadovas parengia muzikinį kūrinį, kurio bus klausomasi. Vadovas paprašo, kad vaikai pieštų besiklausydami muzikos. Reikia bloknotų, spalvotų pieštukų, kreidelių ar akvarelės.

Muzika ir pasaulio muzikiniai instrumentai – vadovas paruošia pasirinktos šalies ar pasaulio regiono muzikinių kūrinių ir tradicinių šokių bei gauna kokį nors tenykštį instrumentą, kurį atsineša į užsiėmimą, kad ir mokiniai galėtų išbandyti. Pavyzdžiui, jei tema yra Peru muzika ir muzikiniai instrumentai, mokytojas gali pabandyti gauti tikrą čarango, kad

jį parodytų bei duoti pasiklaudyti, kaip vietiniai Peru gyventojai juo groja. Pavyzdžiui, jei yra mokinys iš Bulgarijos, užsienio šalyje susiduriantis su kultūriniais sunkumais, vadovas gali suteikti dūdmaišį ar smuiko tipo instrumentą, vadinamą *gadulka*.

Veikla, orientuota į metų laiką ir renginį – vadovas organizuoja dirbtuvėles, kurių pagrindinės temos yra susijusios su dabartinio metų laiko specifika, švietimo programa bei svarbiais renginiais, kuriais garsėja tas regionas ar šalis; pavyzdžiui, prieš Kalėdas mokiniai iliustruoja, dainuoja Kalėdines dainas, atlieka melodijas, šoka specifinius šokiui ir rengia kalėdinius koncertus.

Kultūrinis kalendorius – klasėje, pasižyminčioje kultūrine įvairove, mokytoja(s) gali sukurti margą kultūrinį kalendorių, į kurį bus surašytos šventės bei svarbios šventinės datos visų gimtųjų kraštų ir valstybių, kurių atstovai (ar religijų išpažinėjai) yra toks klasės nariai. Naudojantis šiuo kalendoriumi, mokiniams, „kurių šventės yra pažymimos“, galima paskirti užduotį pademonstruoti jas mokykloje – tai puikiai pavyksta 4 ar 5 klasėje bei vėlesniame amžiuje. Jei pavyktų sulaukti tėvų dėmesio, tai dar labiau sustiprintų įtraukimo atmosferą, nes į mokyklos bendruomenės veiklas būtų įtraukta dar viena karta.

Garsių muzikantų, susidūrusių su įvairiais iššūkiais, istorijos ir šedevrai – vadovas gali paruošti medžiagą – įdomesnius faktus, gyvenimo istorijas bei gyvenimo pavyzdžius įvairių muzikinių genijų, susidūrusių su įvairaus pobūdžio iššūkiais (elgesio, fiziniiais, kognityviniais). Tarp naudotinių pavyzdžių galima paminėti šiuos:

- Pavyzdinės asmenybės su fizine negalia: Itzhak Perlman, smuikininkas; Thomas Quastoff, bosas-baritonas; Ronan Tynan, tenoras; Leon Fleisher, pianistas.
- Pavyzdinės asmenybės su jutimine negalia: Dame Evelyn Glennie, Stevie Wonder, Ray Charles, Andrea Bocelli, Brian Wilson.
- Pavyzdinės asmenybės autistai: kompozitoriai Donna Williams, Hikari Oe bei atlikėjai Thristan „Tum-Tum“ Mendoza ir Glenn Gould.
- Pavyzdinės asmenybės su emociniais elgesio sutrikimais: John Ogdon, vertingų apdovanojimų iškovojęs pianistas, tapęs 1981 metų BBC filmo tema, kuomet pagal jo asmenybę buvo sukurtas veikėjas virtuozas, kuris palaipsniui pralaimėjo kovą psichinei ligai ir maniaginei depresijai; Charles „Buddy“ Bolden, Thelonious Monk ir Jaco Pastorius, puikus pianistas ir pedagogas Vladimir Horowitz, kentėjęs nuo psichosomatinės ligos.
- Pavyzdinės asmenybės, kentėjusios nuo mokymosi sutrikimų bei dėmesio stokos: dviejų sričių genijus Albertas Einšteinas, mokslininkas, pakeitęs pasaulį su savo reliatyvumo teorija, kuris dar buvo ir aistringas muzikantas bei daug pasiekęs

	smuikininkas. Konkrečių įgūdžių vystymo užsiėmimai, kurie yra naudingi daugeliu atvejų, galėtų pasitelkti įvairų lavinimą, pavyzdžiui, dainas (grojimą, dainavimą, šokį). Tai sustiprintų specifinių įgūdžių lavinimą, arba vaikai išmokytų sąvokų, visa grupė jaustųsi pozityviau, būtų puikios nuotaikos dirbti ir pasismaginti. Tam reikėtų, kad vadovas parinktų kūrybinių, remdamasis asmeniniais edukaciniais planais vaikų, turinčių specialiųjų edukacinių poreikių. Tačiau reikia taip pat atsižvelgti ir į likusiąją grupę, nes ir jiems reikia naujų iššūkių ugdyti įgūdžius bei gauti naujų patirčių. Nesvarbu, kokius konkrečius įgūdžius ugdytų konkretus užsiėmimas (ypač jei šie įgūdžiai specialiųjų poreikių mokiniams būtų problematiški), muzikinis/ritminis intelektas iš esmės yra kertinis. Tokia veikla patinka visiems. Taigi, visi užsiėmimai bus patrauklūs, taigi, visiems dalyviams užsiėmimai bus ne tik patrauklūs, bet ir įkvepiantys. 4. Kiekvienas užsiėmimas turėtų baigtis su baigiamojo grįžamojo ryšio veikla, kurios metu kiekvienas mokinys galėtų pasipasakoti, kaip ji(s) jaučiasi tuo konkrečiu momentu ir palyginti su savijauta užsiėmimo pradžioje. Vadovas turėtų užsirašyti ar kitaip užregistruoti kokių komentarus ir jiems pateikti tolesnių klausimų – pavyzdžiui, kas jiems patiko labiausiai, ką jie norėtų pakartoti ir ką praleisti.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	<i>Muzika – techninės priemonės bei muzikiniai pasirodymai/sedevrai (garso ir vaizdo įrašai), kuriuos galima panaudoti klausymui, šokiui, dainavimui/grojimui;</i> <i>Mikrofonai ir muzikos aparatūra; klaviatūra, vaikiški mušamieji instrumentai;</i> <i>Popierius piešimui, spalvoti pieštukai, kreidelės ar akvarelė.</i> <i>Šokiui tinkami batai ir rūbai;</i> <i>Kostiumai, specialūs instrumentai daugiakultūrinei veiklai.</i>
VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu jis buvo pasiektas?) • Kokiu mastu į šias muzikos dirbtuvėles buvo įtraukti mokiniai, susiduriantys su įvairiais iššūkiais? • Kokie požiūrio bei santykių su aplinkiniais pokyčiai pastebimi tarp mokinių, susiduriančių su įvairiais iššūkiais? • Kokių pokyčių vaidyboje bei tobulėjime moksle galima pastebėti mokiniuose, susiduriančiuose su įvairiais pokyčiais?
ŠALTINIS	InCrea+ geroji praktika “Music atelier”, kurią sukūrė Galina Karadzhova, Nacionalinės vidurinės mokyklos “Sofia” muzikos mokytoja: galina.m.karadjova@gmail.com Sharda, M., Tuerk, C., Chowdhury, R. et al. Music improves social communication and auditory–motor connectivity in children with autism. Transl Psychiatry 8, 231 (2018). https://doi.org/10.1038/s41398-018-0287-3

	Sobol, Elise S. (2001) <i>An Attitude and an Approach for Teaching Music to Special Learners</i> , MENC and Rowman & Littlefield Education
--	--

VEIKLA 4: Suvenyras “Kalėdinis žaisliukas”.

PAVADINIMAS	Konstruktinių medžiagų interjero detalė. Pamokos tema – suvenyras “Kalėdinis žaisliukas”.
VEIKLOS TIKSLAS	In the class of spatial expression, 13 students take part. The topic of the class is discussed, the sequence of work is determined, technical performance and the combination (compatibility) of decorative elements is overviewed. Aim: into the process of purposeful creative artistic manifestation denoted by correct technical implementation, to involve a student with special needs who shall be assisted by his classmate sitting at the same desk as their relationship is fairly good. The student is extremely withdrawn and sensitive, his interaction with classmates is extremely limited. The principle of mutual assistance and cooperation was used. Behavioural and social skills were developed. Criterion of success: positive work when being aware of the sequence of work and the nuances of technical performance.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Elgesio, socialiniai išūkiai.
MENO SRITIS	Erdvinė raiška Rankdarbiai
TRUKMĖ	45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1 žingsnis - sukurti 2 kalėdinio žaisliuko eskizus; 2 žingsnis - pasirinkti patį įdomiausią ir tinkamiausią (techniškai atlikti) eskizą; 3 žingsnis - techniškai išpildyti užduotį (padedant ir patariant suolo draugui); 4 žingsnis - pritaikyti puošybinį elementą (žėrinčio akcento derinimas); 5 žingsnis – darbelio aptarimas (pavyko ar ne, ką norėčiau keisti).
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Medžiagos - kartonas, lininė virvutė (špagatas). Papildomi ištekliai – liniuotė, pieštukas, teptukas, klijai, žirklys.
VERTINIMAS	Veiklos tikslai buvo pasiekti: 1.Sėkmingas darbas, padedant suolo draugui pasiteisino. Spec. poreikių turintis mokinys, galėdamas pasitarti, labiau pasitikėjo savimi ir savo gebėjimais. 2.Ugdomi bendradarbiavimo, pasitikėjimo, savarankiškumo įgūdžiai. 3.Formuojasi “Aš galiu”, “Man pavyks” nuostatos. Dėmesys buvo sutelktas į kūrybinio ir techninio darbo atlikimo pozityvumą.

Iššūkis įtraukumui: GABUMAI

VEIKLA 1: Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje

PAVADINIMAS	Dangaus vaizdavimas menininkų kūryboje
VEIKLOS TIKSLAS	Mokiniai ugdymosi procese susiduria su daugybe iššūkių. Klasėje turi bendrauti su bendraklasiais, kurie neretai yra labai skirtingo charakterio, gali turėti skirtingą lygį kultūrine, socialine(bendravimo), kognityvine, socioekonominė elgesio prasme. Gali būti labai talentingi arba negabūs kurioje nors meno ar kitos veiklos srityje. Skirtingų emocijų, charakterių bendraklasiai ir vaikai turintys spec. poreikių atlikdami ilgalaikį pamokų ciklo projektinį darbą, rengdami pristatymą, turi galimybę bendrauti, tartis, dalintis komandinio darbo funkcijomis pagal gebėjimus, turi galimybę teorinę ir kūrybinę užduoties dalį atlikti pasirinktoje dailės šakoje. Tai stiprina pozityvumą, plečia kultūrinį- meninį suvokimą. Dažnai pagal charakterį, nuotaiką perteikia, išlieja emocijas kurdami, lavina savo kognityvinius, elgesio, socialinius įgūdžius.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Kognityviniai, gabūs, socialiniai ir ekonominiai, elgesio, socialiniai ir kultūriniai iššūkiai.
MENO SRITIS	Dailė: piešimas, tapyba, grafika, skulptūra.
TRUKMĖ	8 pamokos
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	1. Dailėtyrinė užduotis: pagal PowerPoint pateiktą išanalizavus dailininkų kūriniuose (pvz.: V. Van Gogas, Klodas Monė, M. K. Čiurlionis...) dangaus vaizdavimą, aptariama dangaus reikšmė turinio, nuotaikos perteikimui, pasirinktuose vaizduojamosios dailės kūriniuose: tapyboje, grafikoje, skulptūroje. Aptariamos atlikimo technikos, braižas ir t.t. 2. Raiškos užduotis: Peržiūrėjus pavyzdžius ir išnagrinėjus dangaus vaizdavimo technikų įvairovę tapybos, grafikos, skulptūros įvairių laikų menininkų kūriniuose, surinkus savo pavyzdžius, - atlikti tris kūrybinius darbus vaizduojančius dangų: nutapyti dangų, atlikti grafikos techniką, sukurti erdvinį objektą- skulptūrą, laisvai pasirenkant priemones. Sukaupią informaciją, kūrybinio proceso ir baigtų kūrybinių darbų foto naudoti, aptarti kuriamame pristatyme -PowerPoint ar Prezi pateiktyje. 3. Pateikiamos sąlygos: kuriamos komandos, pasiskirstoma, dalinamasi funkcijomis. 4. Vertinamas komandinio darbo rezultatas - pristatymas PowerPoint ar Prezi pateiktyje. Joje turi būti parinkti ir aptarti, pakomentuoti pavyzdžiai, sukurta ne mažiau kaip trys kūriniai vaizduojantys dangų skirtingose vaizduojamosios dailės šakose:

	tapyboje, grafikoje, skulptūroje, pakomentuota, trumpai apibūdinta technika, emocija, kokiais būdais perteikta, kurių meninkų kūryba interpretuota. Kūrybinių darbų autoriai apibūdina savo emociją, patirtį, kas patiko ir t.t. 5. Vertinamas balais užduoties dalių informatyvumas, gali būti vertinamas pateikties apipavidalinimas, pristatymo sklandumas ir t.t. (Komandos nariai dalijasi patirtimis, įspūdžiais,)
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI IŠTEKLIAI	Kompiuteriai Dailės reikmenys
VERTINIMAS	• Atliekant šį projektą buvo siekiama, kad mokiniai dirbdami komandoje atskleistų savo gebėjimus sau priimtinausioje veikloje, pasitardami ir bendraudami pasidalintų atsakomybe. Socialiniai (bendravimo), socioekonominiai įgūdžiai. Renkat informaciją, atliekant kūrybines užduotis dalis mokinių, patys to nesuprasdami, pasirinko kūrinių pavyzdžius, pagal savo emocinę būseną. Komentuodami, interpretuodami išliejo savo emocijas, atskleidė savo charakterį-tarsi prisistatė klasei, patobulino, papildė komunikavimą. • Dalyvaujant komandoje turėjo galimybę atskleisti savo įgūdžius ir kūrybingumą patinkančiose veiklose kitiems komandos nariams. Sumažėjo atskirtis tarp mokinių. • Atsižvelgiant į skirtingus mokinių poreikius, nevienodą jų psichofizinę brandą, įvairius žinių ir gebėjimų lygmenis, manau, užduotis tyrinėjant meno kūrinius visiems praplėtė akiratį, mokiniai jautėsi galintys save išreikšti vaizduojant skirtingą dangų, renkant, pristatant informaciją. Ši meno forma padėjo jaustis įtrauktam. Nes dėmesys buvo sutelktas ne tik į gebėjimus, bet ir pozityvumą.
Šaltiniai	//

VEIKLA 2: Didaktiniai žaidimai

PAVADINIMAS	Didaktiniai žaidimai
VEIKLOS TIKSLAS	Mokinys turintis socialinių-emocinių sunkumų, nedrąsus, bijo pradėti darbą.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	kultūriniai, socialiniai(bendravimo), fiziniai (fizinė negalia), kognityviniai, socioekonominiai, talentas,gabūs vaikai, elgesio.
MENO SRITIS	Tapyba
TRUKMĖ	45 minutės, 1 pamoka

VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Mene gyvenimišką turinį galima išreikšti tik per emocijas, tik per jas galima suvokti meno kūrinys slypinčias paslaptis. Darbas porose. Piešimas pagal kito pasakojimą. Pasakojantis mokinys galėjo naudotis mokytojo paruoštu planu. Mokytojas aktyviai bendradarbiauja su mokiniais.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI IŠTEKLIAI	Tapybos priemonės: Guašas, teptukai
VERTINIMAS	4. Kurie iš įgūdžių buvo ugdomi/palaikomi šia veikla? Skatinamas klausymasis, sukaupimas, lavinama vaizduotė, kalbiniai įgūdžiai, mokomasi bendravimo kultūros, skatinama aktyviai veikti 5. Ar veiklos tikslai buvo pasiekti? Jei ne, paaiškinkite Taip, mokinys buvo aktyvus, tapė tai, kas jam pasakojama 6. Ar dėmesys buvo sutelktas į gebėjimus ir pozityvumą? Dėmesys sutelktas į pozityvumą, šio metodo svarbiausias uždavinys - kad mokinys nebijotų pradėti kurti.
Šaltiniai	https://www.vilniausppt.lt/wp-content/uploads/2021/04/Tinkamiausi%C5%B3-metod%C5%B3-taikymas.pdf

VEIKLA 3: Keramikos dirbtuvėlė

PAVADINIMAS	Keramikos dirbtuvėlė
TIKSLAS	Pagerintas įtraukumas mokinių, patiriančių įvairius iššūkius, pasitelkiant veiklas, paremtas darbu su moliu bei keraminių meno kūrinių apipavidalinimas.
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	Reguliariai besikartojanti kasmenesinė maždaug 120 minučių trukmės veikla. Į šią trukmę neįskaičiuotas pasirengimui būtinas laikas ar baigtų darbų iškepimas.
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Fazė I: Pasirengimas 1. Grupių sudarymas bei jų narių poreikių ir pageidavimų įvertinimas Keramikos vadovas turėtų peržvelgti užsiregistravusių mokinių paraiškas ir sudaryti grupes nuo 6 iki 12 mokinių. Nebūtina, kad ta pati grupė išliktų mėnesį po mėnesio, tačiau vadovui turėtų būti žinoma, kad reikia priminti darbo su moliu pagrindus kiekvieną kartą, kai grupėje yra naujų narių, arba šią užduotį galima priskirti mokiniams, kurie jau yra patyrę

darbo su moliu srityje ir gaminę keramikos meno kūrinius. Šios veiklos įtraukumą galima svarstyti dviem aspektais: sukuriama sąlyga, kad dirbtuvėlę padaryti prieinamą bet kokio gebėjimų lygio bei meninės patirties dalyviams, kur būtų imamasi temų, susijusių su įtraukumu, kurias pateiktų vadovas ir kurios būtų aptariamose darbo su dalyviais procese.

Grupės kito mėnesio užsiėmimui sudarymas turėtų įvykti gerokai iš anksto tam, kad vadovas suprastų, su kokiais iššūkiais gali tekti susidurti, kam pasiruošti bei parinkti temą, kuri taps pagrindine mokinių darbo tema kito užsiėmimo metu. Vadovas, bendradarbiaudamas su kitais mokyklos mokytojais, gali pasiūlyti įtraukti konkrečius mokinius, susiduriančius su tam tikrais iššūkiais, ir tie iššūkiai gali tapti centriniu būsimos veiklos ir tolesnio darbo (kūrinio sukūrimo) aspektu – šiuos kūrinius galima viešai rodyti mokyklos bendruomenei bei juos aptarti. Grupės poreikiai, pageidavimai ir gebėjimai bus kiekvieno nario asmeninių poreikių, pageidavimų ir gebėjimų kolektyvinis atstovavimas.

2. Užsiėmimų plano parengimas bei logistika

Priklausomai nuo grupės pobūdžio, mokytojas gali jau pradėti rengti **užsiėmimų planą keramikos dirbtuvėlėms** bei sąrašą kiekvienam užsiėmimui **reikalingų medžiagų ir įrangos**, kuriais reikės pasirūpinti. Kartais gali būti labai patogu gauti pagalbininką tam, kad geriau stebėti procesą, padėti vaikams, kuriems gali prireikti pagalbos bei baigti veiklą vertinimu. Jei yra tokių mokinių, kurie ypač mėgsta šios meno srities veiklą (ir **ypač** jei yra tokių specialiųjų poreikių mokinių), juos reiktų kviesti ir į tolesnius kitų mėnesių užsiėmimus, kad jie pabūtų pagalbininko padėjėjai ir naujokų bendraamžiai mokytojai.

Siekiant užtikrinti **socioekonominį įtraukumą**, reikia, kad mokykla suteiktų visas medžiagas, pagalbininką bei reikalingas sąlygas, kurios būtinos, kad grupės darbas vyktų sklandžiai ir sėkmingai ir nebūtų pertrauktas. Jei būtų parodytas išskirtinis susidomėjimas pasirinktu veiklos tipu, tam, kad užtikrintų socioekonominį įtraukumą, mokykla neturėtų sudaryti jokių prieigos barjerų mokiniams, kurie apskritai gyvenime susiduria su šiuo iššūkiu, ypač jei galėtų atsitikti taip, kad šie mokiniai dėl kažkokių priežasčių negalėtų gauti galimybės ar leidimo dalyvauti kitose panašiose veiklose už mokyklos ribų. Vienas iš sprendimų gali būti daugiau nei vienos grupės sudarymas. Dar vienas sprendimas sudarant kito mėnesio grupę yra gerai pasitarti su auklėtojais, puikiai pažįstančiais savo ugdytinius bei jų problemas.

Menas yra universali kalba, ir todėl jis gali būti ypač naudingas padedant mokiniams, susiduriantiems su **kultūriniu atmetimu** (tai vaikai iš mažumų grupių, vaikai, nemokantys vietinės kalbos, kilę iš kitos šalies ar išpažįstantys kitą religiją). Kuomet grupėje yra tokių mokinių, mokytojui teks išeiti iš savo kultūrinio suvokimo komforto zonos bei praplėsti savo

žinias ir įgūdžius, kad įgytų geresnį suvokimą apie mokinio atstovaujamą kultūrą bei pradėtų ją vertinti. Jei yra kalbinių problemų, tokiu atveju pagalbininkas gali pasikviesti ir kokią kitą labiau patyrusį ar vyresnį mokinį, kuris padėtų išversti pagrindines nuorodas apie dirbtuvėlę bei tiksliai jos veiklą ir procesus, kurie vyks. Tokiu būdu toks mokinys pirmojo užsiėmimo metu tampa tarytum vertėjas. Pagalbininkui gali tekti patyrinti šių mokinių kultūrą ir įtraukti kokią nors užduotį, kuri būtų tai kultūrai aktuali – pavyzdžiui, apie tradicijas, lankytinas vietas, religijos elementus ir t.t. Jei tokia veikla tinkamai paaiškinama ir surengiama kartu su šiuo mokiniu, jį galima pasikviesti, kad šis mokinys paaiškintų kitiems, kas bus daroma.

Mokinių, susiduriančių su ar galinčių atsidurti susidūrimo su **atmetimu dėl fizinių iššūkių** poreikius įtraukumą reikėtų užtikrinti parenkant jiems pasiekiamas veiklos vietas, teikiant paramą bei papildomas nuorodas (esant poreikiui). Tai aktualu ir kuomet jie kuria keramikos meną, o pasiekiamas, sukūrus sistemą taisyklių ar bent jau užuominų, kurios užtikrintų mokymąsi, meninių patirčių kaupimą bei pasitikėjimo savimi ir savivertės ugdymą. Reikalinga parama ir užuominų sistema apsprendžiama asmeniškai. Ji priklauso nuo kiekvieno konkretaus moksleivio bei nuo grupės kaip visumos.

Kognityviniai iššūkiai, su kuriais susiduria ar potencialiai gali susidurti mokiniai. Kinestetinė veikla iš tikrųjų sukuria palankias sąlygas su kognityviniais iššūkiais susiduriančių mokinių įtraukimui, ir menų kalba itin padeda palengvinti raišką. Be to, kinestetinis mokymasis sustiprina kritinį mąstymą bei analitinius įgūdžius per eksperimentavimą ir prisideda prie sveiko smegenų funkcionavimo. „Vis gausėja neuromokslo įrodymų apie tai, kokią naudą judėjimas bei fizinė veikla teikia pažinimui. Neurologinį judėjimo poveikį smegenims galima suvokti trim lygiais: išaugusi vaskuliarizacija >> daugiau deguonies ir gliukozės patenka į smegenis >> sustiprėjusi smegenų veikla. Neuromediatirijų išskyrimas bei BDNF yra palankūs neurogenezei, atminčiai, dėmesio kokybei bei motyvacijai. Kuriasi sudėtingos su judėjimu susijusios neuronų grandinės bei užsimezga jų tarpusavio ryšiai su smegenų vykdomosiomis funkcijomis (Doherty & Miravalles, 2019).

Jei yra poreikis paaiškinti sukurto darbo prasmę ir jei dalyvis nėra itin pasitikintis savo kalbėjimo įgūdžiais ar atsisako pakalbėti dėl kokios nors priežasties, galima paklausti likusiųjų dalyvių nuomonės, kaip jie supranta, kas yra pavaizduota ar išreikšta. Šią nuomonę galima perteikti tiek žodžiu, tiek ir suvaidinant. Keramikos kūrinio autorius gali sutikti ar išreikšti kokią nors emociją, reaguodamas į kitų dalyvių aiškinimą ir komentarus, ir tai gali šiam dalyviui įsiteikti pasitikėjimo savimi ir komforto jausmo, kurio šiam dalyviui reikia pasisakyti ir tokiu būdu prisistatyti.

Mokinių, susiduriančių ar esančių pavojuje susidurti su **atmetimu dėl**

elgesio iššūkių, įtraukumui būtinas ypatingas dėmesys, o vadovas turi specialiai pasiruošti. Pasiruošimui galima naudotis gairėmis, pateiktomis elgesio iššūkių skyrelyje. Taigi, vadovas ir pagalbininkas turi būti pasiruošę atskirą vietą, kur gali tekti perkelti mokinį, susiduriančią su elgesio problemomis jei įsiliepsnotų emocijos ir tokiam mokiniui atsirastų poreikis atsiriboti nuo grupės. Tad pagalbininkas darbai yra gyvybiškai būtinas.

Mokinių, susiduriančių ar esančių pavojuje susidurti su **atmetimu dėl gabumo ar talento iššūkių**, kaip ir beveik visais kitais atmetimo atvejais, problemos sprendimas, kaip ir beveik visais kitais atvejais, apima poveikį daug platesnėje erdvėje nei toji, kurią siekiama apimti užklasinų veiklų kontekste. Štai ką gali pasiūlyti užklasinė veikla:

- Saugi ir paramą teikianti aplinka, kurioje nebūtų išankstinių nuostatų, smurto ir patyčių. Galima taikyti įvairius socialinius scenarijus, kad kurti dalyvių pasitikėjimą savimi, leisti jiems daryti „klaidas“ bei pasitobulinti įgūdžius.

- Sukurti draugų tinklą, kuriame kiekvienas būtų savimi pasitikintis ir savo galiomis galintis pasinaudoti narys, o naujai atrasti ar sustiprinti gebėjimai galėtų būti plėtojami dar toliau. Šis draugų tinklas gali būti veiklose dalyvauja klasė ar mokyklos mokinių grupė (nebūtinai iš tos pačios klasės). Kaip jau buvo minėta, talentingiesiems ir gabiesiems vaikams galima duoti papildomų užduočių ar vaidmenų, kurie jiems taptų iššūkiu mąstyti ir padaryti daugiau, neri likusioji grupės dalis. Jei vadovas tikslingai akcentuos mokymąsi mokytis bei asmeninės veiklos organizavimo įgūdžius ir tikslingai juos puoselės dirbdamas su talentingiausiais ir gabiausiais mokiniais, vadovas gali įgalinti juos taikyti tokias technikas visose jų veikimo srityse, o tarp jų ir mokykloje, kur mokytojai įprastai neturi galimybės suteikti adekvačios ugdymo paramos.

Apibendrinus, kaip ir bet kurioje kitoje meninėje veikloje, keramikos dirbtuvėlės vadovui reikia užtikrinti, kad užsiėmimo metu būtų patenkinti fiziniai mokinių poreikiai, psichologinis poreikis, kad mokinys priklausytų bendruomenei, kad galima rinktis, pasismaginti ir išreikšti save.

Fazė II: Tikroji keramikos dirbtuvėlė

1. Pirmiausiai apsispręskite dėl tikslios užduoties temos. Kaip jau buvo minėta, patys mokiniai gali siūlyti mintis ir temas, kurias galima aptarti diskusijose prieš dirbtuvėlių rengimą. Sudarykite nuorodų sąrašą, kurias duosite dalyviams, nes jiems reikia laiko pasirėngimui, ypač tais atvejais, kai jie susiduria su mokymosi sunkumais bei su tais mokiniais, kurie pasižymi kokia nors jutimine negalia. Pateikiamoms temoms ribų iš esmės nėra, nes raiškiojo meno instrumentais perteikti galima iš esmės bet ką. Tai gali būti „šeima“, „kur einy, kai liūdna“, „pas ką einu, kai liūdna“, „kokį save įsivaizduoju po 20 metų“, „kas gyvenime svarbu“ ir t.t.

2. Užsiėmimo dieną paruoškite patalpą – pasiruoškite molį, padenkite stalą, paruoškite darbo erdves, įrankius sudėkite į stalo centrą, kad visi

	galėtų juos pasiekti. Jei reikia, atsižvelkite į konkrečių mokinių fizinius poreikius. 3. Priimkite dalyvius. Pakvieskite atsisėsti prie darbo stalo. Jei yra mokinių su specialiaisiais poreikiais, leiskite jiems užimti jų mėgstamas vietas. 4. Paaiškinkite mokiniams darbo su moliu principus. Jei kursite kompoziciją, kurią ketinate pakabinti ant sienos, įspėkite mokinius, kad ji neturėtų būti plonesnė nei centimetras, nes kitu atveju gali sudužti kepančią. Taip pat paaiškinkite, kad jei prie molinio kūrinio reikia pridėti papildomų elementų, reikia naudoti papildomo vandens bei tvirtai pritvirtinti prie pagrindo, kad nesulūžtų ar nenukristų kepančią ar jau iškepus galutinį gaminį. 5. Darbo metu judėkite po patalpą, ir jei kokiems nors dalyviui reikia paramos ar matote, kad nesiseka, gražiai atsiliepkite apie jų idėjas. 6. Grupei dirbant, su plepesniais moksleiviais (nes neišvengiamai yra tokių, kurie susitelkia į darbą ir tyli) aptarkite klausimus apie kitų užsiėmimų temas. Bandykite išprovokuoti minčių ir išgirsti mąstymą; nebandykite nukreipti jų darbo ir paveikti raiškos pasirinkimo galimybių. Leiskite patiems dalyviams prieiti prie vertingų išvadų ir įsikiškite tik tais atvejais, kuomet pamatote, kad procesas jų neveda prie tokių išvadų priėjimo. 7. Užsiėmimo pabaigoje palikite kiekvienam dalyviui po porą minučių, kad jie paaiškintų, ką sukūrė ir kodėl. 8. Kuomet dalyviai jau bus išėję, vadovas gali sudėti kūrinius į krosnį. Kol darbai kepa, galima susitvarkyti kambarį – vienam, su mokinio ar kokio nors pagalbininko pagalba, trumpai aprašyti dirbtuvėlę, parašant ir esminius dalyvių baigiamųjų kalbų aspektus. Jei įmanoma, veiklą bei kalbas filmuokite ir sukurkite trumpą įrašą, kuris atskleistų procesą ir jo baigtis. Įrašą galima įkelti į mokyklos svetainę ar facebook puslapį, tokiu būdu pareklamuojant veiklą bei pritraukiant naujų dalyvių.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	<i>Molis – jo kiekis priklauso nuo dalyvių ir užduočių skaičiui, pavyzdžiui, jei 12 dalyvių dirba su A4 formato lapo projektais, turėtų užtekti 30 kilogramų molio.</i> <i>Siūlas ar panašus būdas, kad atpjauti molio gabalus.</i> <i>Įrankiai – plaktukai moliui lyginti, peiliai raižymui, atvaizdų formavimui ir atvaizdams.</i> <i>Prijuostėlės visiems dalyviams.</i> <i>Dubenys vandeniui.</i> <i>Darbo stalas(-i), prie kurio būtų pakankamai vietos kiekvienam dalyviui.</i> <i>Nailoninis dangalas stalui(-ams).</i> <i>Krosnelė iškepti keramikos kūrinius.</i>
VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: ar jis buvo pasiektas? Kokiu mastu?) • Kokiu mastu mokiniai, susiduriantys su įvairiais iššūkiais, įsitraukė į keramikos dirbtuvėles? • Kokius pastebėjote elgesio ir santykių pokyčius, kuriuos pastebėjote mokiniuose, susiduriančiuose su bet kokiais iškart pastebimais ar tiesiogiai nepastebimais iššūkiais? • Kokius vaidybos ar ugdymosi pažangos pokyčius pastebėjote

	mokiniuose, susiduriančiuose su įvairiais iššūkiais?
ŠALTINIAI	Doherty, A. and Miravalles, A. F. (2019) <i>Physical Activity and Cognition: Inseparable in the Classroom</i> , MINI REVIEW article, https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00105

VEIKLA 4: Ką reiškia būti gabiam?

PAVADINIMAS	Ką reiškia būti gabiam?
VEIKLOS TIKSLAS	Šios veiklos tikslas yra empatiškai pažvelgti į talentingo žmogaus gyvenimą ir pabandyti kūrybingai perteikti surinktą informaciją. Grupės mokiniai bendradarbiauja rinkdami informaciją ir ją dalindamiesi. Visi mokiniai dalyvauja užsiėmime.
SPRENDŽIAMO ĮTRAUKUMO IŠŠŪKIAI	<i>Gabumas</i>
MENO SRITIS	Meno istorija, koliažas
TRUKMĖ	3 x 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Pamoka 1 (45 minutės): Mokytoja(s) pasiruošia informaciją apie keletą garsių žmonių (tapytojų, poetų ir tt.), pvz., Čarlzas Darvinas, Tomas Edisonas, Albertas Einšteinas, Vivaldis, Mocartas, Vincentas van Gogas, Botičelis, Mikelandželas) ir trumpai juos pristato. Mokiniai suskirstomi grupėmis po 4-5 vaikus. Jie grupėse nusprendžia, kokį gabų žmogų jie pristatys klasei. Tuomet pasidalina darbus ir renka informaciją iš įvairių šaltinių. Pamoka 2. (45 minutės) Mokiniai dirba grupėse. Jie aptaria surinktą informaciją ir ima kurti koliažą. Pamoka 3. (45 minutės) Koliažų pristatymas. Diskusija. Apmąstymas. Kiekviena grupė pristato savo koliažą ir trumpai papasakoja apie savo pasirinktą asmenybę. Diskusija: Kas buvo sunkiausia? Kam sekėsi? Ką išmokote apie gabių žmonių gyvenimą?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Vadovo paruošta PPT skaidrių medžiaga Koliažo įrankiai: spalvoto popieriaus lapai, laikraščiai, žurnalai, nuotraukos iš interneto, klėjai, žirklys.

VERTINIMAS	(3 klausimai, susiję su TIKSLU: ar tikslas buvo pasiektas, ar ne? Kokiu mastu?) • Ar kiti žmonės gali suprasti gabiuosius ir rodyti jiems empatiją? • Kas buvo sunkiausia dirbant grupėje? • Kaip kūrybingumas padeda išreikšti savo asmenybę?
ŠALTINIAI	-

Iššūkis įtraukumui: TALENTAS

VEIKLA 1: Kūno baldai

PAVADINIMAS	Kūno baldai
VEIKLOS TIKSLAS	Bendrasis šios veiklos tikslas yra pasiekti kūno ir vaizdinių elementų integraciją bei, mokiniams to nepastebint, integruoti juos į grupę. Pagrindiniai sprendžiami iššūkiai yra šie: - Visų kūno ir erdvės galimybių tyrimas; - Prasmingo dramos epizodo sukūrimas Pagrindiniai tikslai yra šie: - Integracija; - Pozityvių santykių kūrimas; - Ugdyti sutarimo su kitais jausmą bei priimti kitus; - Padrąsinti kūno ir minčių raišką; - Vystyti grupės darną žaidžiant žaidimą, kur kiekvienam reikia kitų paramos; - Laikytis taisyklių, kad veikla vyktų kūrybingai. Šioje veikloje eksperimentuojama su kūno judesiais erdvėje arba laisvai, arba kaip nurodyta; erdviniai stimulai panaudojami kurti erdves bei plėtoti vaizduotę.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Talento, Socialinis
MENO SRITIS	Vaidybos menas
TRUKMĖ	40 minučių
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	- Ši veikla prasideda tuo, kad mokytojas padalintų mokinius į dvi grupes. Grupėje neturėtų būti daugiau nei 12 mokinių. - Mokytojas pasirūpina, kad kiekvienam mokiniui būtų pakankamai erdvės sukurti savo mintis apie baldus ir kad mokiniai konstruodami įsivaizduojamus baldus nesitrankytų vienas į kitą. Pasirūpinama mokinių saugumu šioje erdvėje. Sukuriama tinkama aplinka žmonėms gyventi namuose su šiais baldais. - Mokytoja(s) paprastai paaiškina veiklos taisykles bei pagrindinį tikslą. - Vyksta kūno ir vaizdinės raiškos elementų integracija. Taip mokiniai tampa vienos grupės dalyviais: - Viena grupė kuria baldus ir daiktus iš savo kūnų – tai gali būti asmeninis ar grupinis darbas. Kuomet visi grupės nariai jau sudarė baldus, baldai paskirstomi veiklos aplinkoje ir sudaromos erdvės, pavyzdžiui, miegamasis ir valgomasis. - Antroji grupė sukuria įsivaizduojamą gyvenimo tarp šių baldų apibūdinimą. Šis aprašas taip pat yra atspindys fizinės veiklos, įgyvendintos pirmajame etape. Antrosios grupės mokinių prašoma, kad jie įsivaizduotų ir apibūdintų, kas vyksta tame kambaryje, kas jame gyvena, kaip žmonės tuos baldus naudoja bei ką tie baldai mums sako apie šių žmonių gyvenimą.

	10. Baigiamosios instrukcijos Kokį tikslą suteikiate savo baldui? Ar žmonės gyvenantys tame name galėtų apsieiti be to baldo? Ar buvo gera dirbti kartu? Ar sugebėtumėte kartu įrengti visą namą?
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Lauke veikla vyksta ant saugaus paviršiaus ar žolės. Veikla viduje vyksta tuščiame kambaryje. Reikia tik patogių rūbų ir batų. Nereikia jokios įrangos.
VERTINIMAS	• Kokiu mastu dalyvavimas šioje veikloje sustiprina mokinių jausmą, kad jie yra išsitraukę į kolektyvą? • Kokiu mastu mokiniai pozityviai įsitraukia į veiklą ir joje dalyvauja? • Ar visi mokiniai pasidalino savo mintimis apie tai, kaip mums reikia kitų tam, kad galėtume gyventi bendruomenėje?
ŠALTINIS	https://off-book.pixel-online.org/files/guidelines/TG04/Body/Body_ENG.pdf

VEIKLA 2: Reikšmingojo savęs autoportretas

PAVADINIMAS	Reikšmingojo savęs AUTOPORTRETAS
VEIKLOS TIKSLAS	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai Autoportretai ir selfiai yra puiki mokymo galimybė. Visi mokiniai yra stiprūs ir galingi, ir į jų portretus reikia žiūrėti iš jų pačių perspektyvos, o ne remiantis neigiamais stereotipais, persmelkusiais visuomenę.
SPRENDŽIAMA ĮTRAUKUMO PROBLEMA	Talento, Socialiniai, Kultūriniai ir Socioekonominiai iššūkiai
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	50 minučių per dieną
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Diena 1: Portreto tyrimas Mokiniai įeina į klasę ir pamato tris autoportretus ant sienos, lentos ar stendo. Pasirinkite kokių nors nepakankamai atstovaujamų mažumų portretus, socialiai nuskriaustųjų portretus ar kažką panašaus. Ne didesnėse kaip 3 mokinių grupelėse paprašykite jų užrašyti tris dalykus, siejančius tuos portretus ir tris dalykus, kurie tuose portretuose yra skirtingi. Likusią pamokos dalį mokiniai dirba grupėse, tyrinėja nuotraukas ir užsirašo savo pastabas . Diena 2: Savęs apibūdinimas Įteikiame kiekvienam mokiniui lapelį su klausimais, paskatinančiais pagalvoti apie savo asmenybę: “Kokiu vienu žodžiu apibūdintum save?” “koks tavo mylimiausias rūbas?”

	“Kaip jautiesi, kai esi savo stichijoje”? Tuomet duokite jiems daugiau portretų, pavyzdžiui, parodykite vaizdo projektoriumi bei pasimokykite apie kertinius fotografijos dalykus – kompoziciją, išdėstymo tvarką, pritraukimą, harmoniją, erdvę ir paprastumą. Diena 3: Grotažymių kūrimas Trečiąją dieną mokiniai turi sukurti grotažymę juos dominančia politine tema. Grotažymių pavyzdžiai gali būti: #StopDomesticViolence, #IAmNotAStatistic, #BlackLivesMatter, ar #BuildBridgesNotWalls. Jie turi sukurti naują grotažymę. Tuomet reikia sudaryti planą, kaip nusifotografuoti, įskaitant rūbus, aplinką, foną, veido išraišką, pozą, atstumą nuo fotoaparato bei grotažymes, kurias jie panaudos. Diena 4: Vienas po kito mokiniai ima fotoaparataus ar telefonus ir, padedami draugų, padaro norimas nuotraukas. Diena 5: Nuotraukos rodomos skaitmeniniu formatu; aptariamos pasirinktos grotažymės bei įvaizdis. Nuotraukas galima rodyti ir mokyklos parodų erdvėje.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	3 spausdinti portretai ar selfiai Balto popieriaus lapai Fotoaparatas ar telefonas su šia funkcija Video projektorius
VERTINIMAS	• Ar kiekvienas mokinys sukūrė atvaizdą kažko, kas jam ar jai labai svarbu? • Ar kiekvienas mokinys trumpai papasakojo apie tai, kas svarbu jo(s) kūrinys, kitiems? • Kokiu mastu veikloje dalyvavę mokiniai pasijuto labiau įtraukti į kolektyvą? • Kokiu lygiu mokiniai pozityviai įsitraukė į veiklą ir joje dalyvavo? • Kiek naujo mokiniai sužinojo apie savo klasiokų gyvenimus? • Ar visi mokiniai dalyvavo pasidalindami mintimis apie tai, kuo unikalūs jie yra?
ŠALTINIS	https://www.davisart.com/sites/default/assets/File/high-school-art-students-break-stigmas-and-negative-stereotypes.pdf

VEIKLA 3: Paslėptosios pusės ieškojimas

PAVADINIMAS	<i>Paslėptosios pusės ieškojimas</i>
TIKSLAS	Dalyviai sužino apie kiekvieno stiprybes bei įvairius jų išraiškos būdus. Tokiu būdu jie išmoksta apie talento konceptą bei talentingų žmonių interesus ir aptinka juos netikėtose situacijose arba kovodami apie stereotipus.

	<i>Dirbama su iššūkiais įtraukumui: talentas (pagrindinis).</i> <i>Ugdomi XXI amžiaus įgūdžiai: Kritinis mąstymas; Kūrybinis mąstymas).</i>
MENO SRITIS	<i>Plastinis menas</i>
TRUKMĖ	2 užsiėmimai: 2h + 45 minutės
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Šiuolaikinė problema: Pasižymime įvairiais talentais ir kompetencijomis, kuriais naudojamės pasiekti savo tikslus. Tačiau mums reikia išmokyti, kaip juos atrasti ir išreikšti Etapai Dalis A 1. Smegenų šturmas: vadovas paprašo mokinių, kad jie apibūdintų sąvokas „talentas“, „interesai“ ir „asmeniniai resursai“. Tuomet vadovas pateikia savų apibrėžimų. 2. Su menais susijusios nuorodos: vadovas pristato <i>plastinio modeliavimo</i> temą ir suteikia informacijos, kokiais būdais galima vykdyti tokią veiklą ir kaip darbas su modelinu gali parodyti talentus ir asmeninius resursus. 3. Veikla A1: mokiniams duodama paauglio nuotrauka, papasakojama istorija ar parodomas vaizdo įrašas, kur žmogus papasakoja apie save. Tuomet prašoma, kad mokiniai įvardintų galimus šio žmogaus talentus ar stipriąsias puses. 4. 5. Diskusija. Mokiniai aptaria akivaizdžiai matomus ir užslėptus talentus. Vadovas jiems atskleidžia būdus, kaip talentus galima tyrinėti ar atrasti. Taip pat aptariami ir stereotipai, kurie gali sukliudyti įžvelgti talentus. Pateikiama pavyzdžių. 6. Veikla A2: mokiniai suskirstomi į 4-5 narių grupes. Jiems duodama užduotis sukurti plastinius modelius, kurie leistų atskleisti talentus arba jų išraiškos būdus. Dalis B 7. Dalinimasis. Mokiniai pasidalina sukurtais kūriniais bei pakomentuoja išryškėjusius talentus ir įvairius pokyčius, apibūdinančius jų meno kūrinį. 8. Apibendrinimas. Vadovas apibendrina pagrindines diskusijos mintis.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Portretai ir raštu ar žodžiu apibūdintos asmenybės Jaunų žmonių, apibūdinančių save, vaizdo įrašai Modelinas
VERTINIMAS	TIKSLAS: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu? Pasibaigiant užsiėmimui, mokiniai turėtų pajėgti atsakyti į šiuos klausimus: • apie įtraukumą ○ kokius talentus galime lengvai atpažinti? ○ Kokiems talentams atpažinti reikia ypatingo dėmesio? ○ Kokie stereotipai mums trukdo atrasti talentus tarp mūsų

	sutinkamų žmonių? - apie meninį įrankį - kokios strategijos padeda efektyviai pasitelkti modeliną kalbant apie talentus
ŠALTINIS	Gentry, M. (2009). Myth 11: A comprehensive continuum of gifted education and talent development services: Discovering, developing, and enhancing young people's gifts and talents. <i>Gifted Child Quarterly</i>, 53(4), 262-265. Raley, S. K., Shogren, K. A., & Cole, B. P. (2021). Positive Psychology and Education of Students with Disabilities: the Way Forward for Assessment and Intervention. <i>Advances in Neurodevelopmental Disorders</i>, 5(1), 11-20.

VEIKLA 4: Talentai veikia! Kelionė į ateitį

PAVADINIMAS	<i>Talentai veikia! Kelionė į ateitį</i>
TIKSLAI	Dalyviai sužino apie barjerus, su kuriais gali susidurti talentingas žmogus bei kokios pagalbos toks žmogus gali tikėtis, išreikšdamas savo talentą. Taip pat įvardinami ir galimi pagalbos šaltiniai. Pabrėžiama, kad talentai turėjo būti patys atsakingi už tai, kad kažkas įvyktų. <i>Sprendžiami iššūkiai įtraukumui:</i> talento (pagrindinis), socioekonominis <i>Ugdomi XXI amžiaus įgūdžiai:</i> Kūrybingumas, Skaitmeninis raštingumas, Lyderystė ir Atsakomybė
MENO SRITIS	Vaizduojamieji menai
TRUKMĖ	<i>Daug užsiėmimų</i> <i>3 užsiėmimai; kiekvienas nuo 60 iki 90 minučių trukmės</i>
VEIKLOS ETAPŲ PAAIŠKINIMAS	Šiuolaikinė problema: Turime įvairiausių talentų bei kompetencijų, kuriuos galime panaudoti kasdieniame gyvenime. Taip pat galime susidurti su sunkumais, kylančiais iš asmeninio ribotumo, socioekonominio statuso ar aplinkos suformuotų barjerų. Kiekvienas iš mūsų galime talento raiškai tapti barjeru arba parama. Etapai Dalis A - Smegenų šturmas. Vadovas prašo mokinių apibrėžti barjero ir paramos sąvokas - Įvadas. Vadovas apibendrina mokinių nuomones ir pateikia savo apibrėžimą, kas yra barjeras ir parama. Vadovas nukreipia pokalbį prie barjero ir paramos formų tyrinėjimo (<i>fiziniai, santykių...</i>) - Su menais susijusios nuorodos. Vadovas pristato, kad tema yra vaizdinis pristatymas ant plakato ir pateikia informaciją, kaip jį kurti ir padaryti suprantamu visiems.

	4. Veikla A. Dirbdami mažose grupelėse, mokiniai turi surasti ir sužinoti kokio nors garsaus dalininko, rašytojo ar mokslininko biografiją, pabrėžti, kaip jie aptiko savo talentą, su kokiais sunkumais susidūrė ir kokios paramos gavo (pavyzdžiui, tai gali būti nuėjimas į muziejų ar užrašų darymas klasėje). Mokinių prašoma, kad ant plakato jie pateiktų svarbiausius sužinotus dalykus. 5. Pokalbis. Mokiniai aptaria svarbiausius sužinotus dalykus. Dalis B 6. Veikla B. Mokiniams apibūdinamas koks nors paauglys, pasižymintis talentais, tačiau ribotas kitose srityse. Prašoma nusakyti, su kokiais barjerai mokinsys gali susidurti ir kokios pagalbos tikėtis, siekdamas savo su talentu susijusių tikslų. Išvadas galima surašyti ant lentos arba į plakatą. 7. Pokalbis. Mokiniai aptaria dažniausius barjerus, su kuriais susiduria gyvenime bei kiekvieno bendruomenės nario vaidmenį. Kai reikia, padeda vadovas, pateikdamas pavyzdžių. 8. Apibendrinimas. Vadovas apibendrina pagrindines diskusijoje iškilusias mintis. Dalis C 9. Su menais susijusios nuorodos. Vadovas pristato skaitmeninio pasakojimo temą bei suteikia informaciją apie skaitmeninį istorijų pasakojimą bei paaiškina pasakojimo principus – kokius etapus istorijoje atskleisti ir kaip padaryti ją prieinamą kiekvienam. 10. Veikla C. Mažose grupelėse mokiniai pasirenka veikėją, kurį jie jau tyrinėjo (nesvarbu, ar garsų, ar ne), ir sukuria 5 minučių skaitmeninę istoriją, kur jie (a) atskleidžia veikėjo kelionę į savo talento išplėtojimą ir raišką, (b) papasakoja apie sutiktus barjerus bei gautą pagalbą, ką padarė bendruomenės nariai (pavyzdžiui, ką padarė herojaus aplinkos paaugliai) ir ką bendruomenės nariai (tiek bendraamžiai, tiek ir suaugusieji) dar galėtų padaryti, kad paremtų herojų. 11. Dalinimasis. Mokiniai pasidalina sukurtais istorijomis bei pakomentuoja įdomiausius atskleistus dalykus bei įvairius įvykius, apsprendusius jų istorijas. 12. Apibendrinimas, Vadovas apibendrina diskusijos metu iškilusias pagrindines mintis, pabrėžia ir paskatina aktyvų asmeninį dalyvavimą.
MEDŽIAGOS IR PAPILDOMI RESURSAI	Portretai su veikėjo aprašo tekstu arba žodinis aprašas. Meno istorijos knygos, literatūra, reikiamų nuorodų šaltiniai. Gairės, kaip istoriją papasakoti skaitmeniniu būdu.
VERTINIMAS	TIKSLAS: Ar tikslas buvo pasiektas? Kokiu mastu? Pasibaigus užsiėmimui, mokiniai turėtų pajėgti atsakyti šiuos klausimus: - apie įtraukumą - kokių barjerų galima sutikti siekiant tikslo?

	○ Kokių yra galimų paramos šaltinių? ○ Kas yra prieinamumas ir kaip jį skatinti? ● apie meninį įrankį ○ kokiomis strategijomis galima sukurti efektyvią skaitmeninę istoriją? ○ kaip manipuluoti skaitmenine kūrinio forma, kad padaryti ją prieinamą?
ŠALTINIS	https://www.storyboardthat.com https://www.uow.edu.au/student/learning-co-op/assessments/digital-storytelling